

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 februari justerades.

§ 2 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM83 Ett förnyat partnerskap med det södra grannskapet – en ny dagordning för Medelhavet *JOIN(2021) 2* till utrikesutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2020/21:122 till utbildningsutskottet

Skrivelser

2020/21:106 och 117 till utrikesutskottet

§ 4 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Försvarsutskottets betänkande 2020/21:FöU5
Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet
(skr. 2020/21:70)
föredrogs.

*Integritetsskydd
vid signalspaning i
försvarsunderrättelse-
verksamhet*

Anf. 1 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Det finns få länder i världen som kan kombinera en så god förmåga till signalspaning med ett så effektivt skydd av den personliga integriteten som just Sverige. Detta är till stora delar resultatet av att den här kammaren fattade beslut om en ny lag om signalspaning för tolv år

sedan. Den lagen har tjänat Sverige väl, men behöver nu anpassas till att hotbilden mot Sverige ser helt annorlunda ut nu än för tolv år sedan.

Fru talman! Signalspaningen i Sverige är alltså hårt reglerad för att skydda den personliga integriteten. Det är i grunden bra.

För det första kräver all signalspaning som Försvarets radioanstalt bedriver domstolsbeslut. Det är Försvarsunderrättelsesdomstolen som fattar dessa beslut, och de kan inte överklagas.

För det andra har integritetsskyddsrådet vid FRA löpande insyn i myndighetens verksamhet. Enligt den skrivelse som vi nu debatterar hade integritetsskyddsrådet sex möten under föregående år och har ingenting att rapportera eller erinra mot den verksamhet som bedrevs av FRA.

För det tredje granskar Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten – Siun, som den brukar kallas – FRA:s verksamhet varje år. Föregående år genomfördes 28 granskningar, vilket var 2 granskningar fler än året innan. De har heller ingenting att erinra mot FRA:s verksamhet. Regeringen bedömer att verksamheten inom Siun fungerar väl och att den personliga integriteten är väl tillgodosedd i samband med signalspaning. Jag delar den bedömningen, fru talman.

Men, fru talman, behovet av signalspaning styrs naturligtvis ytterst av de hot som Sverige står inför. I Försvarets radioanstalts rapport för 2020 har de pekat på att efterfrågan på deras produkter och analyser aldrig varit så hög som i dag. Det är ett symptom, vågar jag påstå, på den säkerhetspolitiska vindkantring som Sverige nu står inför. Sverige befinner sig i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Hoten, riskerna och sårbarheterna vad gäller vår säkerhet har ökat med tiden.

Enligt Musts årsöversikt, som kom förra veckan, har pandemin förstärkt den trenden på både kort och lång sikt. På kort sikt ser vi att desinformationsoperationerna riktade mot Sverige när det gäller skyddsåtgärder och olika typer av vacciner har ökat. Människor arbetar mer på distans. Det finns en större sårbarhet för cyberattacker. Cyberspionaget gentemot läkemedelsproducenter har också ökat.

Men Must pekar också på att det finns mer långsiktiga trender som har förstärkts under pandemin. För det första har den internationella säkerhetsordningen försvagats under året. Det handlar om ökad stormaktskonfrontation mellan Ryssland, USA och Kina. För det andra står Sverige inför en både mer komplex och mer flerdimensionell hotbild. Risken för ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas, men vi vet också att vi befinner oss i ett gränsland mellan den totala freden och det totala kriget. Olika typer av hybridhot, som desinformationsoperationer, cyberangrepp, valpåverkan och utländska direktinvesteringar i samhällsviktig och säkerhets känslig verksamhet har ökat med tiden. Enligt Musts omvärldsbedömning är alltså hotet mot Sverige inte bara militärt utan även politiskt och ekonomiskt. Det är både och som gäller, inte antingen eller. Man måste ha flera tankar i huvudet samtidigt när man analyserar hoten mot svensk säkerhet.

Allt detta måste få konsekvenser för svensk försvarsunderrättelseför måga. Vi måste få bättre kunskaper om de hot, risker och sårbarheter som Sverige står inför. Moderaterna drev därför på under försvarsförhandlingarna för ökade anslag till både Must och FRA, och detta fick också genomslag. I vår skuggbudget, som vi gick fram med i höstas, lägger vi dessutom närmare 100 miljoner över tre år på att stärka FRA:s verksamhet.

Men det räcker inte, fru talman. Vi kommer också att behöva göra en översyn av lagen om signalspaning för att anpassa den till det försämrade omvärldsläget. Det handlar om att fler myndigheter inom säkerhets- och försvarssektorn måste få möjlighet att både inrikta och ta del av resultaten från signalspaningen, eftersom den hotbild vi står inför är både mer flerdimensionell och mer komplex.

Det handlar även om hur signalspaningen ska bedrivas. Det finns därför skäl att se över artikel 2 a i lagen om signalspaning. I dag har vi en sådan situation att FRA inte kan fortsätta följa kommunikationen mellan till exempel två utländska terrorister eller två utländska underrättelseofficerare som kommunicerar i Sverige. Jag kan konstatera att regeringen till del har gått oss till mötes i totalförsvarspropositionen. Där framgår det tydligt att det ska ske en översyn av lagen om signalspaning. Men det framgår inte i propositionen när detta arbete ska påbörjas, hur det ska bedrivas eller i vilken omfattning det ska bedrivas.

Fru talman! I ljuset av att lagen om signalspaning nu har tolv år på nacken och att hoten mot och riskerna för Sverige har ökat vill vi se en översyn av den här lagstiftningen. Jag vill därmed yrka bifall till Moderaternas och Kristdemokraternas reservation.

Anf. 2 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Vi diskuterar nu försvarsutskottets betänkande nummer 5 *Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet*. Jag vill börja med att yrka bifall till Kristdemokraternas och Moderaternas reservation, som handlar om en ökad omfattning av signalspaningen.

För ungefär ett år sedan lade Försvarsberedningen fram en rapport. Ett viktigt klarläggande i den rapporten var att ett militärt hot mot Sverige inte kan uteslutas. Det vi pekade på i den rapporten, som alla partier var överens om, var att vi över tid ser ett försämrat säkerhetspolitiskt läge och att vi på olika sätt behöver stärka vår förmåga att försvara oss. Det handlar om att ge trygghet till Sveriges befolkning och att tillsammans med våra grannländer hjälpas åt att öka den gemensamma säkerheten. Där har vi lagt fram en lång rad förslag.

Tyvärr har det säkerhetspolitiska läget försämrats, precis som föregående talare var inne på. I dag har Säpo haft en presskonferens. Man varnar för att hotet mot Sverige från främmande makt och våldsbejakande extremism fortsätter att öka. Den pågående digitaliseringen och polariseringen i samhället, tillsammans med pandemin och brister i säkerhetsarbetet, underlättar dessutom för dessa angripare, enligt Säkerhetspolisen.

Det handlar om att pandemin skapar nya sårbarheter som utnyttjas. Våldsbejakande extremister använder pandemin i sin propaganda, och främmande makt ägnar sig åt desinformation.

FRA hade en liknande artikel inför sin årsrapport. Båda myndigheterna har en årsrapport från 2020. FRA var inne på samma tema i sitt påpekande. I förra veckan sa man att militärnärvaron i närområdet påminner om kalla kriget.

Det handlar om attacker mot forskningsmiljöer, ett främmande terrorhot och hög militär närvaro i närområdet. Bakom det säger FRA att det finns statliga aktörer med kraftfulla verktyg. Det är någonting som vi måste förhålla oss till. Det blir min koppling till dagens debatt.

Vi har signalspaning. Det är någonting som vi ska vara stolta över. FRA har alltsedan andra världskriget gjort väldigt betydelsefulla insatser, och vi ligger i framkant.

Vi har en lagstiftning som är tolv år gammal. Den kompletterar på ett väldigt bra sätt den personliga integriteten med de behov som finns. Vi har pekat på att det finns ett problem när det gäller exempelvis utländska spioner eller terrorister om båda finns vid Sveriges gränser.

Det har påpekats att FRA exempelvis kan sköta avlyssningen. Men om man går över gränsen någonstans in i Sverige blir vi blinda. Så kan vi inte ha det. Det kan inte vara så att vi på det viset tar bort möjligheten från samhällets sida att få information om hot mot Sverige.

Det borde vara en självklarhet att det är dags att göra en översyn för att kunna svara upp mot detta. Det är bara att konstatera att vi har en annan hotmiljö än vi såg för tolv år sedan. Vi ska naturligtvis ha koll på den personliga integriteten. Men här bör vi se till att vi inte blir blinda och döva för hot som går över gränsen.

Vi kan ha koll på det om en av parterna är utanför Sverige. Går de in i Sverige kan vi inte följa med. Det är därför vi har reservationen. Precis som föregående talare var inne på har regeringen till viss del gått oss till mötes. Men det finns fortfarande frågor om när, hur och hur regeringen tänker som inte är klarlagda.

Fru talman! Det är därför som vi vidhåller och yrkar bifall till reservationen. Vi ser det som så angeläget att vi kan fånga upp hot mot Sveriges säkerhet i dag men också för framtiden. Det är dags att vi gör den här översynen och att vi kan få verktygen på plats.

Anf. 3 CLASGÖRAN CARLSSON (S):

Fru talman! Betänkandet handlar om integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamheten och är grundat på regeringens årliga skrivelse.

Ordningen med regeringens årliga skrivelse har sin bakgrund i ett tillkännagivande från riksdagen vid slutbehandlingen av propositionen *En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet* som behandlades 2007/08 om ytterligare rättssäkerhets- och kontrollmekanismer.

Även om jag inte själv var med vid tillfället tycker jag att riksdagen då fattade ett mycket klokt beslut. Det är oerhört viktigt med kontinuerliga uppföljningar på det här området, inte minst mot bakgrund av den personliga integriteten.

Fru talman! Jag skulle kunna kopiera delar av mitt inlägg från motsvarande debatt förra våren. Det handlar om underrättelseverksamhetens avgörande betydelse för Sveriges säkerhet. Det handlar om dess betydelse för att vi ska kunna förstå vad som händer och sker i omvärlden. Det handlar om dess vikt för att förebygga och förhindra att olika kriser och konflikter uppstår. Det handlar inte minst om hur viktig den är i de internationella samarbeten som Sverige är med i och i allra högsta grad delaktigt i.

Underrättelseverksamheten är också viktig för att vi ska kunna förbereda oss på den utveckling som ligger framför oss. Den är ett sätt att förebygga och förhindra att olika konflikter och kriser uppstår.

Signalspaningsverksamheten är en nödvändig och integrerad del av Sveriges försvar och skydd mot terrorism. Ytterst handlar det om att för-

svara de demokratiska och medborgerliga rättigheter som vi byggt vårt land på.

Fru talman! Men det finns också i den andra änden en annan vågskål. Den personliga integriteten måste naturligtvis skyddas. Vi har ett rejält regelverk som har till syfte att värna enskildas personliga integritet.

Skrivelsen vi debatterar i dag behandlar verksamheten som har bedrivits under 2019. Det är en viss eftersläpning i redovisningen. Jag konstaterar att utskottet delar regeringens uppfattning att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamheten har fungerat på det sätt som angetts i lagstiftningen.

Fru talman! Jag ska säga några ord om de kommande åren och den närmsta framtiden. Regeringen aviserade i totalförsvarspropositionen för 2021–2025 en bredare utredning om signalspaningslagstiftningen i syfte att säkerställa att Sverige har en lagstiftning som, med hänsyn till omvärldsutvecklingen och totalförsvarets förändrade behov, erbjuder ett effektivt och ändamålsenligt stöd för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik och för kartläggning av yttre hot mot landet, samtidigt som tillbörlig hänsyn fortsatt tas till enskildas personliga integritet.

Just frågan om ISP:s rätt att inrikta signalspaningen är tänkt att fortsätta beredas inom ramen för detta. Regeringens bedömning är att den bredare hotbilden mot Sverige medför behov av att stärka samverkan mellan säkerhets- och underrättelsetjänsterna för att säkerställa en gemensam lägesuppfattning över hela hotskalan.

Utskottet har konstaterat att vi inte ser någon anledning att föregripa detta arbete, utan vi avvaktar regeringens besked på området. Med de avslutande orden yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 5 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU22
Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor (skr. 2020/21:76)
föredrogs.

Anf. 4 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Under flera år har hushållens skulder varit föremål för diskussion. Finansinspektionen konstaterar dock i 2020 års bolånerapport att såväl nya som gamla bolånetagare har goda marginaler för att klara betalningar också i ett sämre ekonomiskt läge.

Hushållens motståndskraft är god, vilket innebär en begränsad risk för att bolånen ska orsaka omfattande kreditförluster för bankerna. Att marginalerna är stora gör också att hushållens konsumtion i sämre ekonomiska tider inte bör påverkas nämnvärt och att de risker som motsatsen skulle ge på samhällsekonomin undviks.

Tanken med restriktionerna har varit att de ska fungera som en form av försäkring vid en kommande ekonomisk kris. Men försäkringspremien

Prot. 2020/21:96
18 mars

*Integritetsskydd
vid signalspaning i
försvarsunderrättelse-
verksamhet*

*Finansiell stabilitet
och finansmarknads-
frågor*

har visat sig vara hög, inte minst för dem som ännu inte tagit sig in på bostadsmarknaden.

Restriktionerna gör det svårare för unga och andra förstagångsköpare att ta sig in på marknaden. Dessa grupper hänvisas till stöd från sina föräldrar i de fall det är möjligt, dyra nyproducerade hyresrätter, boende i andra hand eller blancolån.

Under våren 2020 tillkännagav riksdagen för regeringen att en samlad utvärdering av de nu genomförda kreditrestriktionerna bör genomföras. Jag noterar att regeringen nyligen gett ett utvärderingsuppdrag till Finansinspektionen, men även om Finansinspektionen gör många värdefulla analyser gällande makrotillsynen är min uppfattning att detta kräver en genomlysning av en utredning som står i ett mer oberoende förhållande till de makrotillsynsåtgärder som införts.

Bolånetaket bör höjas från 85 till 90 procent av bostadens värde, samtidigt som ränteavdraget på blancolån tas bort. Skälet är att kapitalkravet rimligen kan sänkas när inkomstkraven ökat dramatiskt till följd av det första och det andra amorteringskravet. Ett lägre krav på kontantinsats skulle göra det enklare för förstagångsköpare att ta sig in på bostadsmarknaden. De ökade risker som det höjda bolånetaket möjligen skulle kunna ge upphov till kompenseras av att riskerna förenade med blancolån minskar.

Fru talman! Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 5 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor. Det är frågor som är helt avgörande för sparande och investeringar och för att bygga ett robust skyddsnät mot finansiella kriser.

Fru talman! För nästan 400 år sedan hade tulpanen precis kommit till Europa via Osmanska riket. Den uppfattades då som en exotisk växt och hade tidigare bara varit tillgänglig för botaniker, men nu blev den alltså tillgänglig för allmänheten. Man hade dessutom upptäckt att tulpanlöken hade fina kvaliteter som handelsvara.

Det kom att bli något av en statussymbol att spekulera i tulpaner, och ganska snabbt hade priserna tiodubblats. Vid det laget hade folk sålt hus, hem och mark för att finansiera sina investeringar. Förr eller senare stagnerade naturligtvis uppgången, och då sprang folk till torget för att realisera sina vinster. Problemet var dock att antalet säljare då vida översteg antalet köpare. Kalaset fick sig därmed ett abrupt slut, priserna stack söderut och Nederländerna gick in i en recession när vad som anses vara världens första finansiella bubbla – Tulpanmanin – sprack år 1637.

I dag är det inte längre tulpanlökar som sätter världsekonomin i gungning, men de grundläggande marknadskrafterna är exakt desamma. Skillnaden är att de finansiella marknaderna i dag är sammankopplade på global nivå, vilket är förklaringen till att en nationell subprimekris på andra sidan Atlanten kunde utvecklas till att bli en global finansiell härdsmälta.

Oavsett orsak – vare sig det handlar om tulpanlökar i Nederländerna eller om subprimelån i USA – är resultatet av finansiella kriser alltid skningslöst. De kommer med gigantiska samhällsekonomiska kostnader i form av arbetslöshet, lägre pensioner, ökade hälso- och sjukvårdskostnader, ökad kriminalitet och ökad psykisk ohälsa. Det är anledningen till att

rätt regleringar, tillsyn och kontroll de facto är avgörande för sunda finansmarknader, tillväxt och välbefinnande.

Det är dessa tunga frågor på makronivå som finansiell stabilitet i grunden handlar om, och här har de svenska expertmyndigheterna ett delat ansvar tillsammans med regeringen. I praktiken får man dock zooma in för att fånga de frågor som avhandlas här i dag. I detta sammanhang är politikens roll att skapa förutsättningar som tillåter att välbefinnande skapas, vilket man gör genom att bygga ett friskt finansiellt kretslopp och stimulera investeringar.

Det kan låta som ett komplicerat uppdrag, vilket det också är, men jag vill hävda att mycket handlar om att sätta upp spelregler och skapa förutsägbarhet. Det finns få saker som gör hushålls- och företagssektorerna mer nervösa än politiker som skapar osäkerhet om de långsiktiga förutsättningarna för sparande och investeringar. Låt mig exemplifiera detta med en fråga! När regeringen går ut och säger att kapitalskatterna ska höjas, blir entreprenörer då mer eller mindre sugna på att riskutsätta sitt kapital, sin karriär och potentiellt sin hälsa? Jag tror inte att jag behöver artikulera svaret på den frågan.

Vad jag vill rikta fokus mot är att det inte går att vifta bort detta som politisk retorik, eftersom regeringen har en trovärdighet när det gäller att göra verklighet av hot. Under förra mandatperioden bestraffade man sparande inte en utan två gånger genom att höja skatten på ISK. Frågorna som infinner sig mot denna bakgrund är: Vilka kapitalskatter är det som ska höjas? Hur mycket ska de höjas, och när? Att frågorna över huvud taget ställs är allvarligt, men att de ställs i en lågkonjunktur är synnerligen allvarligt. När vi som mest behöver höja aktiviteten i ekonomin och när de svenska företagen redan ligger ned slår regeringen som hårdast och skadar Sverige som innovationsland.

Fru talman! Det senaste året har inneburit ett explosionsartat intresse för aktier som tillgångsslag. Särskilt utmärkande är intresset bland unga vuxna. Eget sparande är bra av uppenbara skäl, men det är också direkt nödvändigt för min generation. Sverige har i dag har en stor grupp pensionärer som lever i relativ fattigdom, och dessvärre ser pensionsprognoserna ännu mörkare ut. Detta är de praktiska realiteter som gör att politiken borde göra allt i sin makt för att uppmuntra privat pensionssparande.

På en mer principiell, ideologisk nivå är vi av uppfattningen att politikens uppgift i detta sammanhang är att ge människor verktyg för att forma sin egen framtid. Tyvärr verkar stora delar av denna kammare inte dela denna uppfattning. I finansutskottet har oppositionen nyligen drivit igenom fri flytträtt på pensionssparande, dock efter att regeringen fick bakläxa av utskottet. Ett liknande exempel, fast i motsatt riktning, är överenskommelsen om premiepensionssystemet, PPM. Där inskränker man pensionsspararnas valfrihet i fondutbudet – ett fondutbud som dessutom ska godkännas av en ny myndighet genom en statlig urvalsprocess. Det är alltså statliga tjänstemän, regeringens förlängda arm, som ska bestämma hur du ska lägga upp ditt sparande. Det känns inte särskilt förtroendeingivande.

I motsats till detta har Sverigedemokraterna flera förslag som skulle stärka människors privatekonomi. Till exempel måste ISK-lagen moderniseras för att möjliggöra för småsparare att delta i fler börsintroduktioner, så kallade IPO:er. Det är ett förslag som dessutom borde kunna hanteras

inom ramen för krisstöden till de svenska företagen under pandemin, eftersom det skulle underlätta bolagens kapitalanskaffning.

Vidare måste skatten på ISK sänkas till samma nivå som före regeringens senaste höjning. Det skulle stimulera sparande och ge individen trygghet i livets olika skeden.

Villkoren för personaloptioner måste förbättras för att små, snabbväxande innovationsbolag ska få hjälp att hitta rätt kompetens och förbättra kapitalförsörjningen.

Det andra amorteringskravet måste avskaffas permanent för att unga vuxna ska ges en inträdesmöjlighet på bostadsmarknaden i våra mest snabbväxande och arbetsintensiva regioner.

Alla dessa förslag har en sak gemensamt: De är lågt hängande frukter, och den statsfinansiella kostnaden är liten eller obefintlig. Men de skulle göra stor skillnad för investeringar, och således för jobbskapande och tillväxt, i landet. Sverigedemokraterna kommer att vara en garant för att utvecklingen drivs i denna riktning.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservationer 2, 7, 12 och 15.

Anf. 6 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Låt oss konstatera att sparandet är rekordhøgt. Vi kan också konstatera att sparandet klarade av en skattehöjning motsvarande en genomsnittlig ostkrokspåse, för det var det ISK-skatten handlade om.

Vi kan vidare konstatera att forskningen rätt entydigt visar att den ekonomiska jämlikheten har enormt stor betydelse för tillväxten i ett land – ju större ekonomisk ojämlikhet, desto sämre tillväxtförutsättningar. Dessutom vet vi att offentliga investeringar är bra mycket mer effektiva för att skapa jobb på kort sikt än vad privata investeringar är.

Fru talman! Jag kommer att dra över min talartid. Ibland blir det så när vi är digitala. Jag kommer att prata lite mindre i andra debatter i stället.

I Sverige har vi ett starkt konsumentskydd på det finansiella området, dock inte tillräckligt starkt i alla delar. Produkterna och tjänsterna på det finansiella området är ofta komplexa och svårbegripliga, och konsumenterna befinner sig i ett underläge gällande information och kunskap i förhållande till de finansiella aktörerna och försäljarna. Det finns också en samhällstrend där vi alltmer går från kollektiva lösningar till individuella val – inte minst inom pensionsområdet, där vi alla ska försöka placera vår premiepension på bästa sätt och hoppas på något lotteri. Det går också alltmer åt det hållet med våra tjänstepensioner.

Konsumentverket mäter årligen svenska konsumenters erfarenheter på olika marknader. Bank- och finanstjänster placerar sig årligen bland de områden som upplevs som mest problematiska. Konsumenterna tycker helt enkelt att det är svårt att jämföra olika produkter och att få tillgång till oberoende information. Man är utlämnad till de här aktörerna.

Om aktörernas förtroende är lågt och rörliga ersättningar baseras på interna försäljningsmål skapar det en intressekonflikt mellan den finansiella aktören och kunden, som är du eller jag eller någon du känner. De råd som kunderna får står ofta i strid med deras intressen. När man har en rörlig ersättning finns det liksom inbyggt i systemet. Därför finns det också ett starkt argument för ett starkare konsumentskydd än det vi har i dag.

Utifrån det har Vänsterpartiet motionerat. Ett av förslagen handlar om att stärka bolånekundernas ställning i förhandlingen med banken.

I Finland har man en annan modell än i Sverige. En bidragande orsak till bankernas enorma vinster är de stora marginaler de har på bolån. Har du köpt en bostadsrätt eller en villa och har ett lån kan jag verkligen lova dig att du är en stor bidragande orsak till att banken gör så stor vinst, för så ser det faktiskt ut. I Finland har man en modell där man utgår från internbankräntan, det som i Sverige heter Stibor. Då vet kunden hur mycket banken har betalat för sina lån. Det ligger som en bottenplatta för alla bolånekunder i Finland när de ska förhandla med sin bank. Sedan får banken redovisa varför den vill ha det här och det här påslaget. I Sverige blir du presenterad en summa, och så vet du inte varför summan är så stor. Så har man alltså inte gjort i Finland. Detta skapar en starkare ställning för bolånekunden i förhandlingen med banken.

Vi gjorde en jämförelse i, tror jag, juni 2019. Om du hade ett bolån på 2 miljoner kronor – det har många, troligtvis mer än så, inte minst här i Stockholm – skilde det så mycket som 900 kronor i månaden. Så mycket mer betalade man i Sverige på sitt bolån än vad man gjorde som bolånekund i Finland. Det är rätt mycket, för bolån betalar vi av på lång tid. Det är en enormt stor investering.

Frågan är: Varför ska svenska bolånetagare betala så mycket mer än vad finska behöver göra? Det är en fråga som jag tycker att övriga partier i denna riksdag faktiskt borde svara på. Varför ska man hålla bankerna under armarna i stället för konsumenterna, bolånekunderna? Det vore ju bättre om villaägarna och bostadsrättsägarna fick använda de här pengarna till att kanske byta sitt tak eller göra det bättre för sina barn än att banken ska ha dem utifrån en räntenivå som inte är rimlig.

Fru talman! En väl fungerande marknad förutsätter också att produkterna och deras priser är tydliga. På bankmarknaden kan jag lova att det i detta avseende finns stora brister. Mycket hänger ihop med att bankerna har olika paketerbjudanden, där till exempel rabatten på bolåneräntan är beroende av hur stora engagemang kunden i övrigt har i banken. Har du dina sparpengar där? Har du kort genom banken? Är du en form av nyckelkund? Lånar du tillräckligt mycket? Allt det där hänger ihop.

Därför menar vi att man borde se över detta. Man borde utreda vilka för- och nackdelar det finns för konsumenterna med denna produktpaketering. En sådan utredning borde också lämna förslag på hur transparensen kan öka på bankmarknaden så att kunderna faktiskt vet vad de får och vad de betalar för. För konsumenterna på den finansiella tjänstemarknaden är det svårt att få överblick över kostnaderna för olika typer av finansiella tjänster. Detta minskar rörligheten på bankmarknaden. Konkurrensen blir ännu sämre än vad den redan är.

Det borde också, menar vi, ställas krav på bankerna att ta fram en årlig kostnadssammanställning: Hur mycket har du betalat i avgifter till banken? Hur mycket har du betalat i ränta? Detta är en redovisning som banken borde vara skyldig att göra till sina kunder. Så är det inte i dag, och det vill vi ändra på.

Det förekommer också samordning mellan företag i finanssektorn av mer subtil karaktär, som faktiskt begränsar konkurrensen men som inte omfattas av bestämmelserna i konkurrenslagen. Ett exempel är när ett företag offentligt går ut och talar om vilken prissättning det tänker sig den närmaste perioden. Det sker ibland på de finansiella marknaderna, inte minst i fråga om bolån.

I Australien har man infört ett förbud mot prissignalering inom banksektorn. Vi menar att det australiska exemplet är värt att studera och eventuellt ta efter. Därför menar vi att frågan om ett förbud mot prissignalering på bankmarknaden behöver utredas.

Utöver en allmän digitalisering har handeln på världens börser under de senaste 10–15 åren blivit alltmer algoritmstyrd. Med detta avses ett elektroniskt handelssystem utifrån förutbestämda instruktioner och parametrar. Högfrekvenshandeln kan ses som en underkategori av den algoritmstyrda handeln och är en extrem form av kortsiktig handel som alla småsparare på börserna faktiskt är drabbade av. Man har helt enkelt inte en chans mot dessa tekniska produkter. Därför menar vi att man behöver reglera den här marknaden i betydligt större utsträckning än i dag. Man bör också tillsätta en utredning för att göra detta i syfte att stärka småspararnas ställning.

Till slut, fru talman, tänker jag ta upp kontantfrågan. Det är svårt att handla med kontanter. Det är faktiskt svårt att få ta ut kontanter från sitt eget konto. Vi menar att regeringen borde återkomma till riksdagen med ett förslag om att bankerna ska vara skyldiga att ta emot privatpersoners och företags kontantinsättningar. Jag tror att vi alla har träffat handlare som säger att de har problem med att kunna sätta in dagskassan på banken. Ibland får man också betala väldigt dyrt för att få dagskassan till banken.

Vi vill helt enkelt stärka konsumenternas möjligheter att använda kontanter. PRO och Sveriges Konsumenter har pekat på att den nuvarande utvecklingen leder till att allt fler handlare och restauranger slutar att acceptera kontanter. Jag tror att vi alla har varit på sådana ställen. Detta drabbar främst glesbygden och de människor som är i ett digitalt och ekonomiskt utanförskap.

Tillgången till och möjligheten att använda kontanter är också viktig ur ett krisberedskapsperspektiv. Vad händer om hela kedjan slås ut och vi inte har ström och energi på det sätt vi borde ha, om det blir en cyberattacker eller vad det nu kan vara?

Vi tycker att det ska finnas en reglering, som det gör i Norge, som ställer krav på handlare och restauranger att acceptera kontanter som betalningsmedel. Men man måste då också självklart beakta den rånrisk som handlare och restauranger kan utsättas för. I dag skjuter bankerna den risken till de små handlarna och restaurangerna. Vi vill alltså se en lagändring, och en sådan behöver utredas.

Fru talman! Jag tackar för mig och yrkar bifall till reservation 9.

Anf. 7 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Kristdemokraternas reservationer i det här betänkandet med nummer 4, 13 och 16.

Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor spelar en stor roll för samhällsekonomin, men de spelar också en väldigt stor roll för enskilda människors möjligheter i livet.

Vi har en situation där många som har stabila inkomster upplever att det är svårt att få lånemöjligheter för att kunna ta sig in på ägd bostadsmarknad. Det här, fru talman, menar jag riskerar att skapa fattigdomsfällor då människor som vill slå ned sina bopålar, bo permanent och få möjligheten att köpa och bo i ett ägt boende – en bostadsrätt eller ett småhus – inte kan göra det på grund av de restriktioner som har staplats på varandra

utan att riktigt ordentliga samhällsekonomiska analyser och analyser ur den enskildes perspektiv har gjorts.

Vi har fått bolånetak, vi har fått amorteringskrav 1 och amorteringskrav 2, vi har fått kraftigt höjda kvar-att-leva-på-kalkyler, KALP, och referensräntor som bankerna ska pröva kunderna mot.

Vad blir då konsekvensen när personer med stabila inkomster inte längre får möjlighet att ta sig in på ägd bostadsmarknad där det ofta är billigare boende man kan få tillgång till? Jo, det är att man hänvisas till dyrt och osäkert andrahandsboende eller dyra, nyproducerade hyresrätter. Ofta är det samma personer som är förstagångsköpare som inte heller har en oändligt lång kötid för att få komma in på hyresrättsmarknaden. Då blir det ett dyrt boende som i sin tur skapar fattigdomsfällor, både för att man inte kan ta del av eventuella ökning av prisuppgång på bostäder och att man faktiskt kan spara mindre. När man har de här högre boendekostnaderna blir det mindre möjligheter att bygga en buffert för framtiden. Det där behöver man fundera på när det gäller finansstabilitetsfrågorna, och det menar vi att man inte har gjort i tillräckligt stor utsträckning.

Finansutskottet riktade ett tillkännagivande till regeringen om att man skulle se över de samlade effekterna av kreditrestriktionerna på samhälls-ekonomi och hushålls möjlighet att ta sig in på ägd bostadsmarknad. Man skulle också utreda möjligheterna till startlån för att faktiskt ge större möjligheter för enskilda att ta sig in på bostadsmarknaden – både de som har flyttat till Sverige och kanske kommit hit som flyktingar eller migranter och personer som är yngre och vill köpa sin första bostad.

Det ligger nu ett uppdrag i den här delen vad gäller startlån, och det är väldigt bra. Men jag noterar att regeringen för att gå det här tillkännagivandet till mötes har lagt ett uppdrag på Finansinspektionen att se över effekterna av kreditrestriktionerna. Med alla de förtjänster som Finansinspektionen har, fru talman, är det dock också Finansinspektionen som har infört alla de här restriktionerna och lagt dem på varandra. Det hade varit bättre med en annan bedömares bedömning av effekterna av detta än att Finansinspektionen ska utvärdera sina egna åtgärder. Jag tycker att det finns en stor brist i hur regeringen hanterar de här frågorna.

Fru talman! Vi ser också behovet av att ytterligare stärka arbetet mot penningtvätt, inte minst sådan penningtvätt som används för att finansiera terrorism. Vi har också en reservation som pekar på behovet av att Sverige ska göra mer i de internationella sammanhang där detta hanteras.

Fru talman! Min sista punkt i dag handlar om bluffakturor och att det regelverk som finns för att privatpersoner inte ska drabbas av bluffakturor också i en del avseenden skulle kunna användas för småföretagare som drabbas väldigt hårt av detta fenomen. Det drabbar till exempel äldre personer som är skogsägare och som inte i första hand ser sig själva som företagare men som inte har samma skydd som privatpersoner har när det gäller bluffakturor.

Här tycker vi att det finns skäl att se över dagens regelverk så att fler får ett bättre skydd mot beteendet att genom den här typen av bluffar försöka lura och bedra människor som vill göra rätt för sig.

Med det, fru talman, har jag inte så mycket mer att tillägga. Jag har redogjort för det jag ville säga och yrkat bifall till reservationer.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna ledamöterna i finansutskottet om att vi har en överenskommelse med gruppledarna om att vi endast gör yrkanden gällande *en* reservation. Det kan finnas orsaker till att göra yrkanden gällande flera reservationer, till exempel när det föreligger falsk majoritet, som vi upplevde i går. Men i det här fallet kan jag inte se att det är så, så fortsättningsvis hoppas jag att ni begränsar yrkandena till *en* reservation. Tack för det!)

Anf. 8 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill tacka för en god debatt så här långt.

Vi debatterar finansiell stabilitet i dag. Det är klart att för ett land som Sverige, som är beroende av sin plats i världen, behöver vara öppet mot världen och i stort sett bygger sitt välstånd på handel och på att vi är öppna för att människor ska kunna komma hit, arbeta, företaga och hjälpa till att bygga vårt välstånd, är finansiell stabilitet otroligt viktigt.

En aspekt av detta, som har berörts tidigare i debatten, handlar om bostäder. Ska Sverige vara ett konkurrenskraftigt land i världen behöver vi se till att ha finansiell stabilitet så att det känns säkert att investera i Sverige och samtidigt ha en stabil och fungerande bostadsmarknad så att det är säkert att investera sin tid, sin kompetens och sitt liv genom att vara i Sverige under sina arbetsverksamma år och även senare.

Fru talman! När det kommer till bostäder har alla former av boende en funktion i ekonomin. Om man ska åka på konferens eller kanske semester är det rimligt att man hyr ett hotellrum. Det vore orimligt om man köpte en bostad eller skrev på ett långt kontrakt på en hyreslägenhet.

Men om man ska bo lite längre på en plats – man kanske ska studera ett tag eller har en projektanställning av något slag – är det inte rimligt att bo på hotell. Man kan inte bo på hotell under hela sin studietid, för det skulle vara väldigt kostsamt. I stället är det kanske rimligt att ha en hyresrätt. Därför fyller hyresrätten också en funktion. Den temporära boendeformen hyresrätt funkar väldigt bra för människor som behöver bo en kortare tid på en plats men inte fullt så kort tid som vid en hotellvistelse.

Men, fru talman, om man ska bo ännu lite längre på en plats – man kanske har en fast anställning, eller man kanske har barn som har börjat i skolan och vill bo på samma plats en lite längre tid – är faktiskt det ägda boendet definitivt helt överlägset ur ett ekonomiskt perspektiv för individens finansiella stabilitet. Det handlar om att om man hyr sitt boende betalar man en premie för en massa tjänster och för att hyresvärden också behöver kunna plocka ut en lön och en vinst. Om man hyr sitt boende jämfört med om man äger sitt boende förlorar man över tid pengar.

Det fyller en funktion för rörligheten, men ur individens perspektiv och det ekonomiska perspektivet är det mer rimligt att äga sitt boende. Det finns lite olika siffror, men en siffra som figurerar i debatten är att om man bor på en plats i två år eller mer så är det lönsammare att äga sitt boende än att hyra det. Och de flesta människor har ju perioder i livet när man bor i mer än två år på en plats. Utan att ha undersökt det i förväg skulle jag våga anta att det är det vanliga.

Fru talman! Det är det perspektivet som gör det så provocerande med de väldigt betungande makrotillsynsåtgärderna, till exempel de tuffa amorteringskraven och bolånetaket. Vi har tidigare pratat om att stresstesta med räntor. Vi har alltså pålaga efter pålaga som gör det näst intill omöjligt för

unga människor att komma in på bostadsmarknaden. Unga människor som har studerat klart och som ska bo en längre tid på en och samma plats har mycket svårt att ta sig in på bostadsmarknaden eftersom de inte klarar de här kalkylerna, och det är vi från politiken, får man säga, som har infört dessa åtgärder.

I det perspektivet är det såklart näst intill en skandal att det i Sverige är så att personer med låga inkomster i många fall tvingas bo i hyresrätt under hela sitt liv. Det är otroligt provocerande, fru talman, just ur perspektivet att man faktiskt förlorar pengar på det kontra att äga sitt boende om man bor på samma plats en lite längre tid.

Det finns fler problem med de här kraven. Förutom unga personer med låga inkomster finns det även personer vars livssituation och bostadsbehov förändras. Man kanske har bott på en plats under lång tid för att ens barn har gått i skolan där, men nu har barnen blivit äldre och börjat studera någon annanstans. De kanske bor i hyresrätt eller ett hyrt studentboende i en annan stad. Då är det kanske dags att se över sin boendesituation eftersom ens behov inte längre är desamma. Ska då människor i den åldern att barnen är utflugna bli fastlåsta i bostäder som inte längre uppfyller deras behov? Det är klart att det i sin tur skapar problem för nästa generation föräldrar som skulle kunna flytta in och bilda familj i en bostad som funkar för just detta.

Totalt sett tror jag att alla de här åtgärderna gör att Sveriges konkurrenskraft i världen minskar. I det perspektivet är det förmodligen så att vår finansiella stabilitet på sikt blir sämre, eftersom rörligheten på bostadsmarknaden blir på tok för låg.

Det är av de här skälen, alltså både ur det vi kan kalla ett klassperspektiv, ur perspektivet att vi vill att unga människor ska kunna etablera sig och ur perspektivet att människor vars barn har flugit ut ska kunna hitta en bostad som uppfyller deras behov, som vi har landat i att hushållens regelbörda utifrån dessa makrotillsynsåtgärder skyndsamt måste lättas.

Jag är helt för att man utreder det, något som Socialdemokraternas representant säkert kommer att säga efter mig här i talarstolen, och jag delar Kristdemokraternas kritik gällande hur en sådan utvärdering ska gå till. Men även här och nu behövs det åtgärder för att skyndsamt lätta på situationen.

Jag står såklart bakom alla våra reservationer men yrkar för tids vinande bifall endast till reservation 5. Tack, återigen, för en god debatt!

Anf. 9 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Fru talman! Jag vill passa på att börja detta replikskifte med att deklarerat att jag inte längre yrkar bifall till reservationerna 13 och 16. Jag står naturligtvis bakom dem, men för att hedra gruppledarnas överenskommelse yrkar jag endast bifall till reservation 4.

Tack, Joar Forssell, för ett engagerat och bra inlägg! Vi delar mycket av den analys som Joar Forssell pekar på i sitt inlägg om att människor med stabila inkomster bör kunna ha möjlighet att äga sitt boende i Sverige och att det finns många hinder för att göra detta.

Det är också välkommet att Joar Forssell delar min kritik gällande att regeringen nu för att, så att säga, svara upp mot finansutskottets tillkännagivande lägger uppdraget att utvärdera detta hos samma myndighet som har infört de här restriktionerna.

Jag har en fråga till Joar Forssell. Joar Forssells parti har ju ett samarbete med den här regeringen åtminstone ett tag till. Det kan därför vara värt att höra hur Joar Forssell ser på möjligheten för Liberalerna att inom ramen för det samarbetet faktiskt dels åstadkomma en förändring när det gäller utvärderingen av detta, dels driva en ägarpolitik för mer av socialt ägande så att fler grupper och också de som står utanför faktiskt ska få en chans att komma in på ägarmarknaden. Det är ju angeläget att vi får förändringar här.

Anf. 10 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Liberalerna har väldigt nyligen sagt och lämnat besked om att vi vill se och sitta i en borgerlig regering efter nästa val. Kristdemokraternas reaktion på detta, fru talman, var att man kanske inte vill se Liberalerna i ett sådant sammanhang. Därför blir det lite märkligt när man här från talarstolen talar om för mig att det finns problem i Liberalernas nuvarande samarbete. Det blir lite ”damned if you do, damned if you don’t” från Kristdemokraternas sida.

Svaret på frågan är att de möjligheter som ledamoten frågar efter såklart finns inom januariavtals-samarbetet. Men de kanske skulle finnas i ännu högre grad om Liberalerna fick förhandla ekonomisk politik också med Kristdemokraterna. Vi vill ju se någon form av ny egnahemsrörelse. Vi har också sagt att vi vill se ett större inslag av flexibelt ägande, det vill säga att man kan köpa en bit av sin lägenhet och kanske få ned hyran. Då kan man lägga undan lite mer pengar, och så blir det en positiv spiral även för dessa personer.

Jag tycker att det som ledamoten Forssmed lyfter här är viktigt: Det handlar om stabila inkomster. Det behöver inte vara höga inkomster. Man kan ju ha en stabil anställning med en stabil inkomst som är ganska låg. Då når man kanske inte upp till de krav som ställs för att man ska kunna köpa ett helt boende, men det kanske räcker för att köpa en del av sitt boende. På så sätt kan man arbeta sig in på den ägda delen av bostadsmarknaden.

Jag ser inget hinder för liberaler att driva de frågorna oavsett vilket samarbete vi sitter i. Tvärtom tänker jag att det är sådana frågor som vi behöver ta till alla förhandlingsbord som vi hamnar vid.

Anf. 11 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Fru talman! Tack, Joar Forssell! Det är jättebra att Liberalerna tar de här frågorna oavsett sammanhang. Det gör vi kristdemokrater också, för frågorna förtjänar det. Vi har ju länge drivit kraven om att få den här sociala ägarpolitiken, inte minst när det gäller småhus men också gällande bostadsrätter. Hyrköp är också någonting som verkligen måste komma på plats.

Jag ser fram emot möjligheten att bättre kunna samarbeta om dessa frågor tillsammans med Liberalerna, om det nu skulle bli så. Exakt i vilka former återstår väl att se. Liberalerna har också en process som inte riktigt är färdig när det gäller hur man ser på detta framåt, och det är väl också ett skäl till att Kristdemokraterna inte slår på stora trumman om exakt hur det kommer att se ut efteråt. Man vill också ha respekt för Liberalernas interna processer.

På det här området längtar jag efter att få samarbeta mer med Liberalerna och på andra områden också. Det råder ingen tvekan om det, och jag tror precis som Joar Forssell att det inom ramen för ett borgerligt samarbete finns en långt större förståelse för ägandets betydelse för enskilda människor och deras möjligheter att slå ned bopålarna och känna trygghet, tillförsikt och framtidstro. Sådant är ju så viktigt. Att hålla människor som kanske har invandrat till vårt land eller som är unga utanför dessa möjligheter på det sätt som nu sker är inte jättebra.

Om vi även ska börja samtala lite om hur vi ser framåt har vi en tanke om att det kommer att behövas någon typ av amorteringskrav också i framtiden. Det tror jag. Då är en tanke att ha det aggregerat på hela bankens bolånestock så att det också blir mer förmånligt för enskilda kunder att amortera. Detta skapar även ett större utrymme för banken att låna ut pengar amorteringsfritt till vissa typer av hushåll. Det tycker jag är ett sätt som vore intressant att titta på framöver för att skapa mer flexibilitet kring de krav som ändå behöver finnas.

Anf. 12 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för de vänliga orden från Kristdemokraterna.

Alla partier driver sina krav oavsett vem de förhandlar med. Det här kanske blir en metadiskussion, men jag noterar att det i den breda mitten i svensk politik finns, om inte annat, en uttalad ambition om att ha en mer social bostadspolitik på det sätt som ledamoten Forssmed beskriver.

Jag läste en debattartikel i Fastighetstidningen för några veckor sedan, skriven av socialdemokraterna i civilutskottet. Man pratade om en ny egnahemsrörelse och ett mer individualiserat amorteringskrav. Man lyfte säkert upp någon annan åtgärd också. Det jag ser framöver, fru talman, är att de delarna av politiken som ligger utanför januariavtalet, utanför budgeten, måste man kunna förhandla om med både kristdemokrater och socialdemokrater. Där kanske även Kristdemokraterna måste vara öppna för att diskutera med fler parter än bara Vänsterpartiet, som man kanske ägnar sig mest åt i finansutskottet.

Jag är helt öppen för samtal och diskussioner som kan leda fram till att vi får en större andel ägande av bostäder i Sverige, oavsett vilket samhällsskikt eller del av livet man befinner sig i.

Anf. 13 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att lugna Joar Forssell med att Vänsterpartiets och Kristdemokraternas samarbete i finansutskottet rör några enskilda frågor, bland annat pengar till äldreomsorgen – vilket jag hoppas att Liberalerna också kommer att sluta upp bakom.

Det ägda boendet är i mycket större utsträckning subventionerat än vad boende i hyresrätt är. Framför allt ökade skillnaderna mycket under den förra borgerliga regeringen. Det ägda boendet är gynnat skattemässigt med ränteavdrag i fastighetsskatten och genom rot. En hyresgäst som får sin väg skottad får inte de avdragen, men den som har ett hus och tar hem någon som skottar får ett skatteavdrag. Så är det också med ränteavdragen och fastighetsskatten.

Det skiljer så mycket som 2 400 kronor i månaden – den senaste siffra jag har sett – mellan en nybyggd hyresrätt och ett nybyggt småhus. Det säger en del. Det skulle vara lite intressant att höra vad Liberalerna har för

förslag på att stärka hyresrätten eftersom det är många människor som har valt att bo där och som bor där hela livet. Andra gör det inte därför att de inte har råd att köpa ett ägt boende.

Jag tänkte ställa en fråga till Joar Forssell om Finland och den lånemodell som finns där för att tvinga bankerna att pressa räntekostnaderna till bolånekunderna. När vi tvingas betala så stor andel i ränta som vi har gjort, och kanske kommer att göra i större utsträckning, utestängs också fler från bolånemarknaden. Därför vill jag höra varför Liberalerna inte är intresserade av att diskutera en sådan modell som finns i Finland, där man tvingar bankerna att utgå från internbanksräntan i förhandlingen med bolånekunden. Det skulle stärka bolånekunden och pressa räntekostnaderna.

Anf. 14 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att göra något ovanligt i svensk politik, nämligen genom att säga att jag faktiskt inte vet. Jag är inhoppare i dag i denna debatt. Vanligtvis arbetar jag inte i finansutskottet utan i näringsutskottet, som på många sätt har närliggande men inte precis samma frågor.

När vi utformar vår politik på bostadsområdet, särskilt de ekonomiska aspekterna, tittar vi mycket på Finland och Norge. Norge har ju ett system för bosparande för unga som vi har tittat på.

Jag får helt enkelt ta med mig frågan till dem i mitt parti som ägnar sig mest åt bostadspolitik och den typen av finansiell politik kopplad till bostäder. Jag tackar för inspielen från Vänsterpartiet. Vi liberaler är alltid idel öra för nya sätt att se på saker i världen.

Fru talman! Jag vill ändå kommentera detta. Jag är socialliberal, och jag tycker att det är intressant med social rörlighet. Någonstans är det fundamentet för vår politik, nämligen att människor oavsett bakgrund ska få en sjyst chans i livet. Det är ett stort problem att klyftorna har ökat i Sverige under många år. Till stor del ökar klyftorna på grund av inkomster på kapital. Det blir lite larvigt med dessa diskussioner om att höja skatten på inkomster från arbete. Det är ju inte därifrån klyftorna kommer, utan de kommer från inkomster på kapital. Ett skäl till detta är att personer med låga inkomster har så himla svårt att komma in på den ägda delen av bostadsmarknaden.

Vi har i dag pratat om amorteringskrav och bolånetak. Jag har nämnt hyrköp eller flexibelt ägande – kärt barn har många namn. Vilka förslag har Vänsterpartiet för att öka det privata ägandet av bostäder också bland personer med låga inkomster?

Anf. 15 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är roligt att det fortfarande finns socialliberaler. Jag tycker att de börjar bli lite väl rödlistade och sällsynta. Men det hedrar också Joar Forssell att han säger att han inte vet. Det skulle vi behöva se mer av i politiken.

Jag går över till frågorna. Det finns olika former av boenden. Vi har olika förutsättningar att skaffa oss olika boenden, och vi har också olika val. En del väljer hyresrätten för att de vill ha den service som ges där.

Men den stora frågan är varför vi politiskt ska missgynna en form av boende medan andra boendeformer får stora subventioner. Det har jag aldrig hört Liberalerna svara på, och det skulle vara intressant att höra varför en boendeform ska vara missgynnad. I den boendeformen är den genom-

snittliga inkomsten bland de boende lägre. Det blir ännu mer konstigt att det ska vara så ur ett socialliberalt perspektiv.

En utförsäljning av stora delar av hyresbeståndet gör det ännu svårare för människor med låga inkomster att ta en plats på bostadsmarknaden. Det är fråga om en enorm kapitalöverföring från dem som äger bostadsbolaget till den enskilda individen. Så har det varit, och så ser det ut – det är tydligt.

Den finska modellen skulle vara ett sätt att gynna dem som vill ha ett ägt boende eftersom det skulle pressa ned räntekostnaderna mycket. När vi kollade var det en skillnad på 900 kronor i månaden mellan Finland och Sverige på ett lån på 2 miljoner kronor. Det är mycket pengar, inte minst under löptiden. Det är ju en lång löptid på ett bolån. Varför ska vi gynna bankerna? Det är väl bättre att husägaren får behålla sina pengar och investera dem på det sätt ägaren finner bäst. Det är ett sätt att jobba på.

Bolånetaket är problematiskt, och det borde ses över.

Anf. 16 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det blir klassiskt från Vänsterpartiet och från Liberalerna. Vänsterpartiet pratar gärna om hur man ska bekämpa rikedom, och Liberalerna pratar gärna om att bekämpa fattigdom.

Vårt svar på frågan handlar inte om att skapa en större ekonomisk börda för människor som har kapital och äger bostäder, utan vårt svar handlar om att se till att människor som i dag inte äger bostäder men har låga inkomster också får råd att köpa bostäder.

Jag bodde tidigare i hyresrätt i Tensta utanför Stockholm. Det finns nästan inga bostadsrätter i Tensta. Det finns några stycken, men det är skralt. Det som händer hela tiden i den typen av områden är att människor som kommer därifrån och som skaffar sig en utbildning får jobb med ofta högre inkomster än vad föräldrarna eller andra i familjen har haft och flyttar därifrån. De flyttar inte därför att de inte tycker om Tensta – de flesta tycker om sina områden och trivs där med vänner och socialt sammanhang – utan de flyttar därför att det inte finns bostadsrätter eller möjligheter att få tag på den bostad som uppfyller behoven.

En annan problematisk aspekt är att det i högre grad än vad det borde vara är bakgrunden som avgör var man bosätter sig. Det beror på att det inte finns tillräckligt många bostadsrätter i alla delar av bostadsbeståndet, i alla delar av landet eller i alla delar av staden.

Det är också så att människor som i början har låg inkomst och inte har möjlighet att spara pengar men som vet att de kommer att få högre inkomst längre fram inte får en chans att komma in på bostadsmarknaden. Det är därför vi måste se till att det ägda boendet ökar också hos människor med låga inkomster.

Anf. 17 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Den finansiella stabiliteten i Sverige är överlag mycket god. Att den är det beror på att alla inblandade – politiken, våra myndigheter och de finansiella aktörerna – tar sitt ansvar och att vi tillskapar regler och ramverk som upprätthåller ordning och reda. Det är en styrka för landet.

När vi bedömer den finansiella stabiliteten finns det mycket att ta i beaktande. Har vi sunda statsfinanser? Vilka risker finns i ekonomin, såväl

nationellt som internationellt? Fungerar bankväsendet bra? Har vi tillräckliga konsumentskydd? Det är några exempel.

I grunden handlar finansiell stabilitet om att vi medborgare ska ha en trygg och rättvis ekonomisk tillvaro.

Att Sverige har just mycket sunda statsfinanser lägger en god grund och skapar tilltro till ekonomin. Vi för en ansvarsfull budgetpolitik som inte äventyrar långsiktigheten. Vi bygger buffertar i goda tider, vilka behövs i kärvare tider.

Den pandemi som vi just nu är mitt uppe i är ett tydligt exempel på detta. Tack vare de sunda statsfinanser som vi hade med oss in i pandemin har vi kunnat sjösätta stödpaket på nästan 400 miljarder kronor. Det har räddat många jobb och företag, hållit landet flytande och skapat trygghet. Vi ser också att Sverige – hittills, ska tilläggas – har klarat sig relativt väl ekonomiskt under krisen.

Men vi lever i en omvärld där det inte alltid är lika väl ställt med länders statsfinanser. Coronapandemin har lett till att många länder som redan före krisen hade mycket höga statskulder nu har än högre skuldnivåer. Det bygger upp risker, och det begränsar utrymmet för att kicka igång ekonomierna igen. Att betala räntor och amorteringar på dessa kulder tär på budgetarna i länderna, men det måste göras. Skuldnivåerna i flertalet stater är något som flera internationella institutioner lyfter fram som oroande.

För svensk del är det avgörande att vår omvärld går bra ekonomiskt, såväl av sociala och politiska skäl som för vår export.

Ett annat område som det finns skäl att hålla ögonen på är att finansmarknadsaktörer ser till att efter pandemin åter bygga upp kapitalbuffertar. Detta påpekas inte minst av Finansinspektionen. Buffertarna som hade byggts upp inför krisen, bland annat till följd av regleringar, kom väl till pass nu. Därför ska de byggas upp igen så att det finns en krockkudde även i nästa kris.

Fru talman! Trots en överlag god finansiell stabilitet i Sverige finns det orosmoln även här.

Ett sådant, som återkommande har pekats ut av såväl IMF, OECD och EU som Riksbanken och Finansinspektionen, är de stigande bolånen. En för hög belåning skapar sårbarhet hos hushållen, och det riskerar att sprida problem till andra delar av ekonomin och samhället.

Att göra något åt detta är ett politiskt ansvar. Därför har också regler tillkommit i flera steg för att skapa en sund amorteringskultur och motverka en alltför hög skuldsättning hos hushållen. År 2010 infördes ett bolånetak. År 2016 infördes ett amorteringskrav som innebär att nya lån med över 50 respektive 70 procents belåningsgrad ska amorteras med minst 1 respektive 2 procent. År 2018 infördes ett skärpt amorteringskrav, innebärande att de hushåll som har en belåning som överstiger fyra och en halv gång hushållets inkomster ska amortera ytterligare 1 procent.

Syftet med kraven är att belåningsgraden ska beaktas i förhållande både till bostadens värde och till hushållets inkomster. Att skapa en sund amorteringskultur och motverka alltför hög belåning och skuldsättning har även en återhållande effekt på bostadsprisökningarna.

Viktigt att nämna i sammanhanget är att bostadspriser och hushållets bolån förstås också påverkas av tillgången på bostäder. Bostadsbyggandet är centralt här, och sedan Stefan Löfven tillträdde som statsminister 2014 har bostadsbyggandet fördubblats i jämförelse med tidigare år. Bostads-

byggande är såklart betydelsefullt av fler skäl, men ett är alltså den finansiella stabiliteten.

Frågor om bolånetak och amorteringskrav – eller, som de kallas, makrotillsynsåtgärder – är viktiga att följa och utvärdera.

Finansinspektionen, som är ansvarig myndighet, har fått i uppdrag att göra en samlad utvärdering av bolånetak, amorteringskrav och andra makrotillsynsåtgärder. Utvärderingen ska belysa vilka effekter åtgärderna haft på utlåningen, bostadspriserna och hushållens skuldsättning.

Därtill har regeringen beslutat att utreda hur vi kan få statistik över hushållens tillgångar och skulder utan att den personliga integriteten och skyddet för personuppgifter åsidosätts. Att få insyn i och statistik över hushållens tillgångar och skulder är en viktig pusselbit för att kunna bedöma den finansiella stabiliteten.

Avslutningsvis, fru talman: Finansiell stabilitet är till syvende och sist en demokratisk fråga. Ordning och reda ger det demokratiska samhället styrförmåga, bygger folklig tillit till våra myndigheter och institutioner och hindrar att samhället faller ned i ett ekonomiskt och socialt kaos där det blir den starkes rätt som råder. Att upprätthålla ordning och stabilitet ger en bättre ekonomi och ett robustare folkstyre.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 18 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Wiechel för hans inlägg!

Jag har en sakupplysningsfråga. Den 12 januari i år skrev den socialdemokratiska gruppen i civilutskottet i en debattartikel i Fastighetstidningen bland annat följande:

”Men alla de pålagor som skett under det senaste decenniet är med största sannolikhet inte motiverade. Framförallt är det orimligt med så framtunga amorteringar som nu är fallet. Unga och förstagångsköpare stängs ute eftersom amorteringarna är som tyngst i början av ett låns löptid. För unga människor innebär det att de ska amortera som mest när inkomsten är som lägst. Ett mer välavvägt amorteringskrav för unga och förstagångsköpare vore önskvärt.”

Det här är ingångar i diskussionen som jag delar. Jag kan lägga till att det finns personer högre upp i åldrarna som fått en ny livssituation som förmodligen också skulle gynnas av lägre krav på bostadsmarknadens funktionalitet.

Men min fråga till den socialdemokratiska ledamoten från finansutskottet är om Socialdemokraterna i finansutskottet är eniga med Socialdemokraterna i civilutskottet om att ett mer välavvägt amorteringskrav för unga och förstagångsköpare vore önskvärt.

Anf. 19 BJÖRN WIECHEL (S) replik:

Fru talman! Tack, Joar Forssell, för frågan!

Jag är bekant med den artikeln. Jag har också talat med kollegorna i utskottet. Som parti är vi överens om den utvärdering som Finansinspektionen ska genomföra vad gäller samtliga makrotillsynsåtgärder – det är bolånetak och amorteringskrav – och vad de har fått för effekt på bostadsmarknaden. Men det är *en* aspekt.

För att tala för Socialdemokraterna i finansutskottet: Som parti är vi överens om att se över det här för att få en bra helhet. Men som finansutskott har vi också ansvaret att inte bara föra en bostadspolitisk debatt utan också en debatt om finansiell stabilitet. Vi ser att internationella såväl som nationella bedömare återkommande under flera år har pekat på just denna fråga, hushållens skuldsättning, och sagt att vi här har risker som byggs upp över tid. Om saker och ting går illa, eller bara om räntor höjs eller något annat inträffar som skapar en kris kommer detta att få spridningar i samhället som är direkt skadliga för vår ekonomi.

Vi har alltså ett ansvar att se detta utifrån fler aspekter; det handlar om hela den ekonomiska och finansiella stabiliteten. Vi ser att det är motiverat att komma åt skuldnivåerna – skapa en sund amorteringskultur och minska alltför höga skulder. Detta är ett annat ansvar, kan man säga.

Sedan är det viktigt att vi också återkommer till en bostadspolitisk debatt. Inte minst bostadsbyggandet i sig är en väldigt viktig fråga. Men i detta betänkande diskuterar vi den finansiella stabiliteten.

Anf. 20 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack, Björn Wiechel, för svaret! Jag tolkar det ändå som att man inte är överens inom Socialdemokraterna. Socialdemokraterna i civilutskottet säger inte bara att det ska utvärderas utan pekar också ut en riktning och säger att ett mer välavvägt amorteringskrav för unga och förstagångsköpare vore önskvärt. Jag uppfattar det som att Socialdemokraterna i finansutskottet inte ställer upp på den meningen, och jag beklagar detta.

Fru talman! Som jag ser det behöver vi riksdagsledamöter, oavsett vilket utskott vi verkar i, se till helheten. I vanliga fall verkar jag mest i näringsutskottet, och ett av de problem, bortom pandemin, som företagare och jobbskapare lyfter allt som oftast när vi pratar med dem är kompetensförsörjning. Där är bostadsbristen en enormt viktig förklaring, liksom svårigheterna med en orörlig bostadsmarknad, som bland annat kommer sig av de tuffa amorteringskraven, bolånetaket och så vidare.

Ur ett socialdemokratiskt perspektiv hade jag kanske hoppats på lite mer av en social eller klassbrytande politik, som jag uppfattar att man är ute efter i den här artikeln, med en ny egnahemsrörelse och en politik som leder till att fler personer med låga inkomster också kan äga sitt boende. Det är klart att det, framför allt ur ett socialdemokratiskt perspektiv, tänker jag, skapar instabilitet i samhället om vi ser att klyftorna ökar. Och de ökar framför allt på grund av inkomsterna från kapital. Ett sätt att komma åt detta vore att göra det enklare även för personer med låga inkomster att komma in på marknaden för ägda bostäder och få ta del av värdeutveckling och samtidigt kunna lägga undan ännu mer sparande därför att man slipper betala för dyra hyresrätter.

Anf. 21 BJÖRN WIECHEL (S) replik:

Fru talman! Tack, Joar, för ditt inlägg! Jag välkomnar att Liberalerna pratar om klassklyftor och vill bekämpa dem. Det är vårt partis livsnerv, skulle jag säga. Jag välkomnar också att man vill ha en bostadspolitik som kan åtgärda detta. Vi kan säkert framöver diskutera hur vi ska jämna ut klyftor genom att betala högre kapitalskatter och så vidare.

Vad gäller boendet tycker jag att det är viktigt att framhålla de blandade bostadsområdena med blandade upplåtelseformer. Ledamoten Forssell talade tidigare bland annat om Tensta, och jag tänker på en del andra kommuner, till exempel här i Stockholm, där det nästan inte finns några hyresrätter alls utan bara rikemansvillor. Man vill helt enkelt inte bygga för alla. Man vill inte ha alla.

Detta är ett problem som också skapar en segregation i staden. Vi måste ha blandade bostadsområden. Det ger mycket bättre social dynamik, bekämpar segregationen och gör att vi i olika livsfaser kan bo i samma bostadsområde. Det gör att barn möts och vi får en mycket mer demokratisk samhällsutveckling.

Men grundfrågan här är att vi måste bygga fler bostäder, att bostadsbristen är ett problem. Det är också detta som gör att priser trissas upp.

Sedan Stefan Löfven tillträdde 2014 har bostadsbyggandet fördubblats för att vi menar att vi måste bygga fler bostäder. I min hemkommun Umeå har vi enormt högt satta bostadsmål. Vi bygger så mycket vi kan för att vi vill att alla ska flytta in. Det handlar om alla slags upplåtelseformer för att vi vill ha just den blandade staden.

Men vi har också ett ansvar att se till att vi har en finansiell stabilitet som gör att vi inte äventyrar hushållens långsiktiga betalningsförmåga och landets ekonomiska stabilitet.

Anf. 22 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Jag begärde replik lite för sent, men detta riktar sig till Björn Wiechel och gäller hans kommentarer kring klyftor, som jag tycker var väldigt intressanta i detta sammanhang. Min fråga är egentligen ganska enkel. Socialdemokraterna är det parti som har innehaft regeringsmakten längst av alla partier i Sverige; man har haft makten under 53 av de senaste 70 åren. Jag undrar vilket ansvar Socialdemokraterna som parti har för de ökade klyftorna i samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 6 Statlig förvaltning

Statlig förvaltning

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU25
Statlig förvaltning
föredrogs.

Anf. 23 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! I dag debatterar vi statlig förvaltning och statistikfrågor. Betänkandet handlar sammanfattningsvis om myndigheter. Myndigheters uppgift är att tillämpa de lagar och utföra den verksamhet som riksdag och regering har beslutat om. Myndigheterna ska jobba för medborgarna och vara en servicefunktion för dem. Här är Skatteverket ett bra exempel – man gjorde ett krafttag och lyckades. Under S-ledning finns tecken på att detta arbete har avstannat.

Det finns myndigheter som har en växande aktivism bland personalen. Tyvärr märks detta på flera länsstyrelser och på Lantmäteriet. Jag får många vittnesmål om Länsstyrelsen i Västra Götaland, min valkrets, gällande miljöaktivism bland tjänstemän. Tyvärr är länsstyrelserna också myndigheter som inte talar till medborgare med en röst, utan sökande kan få olika svar beroende på avdelning eller person.

Myndigheter kan inte alltid vara lösningen. Det måste finnas en gräns för hur mycket staten ska svälla. I dag finns det 458 myndigheter. Jag ska ge några exempel. Ett är Nordiska Afrikainstitutet, ett centrum för samhällsvetenskaplig forskning om Afrika. Myndigheten ligger i Uppsala. Den senaste myndigheten heter Nämnden för prövning av oredlighet i forskning. Sedan finns även Nämnden för hemslöjdsfrågor och Myndigheten för arbetsmiljökunskap, Mynak, som startade 2018.

Fru talman! Jag vill berätta lite mer om Mynak. Myndighetens uppgift är att sammanställa och sprida kunskap om arbetsmiljö. Mynak har dock stora problem med sin egen arbetsmiljö, så de behöver i sin tur ta in konsulter på området. Flera chefer och anställda har till och med slutat för att arbetsmiljön har varit så dålig. Även en konsultfirma som var inblandad i verksamheten sa upp sig från uppdraget efter att ha hindrats att göra intervjuer med personal som slutat. Anställda på Mynak larmar om Sveriges sämsta arbetsmiljö. Generaldirektören har uppmuntrat personalen att ha korta kjolar och höga klackar. En medarbetare fick höra att hen var tjockast på myndigheten.

Moderaterna är konstruktiva och har bidragit med många bra inspel till dagens ärende om statlig förvaltning.

Den svenska välfärdsmodellen bygger på ett samhällskontrakt mellan medborgare och stat. Sverige har världens femte högsta skattetryck, men det syns inte när det gäller vare sig våra skolresultat, tillgängligheten inom vården eller polistätheten.

Vi har sett att den grova kriminaliteten ökar, och skjutningarna når nivåer som utmärker Sverige från andra länder. I kriser har det gång på gång visat sig att Myndighetssverige inte är på tå, utan det är en alltför stor och tung byråkrati. Moderaterna vill införa tjänstemannaansvar, vilket skulle ge myndigheterna ökad skärpa.

Nu står landet inför det faktum att vi har mindre vaccinerade, och det kommer att ta längre tid att få alla vaccinerade. Det tog lång tid att stänga flygplatser, och det tog extra lång tid att få snabbtester på plats.

Moderaterna vill ha färre och effektivare myndigheter som fokuserar på kärnuppdraget och minskar byråkratin. Moderaterna föreslog att det ska finnas *en* väg in och att uppgifterna ska samköras mellan myndigheter, så att personen inte ska behöva upprepa sig gång på gång. Moderaterna har pressat regeringen genom tillkännagivanden om att myndigheterna snabbt och effektivt ska kunna dela information med varandra för att effektivisera bättre och stävja fusk och brott.

Också myndigheterna efterfrågar samordning och effektivare lösningar. Den trötta regeringen har inte levererat detta. Det är mycket dåligt. Under förra mandatperioden höjde regeringen exempelvis skatterna med 60 miljarder och utgifterna med 100 miljarder kronor. Addera därtill den ekonomiska kris som pandemin orsakar.

Behovet av att prioritera kärnan i statens och välfärdens uppdrag har sannolikt inte varit större i modern tid. Sverige behöver en myndighets-

reform med syfte att dels minska antalet myndigheter, dels öka deras effektivitet och fokus på kärnuppgiften.

Moderaterna står bakom samtliga sina motioner, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Jag tänkte börja med lite statistik och stora undersökningar som har gjorts. Sverige är, tror jag, det åttonde bästa landet i världen att leva i. När det gäller livskvalitet ligger vi trea, och när det gäller jämställdhet är vi tvåa. När det gäller uppväxtvillkor är vi också tvåa, och när det gäller näringslivsvänlighet tror jag att vi låg åtta. Vi har gjort mycket som är bra. Sedan finns det saker att förbättra.

Den ekonomiska ojämlikheten har ökat mycket, framför allt under den moderatledda regeringen. Så ser det ju ut när högern styr. Det hör liksom till. Det sitter i deras dna. De sänker skatter för dem som har det bäst, och de som får betala kalaset för de rika är framför allt de som jobbar i välfärden, de som är beroende av välfärden och de sjuka. Så ser det ut.

Staten har en viktig uppgift som arbetsgivare. Det är väldigt många människor som berörs av hur anslagen till de statliga myndigheterna räknas upp. Ingången i uppräkningsanslag i statsbudgeten förutsätter att verksamheten varje år kan bli mer effektiv, vilket i praktiken innebär att anställda på landets statliga myndigheter tvingas finansiera en del av sin egen löneökning med ökad arbetsbelastning.

Anslagen räknas årligen upp med ett index för löneökningarna för tjänstemän i tillverkningsindustrin, men för att tvinga fram en löpande effektivisering görs sedan ett produktivitetsavdrag som beräknas utifrån statistik för effektiviseringarna i privat tjänstesektor. Men privat tjänstesektor är självklart inte detsamma som myndighetsutövning. Att ständigt kräva effektiviseringar i myndighetsutövning med rättssäkerhet som grund leder till ökad arbetsbelastning och ökad arbetsrelaterad ohälsa snarare än till nya arbetsmetoder.

I teorin är det väl fullt möjligt – så är det ju i teorin; det löser sig av sig självt där – att produktivitetsskravet ska ge verksamheterna incitament att byta till billigare men bättre arbetsmetoder. Men hur det i slutändan ska göras talar man inte om i statsbudgeten, utan det blir de som jobbar inom verksamheten som ska lösa det. De ska liksom se till att budgeten hålls med minst bibehållen eller allra helst ökad kvalitet. Men hur blir exempelvis handläggningen på Försäkringskassan bättre av en minskad peng för handläggningen? Hur hanteras den sjukskrivne av Försäkringskassan om det hela tiden krävs effektiviseringar? Hur kommer delaktigheten att hanteras då, till exempel delaktigheten i den försäkrades rehabilitering? Vi har ju sett att Försäkringskassan har dragit sig tillbaka på ett omfattande sätt från just de sjukas rehabilitering.

Och hur påverkas kvaliteten i mötet mellan arbetsförmedlaren och den långtidsarbetslöse? Hur blir möjligheten att få stöd och hjälp av arbetsförmedlaren, och hur blir stödet bättre om det hela tiden måste bli effektivare?

På universitet och högskolor innebär kravet på effektivisering att kostnaden per examinerad student hela tiden måste minska. Men hur minskar man lärarnas tid för studenterna utan att kvaliteten blir lidande? Jag har i alla fall inte sett något svar, men de som står bakom den här modellen kanske ge svaren här i dag? Jag tror att handläggaren på Försäkringskassan

skulle uppskatta svaret liksom läraren på högskolan eller arbetsförmedlaren på Arbetsförmedlingen. Egentligen har de ju aldrig fått det svaret.

Jag yrkar bifall till reservation 6.

Till sist vill jag ta upp arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning. Den är mycket hög – betydligt högre än i befolkningen totalt. Regeringen har sedan 2016 satsat på att skapa praktikplatser för personer med funktionsnedsättning på olika myndigheter, och det är en bra och viktig reform. Hittills har 435 arbetssökande haft praktik på någon av de mer än 80 myndigheter som deltar.

Satsningen har nu förlängts. Det är också bra, men regeringen bör inte nöja sig med det. För att personer inte ska riskera att endast få en möjlighet till praktik behöver nästa steg tas. Regeringen bör därför utvärdera reformen, alltså den befintliga satsningen på praktikplatser, för att få fler myndigheter att ta emot praktikanter och arbetssökande med funktionsnedsättning och – vilket också måste vara en del av målet – i förlängningen erbjuda dem anställning.

Anf. 25 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Detta handlar om statlig förvaltning. Det är väldigt viktigt att vi har en god förvaltning och bra myndigheter som genomför den politiska inriktningen i Sverige och som också fattar beslut på ett korrekt och väl underbyggt sätt. I allt väsentligt gäller ju detta för Sverige, och det ska vi vara väldigt tacksamma och stolta över, tycker jag.

Vi har en förvaltning med väldigt lite korruption, väldigt hög kvalitet och många oförvitliga tjänstemän. Det är också en styrka för Sverige som land. Det gör det lättare att lita på beslut. Det gör det lättare att göra affärer i Sverige. Det gör också att tilliten till myndigheter kan hållas hög, och detta är något som är oerhört viktigt att värna.

Med detta sagt måste vi också hela tiden titta på effektivitet. Vi ska inte bygga ut förvaltningen i en allt snabbare takt utan tänka efter, så att vi också klarar att fokusera på de uppgifter som är de allra viktigaste. Det är därför det är så viktigt att varje gång innan man startar en ny myndighet fundera igenom: Kan uppgifterna utföras av någon annan myndighet? Vilka uppgifter kan vi ta bort när vi lägger till nya uppgifter och skapar nya myndigheter? Där tycker vi att regeringen har ett jobb att göra. Man gör inte riktigt den typen av reflektioner.

Det är också viktigt att hela tiden jobba med effektivitet så att vi kan få fram mer resurser till kärnuppgifterna, till välfärden och till att värna den som är utsatt, den som är skör och den som behöver det offentligas hjälp. Då är det viktigt med välfungerande förvaltning, men det är också viktigt att vi jobbar med effektivitet.

I betänkandet har Kristdemokraterna en reservation, nummer 8, och jag yrkar bifall till den. Det handlar om vikten av transparens kring offentligheten och kring de skatter och avgifter som vi som medborgare betalar in till det offentliga. Vi menar att de statliga arbetsgivarna bör gå före och tydligt redovisa samtliga skatter och avgifter, inklusive arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkringar och annat, som arbetsgivarna betalar in, så att det blir synligt för arbetstagarna. Vissa gör det redan i dag, inom både privat och offentlig sektor, men vi menar att det bör ske genomgående i den statliga förvaltningen.

Fru talman! I vår budgetmotion har vi föreslagit att systemet med rikt-
hyra ska förändras på så sätt att det blir mindre förmånligt för myndigheter
att placera sig själva i Stockholms innerstad och mer förmånligt att placera
sig på andra platser, inte minst i förorter till våra storstäder och då kanske
framför allt Stockholm, för att bidra till bättre förutsättningar i dessa stads-
delar. Man kan enkelt ta sig dit med god kollektivtrafik och klara kompe-
tensförsörjningen och samtidigt bidra till mer stabilitet, fler arbetstillfällen
och mer kringsservice och annat i områden som skulle vara betjänta av
detta. Alla myndigheter behöver inte ligga i Stockholms innerstad, fru tal-
man.

Anf. 26 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Vi ska i dag debattera finansutskottets betänkande FiU25,
vilket många kollegor redan talat om. Jag yrkar redan nu bifall till utskot-
tets förslag och avslag på motionerna.

Statlig förvaltning och statistikfrågor är olika former av motioner som
rör myndighetsstrukturer, digitalisering och it generellt i den statliga för-
valtningen. Statlig förvaltning är en viktig fråga för oss. Det är viktigt att
staten tar sitt ansvar för hela Sverige och att Sverige håller ihop. Då är
statens lokala närvaro A och O. Människor, orter och bygder ska inte läm-
nas så att de känner sig övergivna.

Under lång tid har människor i vårt land upplevt urbaniseringens starka
kraft, och i samband med detta har många verksamheter försvunnit från
landsbygden och även från allt större orter, ibland till och med hela kom-
muner. Även boende i förorterna runt om i Sverige upplever att servicen
försvinner i olika centrumbildningar, och samhällets service men också
den kommersiella servicen har försvunnit på många ställen.

Själva upplevelsen av utarmning är viktig. En undersökning gjord av
Statskontoret visar att medborgarna är nästan dubbelt så nöjda med ser-
vicen när de har Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och polisen i
bygden. Att myndigheterna finns i närheten där man bor är viktigt för
många medborgare, särskilt för dem som bor på landsbygden. Den geo-
grafiska närheten är dock inte den viktigaste faktorn i kontakten med myn-
digheterna, utan det är mycket viktigare att man får svar på frågor och att
handläggningen går snabbt, oavsett vilken typ av område man bor i.

Fru talman! Det finns flera vinster med att ha statlig närvaro i hela lan-
det. Demokratin stärks med en utökad statlig närvaro, och det är mycket
viktigt i dessa tider. Vi kan se att medborgarna ute i landet är gladare över
att ha myndigheter just på sina orter än vad stockholmarna många gånger
är, om jag får säga så. Detta tror jag beror på att man tar det för givet – här
är det inte många som går runt och är oroliga för att olika myndigheter ska
försvinna. Det är liksom en del av staden.

Landets ekonomiska tillväxt gynnas också. En tidigare utredning från
Statskontoret säger att man inte kan se några direkta dynamiska effekter,
men jag kan lova att ute på de platser i landet där myndigheterna är stora
arbetsgivare är folket ganska nöjda med att de har ett jobb och inte särskilt
oroade över eventuella brister på dynamiska effekter. För oss socialdemo-
krater är myndigheterna ett viktigt tillskott på den lokala arbetsmarknaden,
inte minst för att de många gånger erbjuder intressanta karriärvägar.

Fru talman! Sverige har bland de bästa förutsättningarna när det gäller
digitalisering. Digitaliseringen är ett viktigt verktyg för att effektivisera

den offentliga förvaltningen, och de statliga myndigheterna måste samverka på ett bättre sätt. Pandemin har satt hela vårt samhälle i blyxtbelysning – det behöver jag inte påminna någon här om. Inte minst har den visat på behovet av digitalisering och hur digitaliseringen öppnar nya dörrar för att hålla kontakt med nära och kära. Många jobbar dessutom hemifrån i dag och vet hur viktigt detta är.

Det pågick redan före pandemin ett intensivt digitaliseringsarbete hos våra svenska myndigheter, och det finns en rad utredningar på regeringens bord för att stärka myndigheternas arbete med såväl digitalisering som öppna data.

Många gånger lyfter vi fram dem som jobbar inom vården och hur viktiga de är för oss, men det är många inom de olika myndigheterna i dag som får ta emot hot och hat och som verkligen har ett helsike. Jag vill därför ge en eloge till alla som jobbar inom våra myndigheter men framför allt till dem som har fått många olika arbetsuppgifter och just nu har ett elände med att få det att fungera. De lyckas väldigt väl, så all eloge till dem!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Kommunala frågor

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU26
Kommunala frågor
föredrogs.

Anf. 27 JAN ERICSON (M):

Fru talman! För nästan exakt ett år sedan inledde jag debatten om kommunala frågor med dessa ord:

”EU och Sverige upplever just nu ett antal allvarliga hot mot välfärd, samhällsekonomi och trygghet. Det går inte att debattera frågor som rör statens och kommunernas ekonomi utan att peka på de följder vi kan tvingas uppleva av coronavirus, oro för nya omfattande asylströmmar och en hotande lågkonjunktur. Sverige går in i denna situation med rekordsvaga förutsättningar: den snabbast stigande arbetslösheten i EU, den svagaste ekonomiska tillväxten i EU och en mycket hög arbetslöshet för att just ha gått igenom en stark högkonjunktur. Ovanpå detta har vi alltför många kommuner med mycket svag ekonomi.”

Det visade sig att oron var väldigt befogad. Det senaste året har samtidigt mycket hänt när det gäller kommunsektorn. Inte minst har Moderaterna, med stöd av den övriga oppositionen, varit pådrivande för att stärka kommunernas ekonomi.

Det började med att Moderaterna lyckades ena oppositionen om ett extra stöd på 7 ½ miljard redan i början av 2020. Den 30 mars 2020 föreslog Moderaterna sedan 15 miljarder extra till kommunsektorn som krisstöd. Tre dagar senare meddelade regeringen att man gick på vår linje och beslutade att föreslå just 15 miljarder extra till kommunsektorn. Det har varit oerhört värdefullt och tryggt välfärden under en allvarlig kris.

Faktum är att kommunsektorn totalt sett gick med överskott förra året, vilket ger många kommuner och regioner utrymme att sätta av pengar till resultatutjämningsreserven för kommande år. Att inrätta en kommunal resultatutjämningsreserv var för övrigt en av mina viktigaste frågor när jag valdes in i riksdagen 2006. Jag motionerade om det flera gånger, och jag är väldigt nöjd med att detta blev verklighet. Vi vet att över 60 procent av de svenska kommunerna har utnyttjat möjligheten sedan den infördes den 1 januari 2013 och att detta medfört en stabilare planering för kommunsektorn och många räddade välfärdsjobb när ekonomin varit svag under vissa år.

När vi nu behandlar detta motionsbetänkande kan det vara bra att påminna om att även enskilda motioner faktiskt kan påverka politiken.

Moderaterna har nu tillsammans med den övriga oppositionen också drivit fram ett extra stöd till äldreomsorgen under kommande år. Detta är oerhört viktigt sett i ljuset av pandemin och Coronakommissionens rapport. Förslagen innebär drygt 4,3 miljarder extra för att göra om timanställningar till tillsvidareanställningar, stärka läkarkompetensen och anställa fler sjuksköterskor till särskilda boenden samt stöd för att bygga fler äldreboenden. Moderaternas avsikt är att fortsätta med dessa satsningar även kommande år.

Fru talman! De förstärkningar Moderaterna i samarbete med andra partier tvingat fram det senaste året till kommunsektorn gör att kommunerna och regionerna har en hyfsat stabil ekonomisk situation trots pandemin. Men pengar är inte allt. Det finns många andra saker att ta tag i.

Det räcker att nämna historiskt hög långtidsarbetslöshet och ungdomsarbetslöshet, stora problem med integration och sociala utanförskapsområden, växande otrygghet, svaga skolresultat, stora behov av att stärka äldreomsorgen och en stor uppbyggd vårdskuld i pandemins spår och dessutom eftersatt underhåll av vägar, gator, byggnader och va-ledningar i många kommuner.

Det som oroar allra mest just nu är nog ändå den historiskt höga arbetslösheten och utanförskapet i våra redan socialt utsatta områden. Tyvärr kan detta inte skyllas på pandemin.

För första gången sedan Sverige gick med i EU hade Sverige 2019 högre arbetslöshet än genomsnittet i EU, och utvecklingen har fortsatt åt fel håll även 2020. Det har alltså blivit precis tvärtom mot blivande statsminister Löfvens löfte före valet 2014, att Sverige år 2020 skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet.

År 2014 låg Sverige på 12:e plats bland EU:s länder när det gällde låg arbetslöshet. I dag ligger vi på 22:a plats av 28 länder, detta trots att åren 2014–2019 kännetecknades av en mycket stark högkonjunktur. I 25 av 27 EU-länder minskade arbetslösheten mellan 2014 och 2019. I endast tre länder ökade den, och i Sverige mest av alla. Under pandemiåret 2020 var det dessutom bara fyra länder i EU som hade en sämre utveckling på arbetsmarknaden än Sverige. Ska detta kunna brytas måste alla krafter dra åt samma håll, och där har kommunerna en viktig uppgift.

En central fråga för att motverka arbetslöshet är att ha ett gynnsamt företagsklimat som skapar fler jobb. Ska detta lyckas måste kommuner behandla näringsidkare med respekt. En del i detta är att ha en god service, en annan är att ta ut skäliga avgifter för tillsynsändamål och att inte debitera för tillsyn som inte utförs.

Riksdagen har nyligen i linje med en EU-förordning beslutat att livsmedelskontroll ska debiteras i efterhand efter genomförd kontroll. Detta tycker vi moderater är mycket välkommet. Vi anser dock att detta borde gälla för all kommunal kontrollverksamhet. Vi har flera enskilda moderata motioner i denna fråga vars förslag i allt väsentligt också framförs i en av våra kommittémotioner. Jag yrkar därför bifall till reservation 3.

Fru talman! De kostnader som ligger framför kommunsektorn kan bara på marginalen finansieras av staten genom ökade statsbidrag eller skatteutjämning. I grunden måste kommunerna själva skapa skattekraft som räcker för kommunens kostnader. Ett gott näringslivsklimat är helt avgörande, och där har företag som driver olika former av offentligfinansierad välfärd en given plats.

Samtidigt måste kommuner och regioner prioritera utgifterna. Och att prioritera betyder som bekant också att prioritera bort det som är mindre viktigt.

All verksamhet i kommunsektorn är inte lagstadgad. Och när det gäller den frivilliga verksamheten finns god möjlighet för kommunerna att minska kostnader till förmån för kärnuppgifterna.

Diskussionen om riktade eller generella statsbidrag och utformningen av det kommunala utjämningsystemet är återkommande ämnen för många riksdagsmotioner. Jag vill särskilt uppmärksamma de enskilda moderata motionerna och vår kommittémotion på detta område. Utskottet föreslår avslag på samtliga. Detta beror dock främst på att riksdagen nyligen har beslutat om att tillsätta en utredning som ser över hela det kommunala utjämningsystemet, på att finansutskottet tidigare uttalat att generella statsbidrag ska vara utgångspunkten och på att riktade statsbidrag främst ska användas till specifika områden med stora utvecklingsbehov. Man kan konstatera att förslagen i motionerna i viktiga delar därför har tillgodosetts.

Fru talman! En del röster till vänster höjs för att vi måste höja skatterna för att rädda äldreomsorgen, skolan, sjukvården, assistansen och allt annat som vi betraktar som viktiga delar av välfärden och samtidigt stärka polisen, rättsväsendet och rusta upp infrastrukturen.

Det kan såklart låta som en omöjlighet att sänka skatterna och samtidigt satsa mer på välfärden. Men det är exakt det som vi moderater förespråkar. Hur går det då ihop?

Felet som många gör är att utgå från att alla våra skatter går till välfärden. Så ser det inte ut. Våra skattepengar slarvas bort på väldigt mycket annat än sådant som är viktigt för svenska folkets välfärd. Vi i Sverige betalar nästan högst skatter i hela världen. Om det var höga skatter som var lösningen borde vår välfärd redan vara i toppklass.

I Moderaternas budgetar de senaste åren har vi satsat mycket mer på välfärden än regeringen, inte minst stöd till kommunerna och till regionernas sjukvård. I början av förra året lyckades vi alltså tillsammans med andra partier tvinga fram ett extra tillskott till kommunerna och regionerna. Och under pandemin har vi fortsatt att driva på för mer stöd till sjukvården och våra kommuner. I budgeten för 2021–2023 tillför vi kommunerna väldigt mycket mer pengar än regeringsunderlaget. Till detta kommer alltså en extra satsning på ett antal miljarder till äldreomsorgen.

Hur får vi från Moderaterna då ihop detta? Jo, det får vi genom prioritering. Sverige är ett av tre länder i världen som ger mest pengar i bistånd till andra länder och långt mer än FN:s mål på 0,7 procent av bnp. Faktum

är att vi i dag ger så mycket att det inte ens går att hitta bra saker att satsa på. Vi stoppar då i stället in pengar i FN:s stora byråkrati och låter FN förbruka pengarna och tappar kontrollen över vart pengarna tar vägen. Vi ger i dag dubbelt så mycket i bistånd som vad hela polisen har i budget. Moderaterna vill minska biståndet till drygt 0,7 procent av bnp, vilket gör att vi fortfarande är det femte mest generösa landet i hela världen. Men det frigör nästan 16 miljarder kronor som vi kan använda till annat här hemma i Sverige.

Regeringen lägger också många miljarder på meningslös och ineffektiv klimatpolitik. Pengarna kommer enligt de flesta experter inte att påverka det globala klimatet ens mätbart. Moderaterna skär bort ineffektiva klimatåtgärder och slopar meningslösa byggsubventioner. Det frigör ytterligare miljarder.

Vi stramar också upp migrationspolitiken. Vi säger nej till regeringens förslag att luckra upp asylpolitiken och införa amnestiliknande undantag för personer utan asylskäl. Vi inför kvalificering till välfärden, bidragstak, slopad garantipension för nyanlända, slopat efterlevandestöd för påstått avlidna i hemlandet och aktivitetskrav i försörjningsstödet. Detta sparar ytterligare ett antal miljarder. Utöver detta avskaffar vi ett antal myndigheter och stoppar kraftiga höjningar i olika bidragssystem.

Så skapar vi moderater utrymme i vår budget för att skjuta till extra pengar till kommunerna, sjukvården, polisen och rättsväsendet och för att samtidigt sänka skatten för både löntagare och pensionärer. Utöver detta har vi en stor krisbuffert i vår budget. Och vi har dessutom mindre underskott än regeringsunderlaget.

Med en regering som prioriterar rätt saker kan man både ge välfärden mer pengar och sänka skatterna för vanligt folk. Det är inte svårare än så.

Fru talman! Sammanfattningsvis: Moderaterna är en garant för att frigöra mer pengar till kommunernas välfärd, regionernas sjukvård, polisen och rättstryggheten samtidigt som skattetrycket sänks. Det går om man prioriterar rätt saker i statens budget.

Samtidigt vill vi uppmuntra och stimulera utveckling, nytänkande, effektivisering och smartare sätt att jobba i den kommunala sektorn. Vi vill också prioritera det som vi alla sätter främst – omsorgen om de sjuka, äldre och funktionshindrade och en bra uppväxt och utbildning för våra barn.

Om höga skatter vore en garant för detta skulle vi inte ha några problem. Vi har redan nästan världens högsta skattetryck. Problemet är inte att det saknas pengar utan hur pengarna används. Våra skattepengar går helt enkelt för lite till välfärden och för mycket till annat. Det tänker vi moderater ändra på när vi tar över regeringsmakten.

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

§ 8 Statsministerns frågestund

Utvecklingen i Sverige

Anf. 28 ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Stefan Löfven beskyller oppositionen i Sverige för att vara odemokratisk. Det är det sista kortet vi har att spela ut, som en S-strateg säger i tidningen.

Det här är anklagelser man brukar höra från regimer i länder som inte är demokratiska. Syftet är att söndra och splittra, inte bara mellan partier utan mellan människor – allt för att just Socialdemokraterna ska kunna behålla makten. Det här är en farlig väg. Det skadar sammanhållningen i vårt land.

Det vi ser nu är en desperat socialdemokrati på väg rakt utför. I snart sju år har Stefan Löfvens regering styrt Sverige. Problemen är stora, men väljarnas förtroende är litet.

Stefan Löfvens regering har misslyckats med det allra mesta. I Sverige skjuts en person ihjäl nästan varje vecka, och det sker en skjutning nästan varje dag. Det är en ökning med 50 procent sedan Stefan Löfven tog över. Riskerna för rån och sexualbrott har mer än fördubblats.

Utvärdera mig på jobben! sa Stefan Löfven inför valet 2014. Nu har vi facit. Arbetslösheten och utanförskapet växer. Sverige ligger i EU:s bottenliga. Vi har aldrig förr haft lika många långtidsarbetslösa. Regeringens krisledningsförmåga klarade inte av en pandemi. Beslut om testning, skyddsutrustning och besöksförbud på äldreboenden dröjde i månader. Nu ser vi samma sak upprepa sig med vaccinet, och regeringen duckar för alla frågor om hur vaccinnålet ska klaras till den sista juni.

Min fråga till Stefan Löfven – om han nu för en kort stund kan tänka sig att prata om politiska sakfrågor och Sveriges problem och inte bara smutskasta alla andra – är: Är Stefan Löfven nöjd med utvecklingen i Sverige de senaste sju åren?

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Först och främst har jag aldrig beskyllt oppositionen, som Ulf Kristersson nu säger, för att inte vara demokratisk.

Däremot tycker jag att Ulf Kristersson visar på en viss desperation, och det beror på att Ulf Kristersson, som är demokrat, gärna vill kroka arm med ett parti vars rötter vi mycket väl känner till. Det är ett parti som inte står upp för människors lika värde. Detta tycker jag naturligtvis är mer beklämmande för Moderaterna än för oss.

Den här diskussionen måste hållas igång. Jag kommer att hålla i en diskussion som både handlar om värderingar, synen på människan, och politiken. Båda dessa perspektiv måste vi hålla i.

Vi kan ta jobben som ett exempel. Före pandemin hade 350 000 jobb skapats under den socialdemokratiskt ledda regeringen. Låt mig påminna Ulf Kristersson om att det var dubbla takten mot vad den borgerliga regeringen åstadkom. Vi har också stärkt ekonomin. Vi har gjort strukturella förändringar vad gäller försvaret – det försvar som Ulf Kristersson och den regering som han satt i kallade för ett särintresse. Vi har svängt om detta och gjort en rejäl satsning på det – i samarbete med andra, det ska sägas, men det är vi som har drivit detta.

På rättsområdet utbildades det alldeles för få poliser under den borgerliga regeringen. Vi utbildar mer än dubbelt så många. Nu har vi fler poliser än vad vi någonsin har haft i Sverige, och vi har 3 000 ytterligare i utbildning. Den förstärkningen kommer vi att se mycket av framöver.

Jag tycker nog att Kristersson ska ta sig en liten funderare och jämföra de två regeringsperioderna. Är jag nöjd? Man blir aldrig nöjd. Vi ska alltid framåt.

Anf. 30 ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag sa inte att Stefan Löfven inte har gjort något. Jag sa att han har misslyckats. Jag sa inte att han inte har försökt. Jag sa att försöka duger inte.

Om man har den sorts problem som Sverige har i dag duger det inte att *försöka* göra någonting åt dem. Man måste ta sig an de riktigt stora uppgifterna och göra någonting åt problemen snarare än att skylla på hur allting var tidigare.

Stefan Löfven blandar bort korten. Det parti som har lett Sverige under hela efterkrigstiden, med några få undantag, och systematiskt lutat sitt maktinnehav på kommunister ska nu läxa upp andra när vi vill ta tag i konkreta problem tillsammans med partier i frågor där vi tycker likadant.

Skillnaden mellan mig och Stefan Löfven är att jag inte tänker som han. Jag säljer alltså inte ut mina egna politiska övertygelser i frågor för att få behålla makten. Jag använder min övertygelse tillsammans med andra för att lösa problem.

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Nej, här skylls det inte på någonting. Men det är mycket viktigt att jämföra.

Då ska vi jämföra på försvarsområdet. Hur såg det ut då, under den borgerliga regeringen? Hur ser det ut nu? Gör den jämförelsen! Gör jämförelsen med satsningar på rättsväsendet! Gör jämförelser vad gäller lagar, där vi skärper 50 lagar och inför 20 nya brottsrubriceringar! Det fanns inte någonting i byråladorna från den borgerliga regeringen när vi tillträdde. Denna jämförelse måste göras.

Jag är stolt över det faktum att Sverige har en av Europas starkaste ekonomier och att vi kunde ta oss an pandemin på ett sätt som få länder kunde göra därför att vi har en så stark ekonomi.

Jag är fortfarande lika besatt av att bekämpa brottsligheten, och vi ser att det går att åstadkomma resultat i till exempel Malmö. Men vi måste göra mycket, mycket mer. Då måste vi ha fler poliser, och det är det som den här regeringen ser till att det blir.

Anf. 32 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Fru talman! Jag skulle kunna använda denna talartid till att prata om statsministerns kärlek till Nordkorea, Venezuela och Kina. Jag skulle säga att Stefan Löfven är Sveriges svar på Donald Trump, åtminstone avseende den ibland pinsamma, lite omogna och vassa retoriken, som bara polariserar samhället. Men, fru talman, jag tänker hålla mig för god för att sjunka till den nivån. Man blir bara smutsig om man brottas där nere i den socialdemokratiska gyttjan.

Jag tänker i stället ställa några ganska enkla ja-eller-nej-frågor till statsminister Stefan Löfven för att göra det lätt för honom att svara och för att ge väljarna den information som jag tror att de vill ha när det gäller sakkpolitiken och vad vi tänker göra åt riktiga problem för riktiga människor i den riktiga verkligheten.

Förstår statsministern att han är ansvarig för Sveriges misslyckade pandemistrategi och för det eventuella vaccinationsmisslyckandet?

Förstår statsministern att han är ansvarig för den närmast u-landsmässiga elförsörjning vi har i Sverige i dag?

Förstår statsministern att han är ansvarig för det omänskliga, hjärtskärande sätt som regeringen behandlar sjuka människor på i det här landet, som *Uppdrag granskning* visade i går?

Förstår statsministern att han är ansvarig för en fullständig lavin av gruppvåldtäkter, dödsskjutningar, knivattacker, bombdåd och så vidare?

Slutligen, fru talman, vill jag fråga statsministern: Kommer Stefan Löfven att respektera valresultatet 2022?

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det märktes redan i frågeställningen om det eventuella vaccinationsmisslyckandet. Man vet inte om det blir ett misslyckande eller inte, men det måste framställas som ett misslyckande – det eventuella misslyckandet.

Vi har en pandemi i vårt land; den har drabbat Sverige och hela världen. Våldigt få vet någonting om hur detta virus agerar. Vi är mitt uppe i pandemin, och tyvärr ser varken vi eller en stor del av Europa och världen slutet ännu. Vi vet ännu inte riktigt hur det går.

För ett år sedan var det, enligt många, väldigt tydligt hur dåligt det gick i Sverige och hur bra det gick i till exempel Tjeckien eller Portugal. Ett halvår senare hade ett annat land drabbats. Där är vi fortfarande; vi vet inte hur detta slutar. Därför är mitt svar vad gäller corona och hanteringen av corona att utvärderingen måste ske när detta är över. Det är ännu inte över.

Vad gäller vaccinationen är min bestämda uppfattning att det samarbete vi har inom ramen för Europeiska unionen är det som har möjliggjort att vi över huvud taget har påbörjat vaccinationen här och nu. Nu är vi uppe i över 1,2 miljoner vaccinationer. Detta har sina utmaningar; det är ingen tvekan om det. Men att tro att det helt plötsligt finns någon annan lösning eller någon annan hylla att köpa från är alldeles för naivt.

Brottsligheten tar vi oss an på ett mycket systematiskt sätt. Det är därför vi nu, som jag sa tidigare, har fler poliser än någonsin i Sverige. Ytterligare 3 000 är i utbildning för att se till att skapa trygghet. Det är också därför vi kan se en förbättring i Malmö; skjutningarna har nu minskat fyra

år på raken. Vi är inte hemma för det – vi är inte klara. Men det är den här vägen vi måste gå, och då måste vi faktiskt satsa rejält med resurser.

Prot. 2020/21:96
18 mars

Anf. 34 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Fru talman! Jag noterade att statsministern inte svarade ja eller nej på de frågor som skulle ha kunnat besvaras med ja eller nej, och det var väl kanske inte helt oväntat.

Jag noterade också att statsministern hängde upp sig på begreppet ”eventuella”. Låt oss i stället säga ”det sannolika misslyckandet”, så har vi det sagt.

Min poäng här, fru talman, är egentligen inte att få svar från statsministern under statsministerns frågestund, för det brukar man inte få. Min poäng är att visa att Sveriges statsminister är helt ointresserad av att prata om det som han faktiskt är ansvarig för.

Min poäng är att statsministern och det som hans regeringsföreträdare nu ägnar sig åt, med en extremt polariserande och ovärdig retorik i debatten, endast förekommer därför att det är den enda chans Stefan Löfven har att hålla sig kvar vid makten. Jag tänker inte sänka mig till den nivån, fru talman. Jag tänker prata om riktiga problem för riktiga människor i den riktiga verkligheten.

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag pratar gärna om jobb och om att vi har ökat sysselsättningen med 350 000 jobb. Vi har tillsammans med Tyskland den högsta sysselsättningsgraden i EU. Skulle vi ha en sysselsättningsgrad som EU-snittet skulle vi ha 450 000 färre i arbete.

Jag talar gärna om att vi rustar upp försvaret. Jag talar gärna om att vi rustar upp polisen och rättsväsendet. Jag talar gärna om att vi bygger betydligt fler bostäder.

Jag talar gärna om att pensionerna ökar; pensionärernas inkomst har ökat med någonstans omkring 2 000 kronor i månaden i genomsnitt. Jag talar också gärna om att vi har tagit bort den orättvisa beskattningen av pensionärer.

Jag talar gärna om att vi har 100 000 fler människor anställda i svensk välfärd.

Jag talar gärna om att vi har ett rekordstort tillskott till sjukvården, till äldreomsorgen och till skolan.

Jag fortsätter gärna att prata politik.

Vaccinationsplaner

Anf. 36 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Det har varit ett mörkt år, men vaccinet är ju ljuset i tunneln. Det är detta som gör att vi så sakteliga kan återgå till det mer normala. Därför är en fungerande och snabb vaccinationsprocess i hela landet helt avgörande.

Regionerna framhåller att de är redo. De har meddelat att de kommer att klara av att vaccinera 1,2 miljoner människor per vecka om bara vaccinet kommer i ett jämnt flöde.

*Statsministerns
frågestund*

Problemet är att vaccindoserna dröjer. Risken är överhängande att en stor majoritet av vaccinationsdoserna kommer i början av sommaren. Frågan är då om det finns tillräckligt med kapacitet för att på kort tid vaccinera ett ännu större antal människor. Denna fråga är helt central.

Ett tydligt ledarskap som ligger steget före är A och O för att lyckas pressa tillbaka smittspridningen och för att hantera de muterade virusen genom en effektiv smittspårning. Det gäller också att ha en genomtänkt plan för hur vaccinationerna ska gå till. Vi kan inte vänta och se, utan vi måste vara fullt förberedda för olika scenarier framöver.

Vi har sedan tidigare efterfrågat en plan B och en plan C från regeringen för att hantera den situation som kan uppstå när stora partier doser kommer under kort tid eller i ett läge då vaccinationsmålet tyvärr riskerar att inte nås. Det måste finnas en strategi för hur vaccinationen kan effektiviseras och hur kapaciteten kan öka när doserna väl är på plats.

Min fråga till statsministern är därför: Exakt hur ser regeringens plan B och plan C ut för att garanterat ge regionerna det stöd som behövs för att under kortare tid kunna vaccinera dem över 18 år för att nå vaccinationsmålet? Och om målet inte nås, hur ser då planen ut för att garantera att så många som möjligt så snabbt som möjligt får vaccinationen, så att vi kan börja öppna upp vårt samhälle igen?

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är precis detta som är poängen – att så många som möjligt så snabbt som möjligt ska få vaccination. Det är därför vi har avtal med Sveriges Kommuner och Regioner; staten, regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner är överens om denna målsättning.

Enligt den information jag fått de senaste dagarna säger Sveriges Kommuner och Regioner fortfarande att detta är möjligt men att det börjar bli väldigt tufft. Då får man ha både en plan B, en plan C, en plan D och en plan E.

Svårigheten är bara att vi inte kan sitta här och bestämma att vi ska ha si och så mycket vaccin, utan vaccinerna levereras från producerande företag. Samma dag får vi höra både att vi på EU-nivå kan få 10 miljoner doser till via Pfizer och Biontech och att Astra Zenecas leveranser dessvärre kommer att minska.

Vi har också ett bekymmer med att regioner och länder runt om i världen håller inne med leveranser. Det handlar inte om direkta exportstopp eller exportförbud utan om det som ibland kallas för omprioriteringar när det gäller vad man ska exportera. Från EU:s territorium har företag exporterat 40 miljoner doser, tror jag, men från USA, Indien och UK kommer det inga doser till EU.

Därför ägnade jag helgen bland annat åt samtal med kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och med Astra Zeneca. Jag har också pratat med ordförandelandet Portugals premiärminister António Costa om vad vi kan göra för att se till att dessa flöden fungerar.

EU är ingen producent eller importör av detta, utan vi koordinerar. Då måste vi få flöden som är världsövergripande att fortsätta fungera, och det gör de inte riktigt nu.

Vi måste anstränga oss för att få de leveranser vi är lovade och mer, och det görs dagligen. Men vi kan inte säga exakt vilka leveranser som kommer, för det är företagets ansvar.

Anf. 38 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Anledningen till att jag frågar är att det ligger ett stort och tungt ansvar på regeringen att ha både en plan A, B och C.

Precis som statsministern lyfte upp finns det nu många orosmoln, och vi kan inte helt förutse hur leveranserna kommer att se ut.

Av denna anledning måste vi göra vad vi kan nationellt för att stödja regionerna i att ha en tillräcklig kapacitet när doserna väl kommer.

Vaccinationen är en helt avgörande del i att besegra viruset, och varje dag som går utan vaccin är spel med liv och hälsa.

Jag förutsätter att regeringen gör vad man kan. Men min poäng är att vi inte får hamna i en situation där Sverige på kort tid i maj-juni får en väldigt stor mängd doser som måste läggas på hyllan för att vi inte har tillräckligt med kapacitet att använda doserna så att människor blir vaccinerade. Vi måste därför trycktesta och säkerställa regionernas förutsättningar.

Jag frågar därför igen: Vilken konkret plan har regeringen och statsministern för att säkerställa en ökad kapacitet när det behövs?

Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag upprepar att regeringen jobbar ihop med Sveriges Kommuner och Regioner i detta, och det är regionerna som förklarar hur mycket kapacitet de har.

I går var jag och Lena Hallengren på ett virtuellt besök i Kalmar för att se hur Kalmar, Oskarshamn och Borgholm arbetar. De sa att de har kapacitet att klara detta om de får många doser. Det kan bli besvärligt om de får mycket mot slutet, men så här långt anser de att det kommer att fungera. Det var lite roligt att de kallade de pensionerade sjuksköterskor som kommer in och vaccinerar för perenner, och de står beredda.

Om det kommer för lite under kvartal 1 och väldigt mycket ska tas under kvartal 2 då blir det svårt, och det är både regionerna och vi varse. Men givetvis har ingen en annan ambition än så många som möjligt så snabbt som möjligt.

Avslag på ansökningar om sjukpenning

Anf. 40 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! I går kunde vi alla se ett mycket skakande reportage om sjukförsäkringen i *Uppdrag granskning*. Det handlade om Marie-Louise Järlesand i Degerfors som under lång tid varit svårt sjuk och plötsligt blev av med sin sjukpenning. Bakgrunden var att regeringen har gett Försäkringskassan tydliga instruktioner att avslå fler ansökningar om sjukpenning.

Alla vill förstås att ohälsan i samhället ska minska, och det är uppdrag för hela samhället, arbetsgivarna och vården. Men att ge en sådan instruktion till Försäkringskassan kan bara leda till att sjuka personer förlorar sin inkomst, för det är det verktyg som Försäkringskassan har.

Förra året, mitt i en pandemi, avslogs rekordmånga sjukpenningansökningar. Det är så svensk sjukförsäkring fungerar.

I höstas lyckades Vänsterpartiet pressa igenom en förändring av lagstiftningen. Om man går in på Socialdemokraternas Facebooksida kan man se att Socialdemokraterna tar åt sig äran för detta och säger att fler ska kunna behålla sin sjukpenning efter dag 180.

Samtidigt ger regeringen med andra handen instruktioner till myndigheten Försäkringskassan att avslå fler ansökningar. Sjukpenningtalen ska alltså pressas ned och minskas ytterligare, mitt i en pandemi och med redan rekordmånga avslag.

Med ena handen ändrar man lagstiftningen, och med andra handen instruerar man myndigheten att avslå fler ansökningar.

Statsministern får gärna förklara för mig hur detta går ihop. Berätta för Marie-Louise och andra varför det är så viktigt att fler svårt sjuka ska få avslag när de ansöker om sjukpenning.

Anf. 41 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Grundlagen säger att en regering inte får gå in i enskilda myndigheters beslut. Det är myndigheten som beslutar om det ska avslås eller inte, inte regeringen. Regeringen kan inte gå in och säga att myndigheten ska göra så eller så.

Under förra mandatperioden hade regeringen dock en skrivning om att sänka sjuktalen i Sverige eftersom vi har kraftigt ökade sjuktal. Det finns ingen poäng i att ha människor gående sjuka, men utvecklingen blev olycklig med sjunkande ersättningar och avslag vid 180 dagar. Därför gav vi också förra mandatperioden tydliga instruktioner till Försäkringskassan att det inte skulle gå till så.

Det måste tas ett betydligt större ansvar för att människor ska få både ersättning och en väg tillbaka med fungerande rehabilitering, och därför förde vi ett samtal med parterna.

Kammaren kanske kommer ihåg att ett statsråd blev starkt ifrågasatt eftersom statsrådet och regeringen tyckte att myndigheten inte skötte detta på ett tillfredsställande sätt och att myndighetens generaldirektör då kände att hon inte hade regeringens förtroende och avgick.

Det blev ett fasligt liv i kammaren – även från Vänsterpartiet, som ifrågasatte hur regeringen kunde göra så. Men vi ville ju rätta till en felaktig inriktning.

Vi kan inte lägga oss i enskilda fall, men vi kan styra myndigheter. Det ville vi göra, men bland andra Vänsterpartiet tyckte att det var viktigare att ledningen för myndigheten fick vara kvar och fortsätta än att vi fick till en förändring. Det var synd.

Anf. 42 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Ärligt talat vet jag inte riktigt vad statsministern syftar på.

Vad som har hänt är att vi har fått igenom en förändring av lagstiftningen som syftar till att fler ska kunna behålla sin sjukpenning under rehabiliteringen. Samtidigt skickar regeringen signaler till sin myndighet att pressa ned sjukpenningtalen. Det är det denna fråga handlar om.

För många svenskar uppfattas det nog som ett hyckleri att regeringen å ena sidan säger att sjukförsäkringen ska bli tryggare, å andra sidan pressar Försäkringskassan att avslå fler. Hur går detta ihop?

Anf. 43 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi har tagit bort sjukpenningtalet på 9,0. Beredning pågår också för att ändra i regleringsbrevet så att det inte blir den typ av avslag som Nooshi Dadgostar tar upp. Detta förhandlar vi om med de tre andra partierna i samarbetet.

Vi ska förstärka sjukförsäkringen så att man får en ekonomisk trygghet. Men jag är lika bestämd med att vi också måste få en bättre ordning för hur människor kommer tillbaka i arbete på ett värdigt sätt. Det viktigaste för oss måste vara att människor faktiskt kommer tillbaka i arbete, men det måste ske på ett värdigt sätt.

Med en bra sjukförsäkring, en sjukersättning och en rehabilitering som fungerar och ett förebyggande arbetsmiljöarbete får vi ned sjuktalet på ett värdigt sätt.

Statsministerns uttalande om hot mot demokratin

Anf. 44 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Min fråga föränleds av gårdagens intervju, som statsminister Stefan Löfven sent omsider beviljade SVT.

Frågan lyder: Anser statsministern att Sveriges demokrati är hotad?

Med tanke på frågans enorma vikt är vi nog faktiskt många som skulle uppskatta ett ja eller ett nej.

Anf. 45 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det beror på vilken utveckling landet får. Vi har en stark demokrati i grunden. Det är jag väldigt glad för. Men man måste värna demokratin. Vi måste skydda demokratin. Vi måste förstärka demokratin. Ingenting kan tas för givet. Det har vi sett i andra länder. Vi ser det i vår omvärld, till exempel i EU, framför allt i Ungern. Domstolsväsendets oberoende inskränks. De fria mediernas oberoende inskränks. Akademiens – universitetens och högskolornas – frihet inskränks. Vi har sett en utveckling i USA som för mig är mycket skrämmande. En av världens största demokratier råkar ut för någonting som är fruktansvärt och som fortfarande pågår. Jag tror att man runt om i USA:s delstater nu är uppe i cirka ett femtiotal förslag om hur man ska begränsa människors möjligheter att gå och rösta.

Min poäng är: Ta ingenting för givet! Svaret på frågan är att det beror alldeles på vilken utveckling vi själva väljer. Därför förvånar det mig att Kristdemokraterna väljer samarbete med ett parti som inte står upp för detta. I sitt principprogram skriver de: Folkstyre är nog rätt. Det är folkstyre vi ska ha. Det är folket som ska styra. Sedan kommer det några meningar längre ned: Frågan är bara vilket folk det är. Vilket är folket som ska få styra?

Antagligen menar de att inte alla som i dag styr ska göra det. Antagligen är det några som inte ska vara med. Jag vet inte vilka. Den frågan måste ställas till Sverigedemokraterna.

Framför allt är man inte rädd om public service, som jag ser som en mycket stark del av demokratin, utan vill begränsa den. Man har målbilden att utvecklingen måste se ut som i Ungern och Polen. Då ska vi se upp. (Applåder)

Anf. 46 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! När man inte trodde att debattnivån i Sverige skulle kunna sjunka lägre tar Stefan Löfven fram spaden och börjar gräva. Jag kan faktiskt inte tolka den senaste tidens uttalanden och denna intervju på något annat sätt. Summan av det som sägs är att man från statsministerns håll indikerar att demokratin skulle vara hotad vid ett regeringsskifte där Kristdemokraterna och Moderaterna tar över regeringsmakten. Då undrar jag: Vad har statsministern för fog för att säga det?

Med all respekt för partierna här inne kan jag säga att det finns många dåliga förslag som många partier driver. Men jag har faktiskt inte fog för att säga att ett enda parti driver förslag som skulle innebära inskränkning av yttrandefriheten eller våra fria medier, att man inte står upp för rättsstatens grundläggande principer eller att demokratin skulle vara hotad. Tvärtom har vi i god parlamentarisk ordning gjort upp med andra partier. Det har tjänat Sverige väl och inte hotat demokratin.

Anf. 47 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Kristdemokraterna och Moderaterna är demokratiska partier. Jag har inte sagt någonting annat. Men man ska inte vara så naiv att man tror att ett parti kommer att sätta sig och säga: Ni får göra precis som ni vill – vi kommer att stötta allt. Det kommer inte att ske, Ebba Busch.

I en kommun i Skåne där Sverigedemokraterna har makten, möjligtvis Hörby kommun, gjorde man sig av med så gott som alla nämnder och införde *en* nämnd. Därmed kunde man naturligtvis själv styra hela kommunens verksamhet. Ett antal förtroendevalda är inte längre med. Detta är en begränsning av demokratin, enligt mitt sätt att se det.

Om ett parti agerar på det sättet lokalt och tycker att Polen och Ungern är lysande föredömen tycker jag att man ska se upp.

Skyddet av brottsoffer och vittnen

Anf. 48 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag har en fråga till statsministern om demokratins kärnvärden och skyddet av brottsoffer och vittnen. En stark demokrati kräver ju flera grundfundament, varav rättsstaten är ett. Det handlar om att kunna balansera och uppfylla krav på rättstrygghet och rättssäkerhet. Det handlar om att brott aldrig ska löna sig och om att se till att brottsoffer och utsatta får det skydd och den upprättelse som krävs ifall de ändå får sina rättigheter kränkta. Det är en del av själva grundfundamentet i samhällskontraktet som vi känner det.

Svenska folket har aldrig uppgett sig vara mer otryggt än i dag, enligt de undersökningar som görs och har gjorts över tid. Vi ser hur den grova brottsligheten sprider skräck i landet. Människor hotas, trakasseras, utpressas och mördas allt längre ned i åldrarna. Den grova brottsligheten äter sig in i samhällskroppen.

I det här läget är det väldigt viktigt att det vidtas mängder av åtgärder. Det krävs också att vi har ett system där vi skyddar de människor som vittnar, för det är ju när man vittnar i domstol som personer faktiskt kan åtalas över huvud taget och sedan möjligen fällas, så att kriminella får den dom de förtjänar. I dag anmäls på årlig basis över 5 000 fall av övergrepp i rättsak. Detta är ett tecken på att det blir tystare och tystare i våra

domstolar, på att allt fler människor inte vågar prata, på att den demokratiska grundstenen i rättsstaten undergrävs.

Min fråga till statsministern är således: Delar han synen att rättsstaten är under press om vittnen hotas i den omfattning som sker i dag, och vad tänker han göra åt saken?

Prot. 2020/21:96
18 mars

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 49 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Den frågan svarar jag naturligtvis ja på. Om det är så att vittnen hotas, känner sig pressade och inte vågar vittna är det klart att det är en farlig utveckling.

Jag vill dock säga att vi nu har ungefär tusen fler av de kriminella, framför allt från de kriminella gängen, sittande i häkten och fängelser. Någoting har bevisligen hänt. Det är fullt på fängelserna. Nu måste vi också arbeta för att stoppa tillflödet till gängkriminaliteten.

Det område som Johan Pehrson är inne på är viktigt. Det är därför vi ger en utredare i uppdrag att titta på om det finns möjlighet och är lämpligt att till exempel införa straffflöddring för den som står upp och vittnar – vi pratar om kronvittnen – och om man kan förbättra skyddet. Skulle det gå att vittna anonymt? Det är många som menar att det finns en stor risk med anonyma vittnen, men vi vill titta på det, för det kan vara ett sätt att stärka möjligheten för fler att våga vittna. Sedan gäller det naturligtvis att förbättra stödet för vittnen och stärka skyddet för vittnen.

Det är detta som måste till – ett batteri av åtgärder. Vi måste se till att hela det här systemet fungerar, för det är grundläggande i själva rättssystemet, och inte minst sätta stopp för dem som begår brott, framför allt de gängkriminella. Det är därför vi hittills har höjt 50 straff och infört 20 nya brottsrubriceringar, som jag sa tidigare. Vi utbildar mer än dubbelt så många poliser som det gjordes förut. Det här hänger ihop. Vi är hårdhänta här och nu mot den organiserade brottsligheten, och det stoppar tillflödet. Det är det som gäller.

Anf. 50 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Visst har det vidtagits en hel del åtgärder under mandatperioden för att stärka de brottsbekämpande myndigheterna. Det är en viktig del i det som kallas januariöverenskommelsen. Vi står inför diskussioner om vårändringsbudget och vårbudget, och vi kommer att ha en höstbudget. Liberalerna är starka anhängare av att det ska komma ytterligare miljarder då, och vi driver på för detta. I dag är det köer till våra domstolar. Även detta är ett rättssäkerhetsproblem.

Att det just nu är många som är intagna på våra häkten beror på att inte minst fransk och belgisk polis gjort stora insatser genom att knäcka de grovt kriminella internationella gängens koder för kommunikation. Man har plockat in dem en efter en som ett radband. Vi tackar dem verkligen för det.

Kan statsministern redan nu tänka sig att skärpa straffet för övergrepp i rättssak? Kan han tänka sig att se till att vi får vittnesskydd som utvidgas till andra länder? Finns det fler konkreta förslag för att skydda vittnen? Det är akut.

Anf. 51 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Ja, det var en viktig insats som gjordes av fransk och belgisk polis, som knäckte koderna. Men redan innan det skedde hade vi påbörjat en rejäl ökning av antalet häktade och fängslade, inte minst därför att vi skärpt lagstiftningen på ett sådant sätt att den som går ut med en pistol i fickan åker in och inte kommer ut förrän tidigast om två år. Det har gjort en rejäl verkan, liksom kameraövervakning, möjlighet till dataavläsning och så vidare.

Svaret är ja. I utredningen vill vi också göra en bedömning om straffskalorna för övergrepp i rättssak, mened eller skyddande av brottsling bör skärpas. Det ingår i det paketet. Vad gäller eventuella anonyma vittnen, vittnesskydd och kronvittnen, som jag sa tidigare, är det ett paket. Det ska ses över i sin helhet.

Mäns våld mot kvinnor

Anf. 52 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Fler än 300 kvinnor har sedan den 1 januari 2000 dödats i vårt land av män i deras närhet. De efterlämnade över 250 barn, och 100 barn fanns med när mordet skedde.

Kvinnorna dödades av en man de har älskat och levt med. Långt många fler utsätts för misshandel, både psykiskt och fysiskt. Trots det blir det inte de stora rubrikerna i medierna. Det är inte så att våra telefoner och skärmar fylls av nyhetsflashar, utan det är det osynliggjorda våldet.

Alldeles för ofta pratar vi fortfarande om relationsbråk eller familjetragedi. Samtidigt handlar det om någonting helt annat. Det handlar om grova brott. Det handlar om mord, misshandel och kvinnofridskränkning.

Min fråga till statsministern är: Vad gör regeringen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor i vårt land? Det är en av våra verkligt stora samhällsutmaningar.

Anf. 53 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag är glad att den frågan kommer upp. Våldet mot kvinnor, våld i nära relationer, våld mot barn och våld som barn blir åskådare till är en tragedi för dem som blir drabbade av det. Det är också någonting för hela samhället. Det är ett problem för oss alla.

Det var därför som jag under den förra mandatperioden arbetade fram en tioårig strategi för att motverka mäns våld mot kvinnor. Den gjordes under Åsa Regnérs ledning och togs fram 2016.

Vad vi gör är att vi förstärker rättsväsendets resurser. Vi skärper lagstiftningen. Det gäller exempelvis kränkningar på nätet men också sexualbrotten. Vi har infört en helt ny sexualbrottslagstiftning. Det handlar dessutom om de så kallade hedersbrotten. Jag har svårt att kombinera heder och brott, men det kallas nu så.

Sedan är det förebyggande arbetet otroligt viktigt. Det handlar om att de yrkesverksamma blir bättre på att upptäcka mäns våld mot kvinnor. Därför har vi tillfört den undervisningen för till exempel jurister, fysioterapeuter, läkare, psykologer med flera.

Anf. 54 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Glöm hatarna! Forget the haters! Så sjöng Tusse i mellofinalen. Orden träffade mig rakt i hjärtat och stärkte min övertygelse att vi som vill demokrati måste fortsätta att kämpa för ett samhälle där inga röster tystas.

Det är ett samhälle där 70 procent av journalister som är kvinnor överväger att lämna sina jobb. Det är ett samhälle där människor självcensurerar sig för att undvika rasistsvansens hat i sociala medier. Det är ett hot mot demokratin. När människors röster tystnar, då tystnar demokratin.

Vad kommer statsministern att göra för att se till att alla röster kan höras?

Anf. 55 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi arbetar sedan några år tillbaka med en handlingsplan som heter Till det fria ordets försvar. Det är en samlad strategi för att motverka och förebygga hot mot exempelvis journalister men också förtroendevalda, konstnärer och andra opinionsbildare.

Den bygger på tre delar. Det är först och främst att öka kunskapen om utsattheten för hot och hat. Det är att erbjuda stöd till dem som utsätts, och det är att stärka rättsväsendets arbete.

Det konkreta som har kommit ut är ersättning till offren. Det är något nytt. Vi har infört någonting som kallas olaga integritetsintrång. Det är en ny lagstiftning. Vi har utvidgat begreppet olaga hot för att det ska täcka fler och att fler gärningsmän ska bli träffade av detta. Det handlar också om att tvinga nätverksplattformar att ta bort olaga hot från sina plattformar.

Demokratin är helt beroende av att människor vågar yttra sig. Det gäller inte minst journalister och förtroendevalda.

Tidsgränser för häktningar

Anf. 56 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman och statsministern! Trots det som regeringen har gjort på rättsområdet är det ett faktum att kriminaliteten håller på att bita sig fast i Sverige. Det är också ett faktum att aldrig tidigare har så många människor i vårt land känt sig så otrygga. Vi ser också en utveckling där kriminaliteten sprider sig allt längre ned i åldrarna.

Mot den bakgrunden är det viktigt att polis och åklagare har rätt verktyg. Det handlar om rätt verktyg för att kunna lagföra fler personer, för att kunna utreda fler brott, för att ge fler brottsoffer upprättelse och för att förhindra att ännu fler personer blir brottsoffer.

Nu har regeringen i dagarna lagt fram ett lagförslag som innebär att man ska sätta tidsgränser för häktningar. Det är ett lagförslag som många poliser har varnat för. Det är ett lagförslag som Åklagarmyndigheten varnar för kan få förödande konsekvenser.

Hur kan regeringen lägga fram ett sådant lagförslag som kommer att försämra möjligheterna att utreda allvarlig brottslighet?

Anf. 57 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Den utredningen kan jag inte utan och innan. Vi gör allt vad vi kan för att snabba på hela rättskedjan. Det tycker jag är viktigt. Vi har kunnat se att den försöksverksamhet som har bedrivits här i Stockholm har varit verksam. Vi har kunnat förkorta tiden från gripande till dom och straff med rejält med tid. Det måste utökas.

Jag kan inte svara på frågan om den exakta lagstiftningen. Det måste naturligtvis det ansvariga statsrådet göra. Men det är viktigt för oss att hela tiden utvidga och förstärka lagarna. Det är därför som vi har skärpt 50 straff och infört 20 nya straffrubriceringar.

Vi kommer att fortsätta på det temat. Det måste man utreda. Det får under utredningens och remissbehandlings gång visa sig om det är tillräckligt bra eller om det ska ändras. Det får processen visa.

Väntetiderna i vården

Anf. 58 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har nyligen presenterat en rapport där man jämför sjukvården i Sverige med tio andra jämförbara länder. Resultatet för Sverige är nedslående. Svensk vård uppvisar tydliga brister och presterar svaga resultat internationellt sett när det kommer till områden som väntetider, kontinuitet och samordning.

Att behöva vänta länge på vård innebär inte bara stress och oro för patienterna. Det kan också öka risken för att det medicinska tillståndet förvärras. Långa väntetider i vården är inte ett nytt fenomen. Sittande regeringen har haft snart två mandatperioder på sig att förbättra tillgängligheten inom vården, vilken den inte har klarat av. Samtidigt måste vi nu axla en vårdskuld till följd av pandemin.

Därför skulle jag vilja att statsministern svarar på om regeringen avser att ta till ytterligare åtgärder för att på riktigt komma till rätta med dessa allvarliga brister.

Anf. 59 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Svaret är ja. Sedan vi tillträdde den förra mandatperioden har vi tillskjutit rejält med resurser till sjukvården och fortsätter att göra det. De ytterligare resurser som går till regionerna är tänkta för att också se till att korta köerna.

Bilden är rätt vad gäller köerna. Det måste vi angripa. Men de medicinska resultaten i svensk sjukvård är i världsklass. Det är väldigt bra resultat. Har man bra resultat vill man också se till att människor kommer snabbare in i vården.

Att korta köerna är en viktig ingrediens. Det var därför vi förändrade det tidigare kösystemet. Vi måste också se till att den som har störst behov kommer till vård först. Det var det inte med det tidigare kösystemet.

Det är ett sätt att göra det. Men det viktigaste enligt min uppfattning är att se till att det finns ännu mer sjukvårdspersonal i svensk sjukvård. Då har vi betydligt bättre möjlighet att se till att korta köerna, för man ska få vård så snabbt som möjligt.

Anf. 60 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Min fråga gäller det liggande förslaget om taxonomi.

Det är i grunden en bra teori att skapa gemensamma hållbarhetsregler för investeringar i Europa, men samtidigt är det så att kommissionens förslag är en katastrof för Sverige. Till exempel vattenkraften och biobränslena, som står för 80 procent av energiförsörjningen i Sverige, klassas inte som hållbara. Skogsbruket klassas inte heller som hållbart, trots att det fångar in 42 miljoner ton CO₂.

Min fråga är ganska enkel: Kommer regeringen att acceptera en taxonomi som klassar vattenkraft och biokraft som ej hållbart?

Anf. 61 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Nej, vi menar att svensk skog och svensk vattenkraft är hållbart – och att vårt skogsbruk är det. Därför är vi oroad över det förslag som kommer, och därför agerar vi. Jag har själv talat med såväl Europeiska rådets ordförande Charles Michel som kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, kommissionens förste vice ordförande Frans Timmermans och så vidare. Vi är flera statsråd som agerar, självklart bland annat Jennie Nilsson, som är ansvarig för skogsfrågor.

Vi förklarar att vårt skogsbruk har en lång tradition av att ta hand om skogen. Vi ska värna mångfalden, ja, men vi måste också kunna bruka skogen – inte minst utifrån den kommande klimatomställningen. Vi har dessutom en skog som faktiskt växer i omfång år efter år. I Holland, har man sagt mig, finns det tolv skogar, och alla har ett namn. Då kanske det finns ett annat behov vad gäller skogsbruk, men i Sverige har vi ett skogsbruk. Vi slåss för att se till att skogen ska räknas som hållbar.

Coronastöd till järnvägen

Anf. 62 JENS HOLM (V):

Fru talman! I veckan meddelade SJ att man drar in sina tåg i Mälardalen i förtid. Pengarna är slut, och SJ har inte fått någon kompensation från regionerna eller regeringen.

Om man jämför regeringens räddningsinsatser för flyget med insatserna för järnvägen framgår regeringens prioritering tydligt. Flyget har fått coronastöd i sju omgångar, och totalt omfattar stödet 14,4 miljarder kronor. Järnvägen har däremot fått 930 miljoner kronor i coronastöd. Man har alltså gett mer än tio gånger mer i coronastöd till flyget än till järnvägen.

Anser statsministern att det är rimligt att flygsektorn har fått tio gånger mer i coronastöd än järnvägssektorn? Om statsministern inte anser det, avser statsministern att återkomma med ett riktat stöd till järnvägssektorn? Det kan väl nämligen inte vara meningen att vi ska få fler tåglinjer in-dragna i framtiden.

Anf. 63 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Först och främst tror jag inte att det förväntas att statsministern under en frågestund ska ge svar gällande statsbidrag i den ena eller andra riktningen.

*Statsministerns
frågestund*

Däremot är frågeställningen mycket relevant. Vi har sedan lång tid satsat rejält på järnvägstrafiken; den förra infrastrukturpropositionen var historiskt stor, och det gällde även järnvägen – både att bygga ny och att förstärka befintlig järnväg. Regionerna har också fått rejäla tillskott under pandemin. Det är regionerna som har ansvar för kollektivtrafiken, och de får använda dessa pengar. Det gäller inte bara det generella tillskottet utan även påslaget för just kollektivtrafik. I den här situationen får ansvarigt statsråd givetvis titta på exakt vad detta innebär och återkomma i frågan. Jag har dock inget konkret förslag till lösning här och nu.

Äganderätten och skyddet av skog

Anf. 64 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Landets skogsägare är allvarligt oroad. Det gäller äganderätten, och något som har tillkommit är statsrådet Bolunds uttalande att man ska förstatliga stora delar av den privatägda skogen. För exempelvis Jämtland skulle det röra sig om 284 000 hektar. Kammaren förstår ju att detta skulle slå sönder en stor del av landsbygden. Detta är ryggraden.

Det många nu undrar är var regeringen står. Detta skulle också lägga en stor hämsko på de delar av landet som drabbades, så nu måste vi reda ut detta. Var står regeringen? Kommer statsministern att ge Miljöpartiets farliga politik på detta område kalla handen? Det är den fråga jag vill få svar på.

Anf. 65 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Regeringen fattar beslut, och nu har det kommit en rapport från en utredning där man visar hur man skulle vilja göra för att klara den biologiska mångfalden. Det måste vi naturligtvis bereda.

Vi ska ha ett skogsbruk där vi ser till både att det finns biologisk mångfald – det har nämligen stor betydelse för oss alla – och att skogen kan användas i klimatomställningen. Vi har ett skogsbruk med 350 000 skogsägare, tror jag att det är, som tar ett väldigt stort ansvar för sin skog. Det var därför vi gjorde upp i januariavtalet om hur detta ska hanteras. Är det så att skog ska avsättas för ett visst ändamål måste ägarna få en riktig ersättning.

Det är inte så att det svenska skogsbruket är hotat på något sätt, utan vi ska naturligtvis använda skogen även i framtiden. Det är en viktig del av vår klimatomställning och en viktig del av vår kultur. Har vi nu fått skogen, som är en så fantastisk naturresurs, ska vi använda den – men vi ska använda den smart.

Förbud mot omvändelseterapi

Anf. 66 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman och statsministern! Tidigare i veckan rapporterade SVT om Filip, som tvingades hålla sin sexualitet hemlig, livrädd för släktens agerande. Släkten samlades för att diskutera Filips öde. Han hotades med att skickas utomlands för att botas, men om han lovade att hålla sin sexualitet hemlig skulle släkten benåda honom.

Filip är långt ifrån ensam. I dag i Sverige tvingas tjejer och killar att besöka präster och imamer, eller också skickas de utomlands, för att renas eller botas. Liberalerna har länge drivit kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck för att försvara varje människas frihet. Mycket mer behöver göras. Ett land som är så framåt i andra jämställdhetsfrågor borde även förbjuda omvändelseterapi och uppfostringsresor. Hedersrelaterat våld och förtryck får inte längre vara accepterat.

När ska regeringen agera och ställa sig på de utsattas sida – på Filips sida?

Anf. 67 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi står på Filips sida. Vi kommer aldrig att acceptera förtryck, vilken beteckning det än har. Som jag har sagt tidigare har jag oerhört svårt att koppla heder till den här typen av våld och förtryck.

Människor ska vara fria. Man ska kunna älska vem man vill, klä sig som man vill och träffa vem man vill utan att bli förtryckt. Det är därför vi måste se till att exempelvis förhindra de resor utomlands som ibland görs för att minderåriga – barn – ska giftas bort eller utsättas för könsstympning. Vi måste bli mycket, mycket bättre i våra skolor på att upptäcka och tydliggöra de problem vi har på det här området. Det är nämligen ett problem, och vi kommer aldrig att acceptera det.

Att detta upptäcks är alltså viktigt, och den förebyggande informationen och diskussionen i skolorna om vad som är okej och inte okej är viktig. Vi måste naturligtvis också snabbare döma dem som utsätter andra för förtryck.

Åtgärder mot hedersrelaterat våld

Anf. 68 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Min fråga liknar den förre frågeställarens.

Våld kopplat till patriarkala strukturer finns tyvärr överallt. Kvinnor utsätts för våld och förtryck i alla samhällsklasser och i alla kulturer. Det hedersrelaterade våldet är en särskild form av strukturellt förtryck där hela grupper eller familjer utövar sträng kontroll över ungas liv, livsval och sexualitet. Det är snart 20 år sedan Fadime Şahindal talade här i riksdagen om hedersbrott och det förtryck hon utsattes för. Kort därefter hedersmördades hon av sin egen far.

Detta våld och förtryck begränsar livet för tusentals flickor och kvinnor i Sverige, men det begränsar även pojkar och män. Vi känner också en stor oro för att detta våld ökar under pandemin, eftersom samhället är mer stängt. Därför vill jag fråga statsministern: Vad gör regeringen för att uppmärksamma våldet och för att bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket?

Anf. 69 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Som jag nämnde tidigare beslutade regeringen redan 2016 om en tioårig strategi för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive det så kallade hedersrelaterade våldet. Det gjorde vi av den enkla anledningen att vi aldrig kan acceptera det förtryck som så många utsätts för. Sedan september 2019 har polisen tydligare flaggat ärenden där så kallad

heder kan vara en del av brottsligheten, och nyligen rapporterade man att man har identifierat 1 400 sådana ärenden. Det pekar på magnituden av det här förtrycket.

Den 1 juli 2020 infördes ett särskilt barnäktenskapsbrott, en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv och dessutom ett utreseförbud, vilket jag nämnde tidigare. Det ska skydda barn från att vid en resa bli bortgifta eller utsatta för könsstympning. Inom januariavtalets ramar har vi också kommit överens om att införa ett särskilt hedersbrott.

Återinförande av fastighetsskatten

Anf. 70 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsministern om fastighetsskatten.

En fungerande bostadsmarknad är A och O för att kunna få den första bostaden, att kunna köpa sin första lägenhet, att kunna få bygga ett hus eller att senare i livet kunna flytta till en mindre bostad när man behöver det.

I veckan har statsrådet Ygeman varit ute och svingat om att återinföra fastighetsskatten och fått stöd av statsministerns partikamrater. Jag skulle vilja fråga om statsministern har för avsikt att återinföra fastighetsskatten, som har prövats tidigare och är ett dåligt fungerande styrmedel.

Anf. 71 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Svaret är nej. Vi har inom ramen för januariavtalet en diskussion om en stor skattereform, som i och för sig är mer utmanande än många kunde tänka sig. Vi får se hur långt den diskussionen går. Men där ingår inte detta.

Jag tycker precis som frågeställaren att vi måste ha en fastighetsmarknad som fungerar. Bevisligen gör den inte det nu. Ett inslag i en sådan fastighetsmarknad är att vi ska se till att bygga mer. Vi måste ha större tillgång till bostäder. Det gör vi nu, bland annat med det stöd som vi nu utvecklar. Sedan måste vi se över hela beskattningen vad gäller fastigheter – också räntor, ränteavdrag och allt det. Det ingår i hela paketet. Det finns dock inget konkret förslag om att införa någon fastighetsskatt.

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

Kommunala frågor

§ 9 (forts. från § 7) **Kommunala frågor** (forts. FiU26)

Anf. 72 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 2, även om vi av naturliga skäl ställer oss bakom samtliga.

Som bekant hade många kommuner och regioner en pressad ekonomisk situation redan innan pandemin. Det är någonting som vi i Sverigedemokraterna har lyft under lång tid. Var tredje kommun hade ett budgetunderskott för 2019, var femte såg sig tvingad att höja kommunalskat-

ten inför 2020 och åtta av tio kommuner planerade besparingar inom kommunernas stora kärnverksamheter som äldreomsorg och skola.

Under 2020 har kommunsektorn, med anledning av coronapandemin, fått ökade statsbidrag med 21 miljarder kronor. Behovet är dock större än så, och kommunerna som redan innan krisen stod inför en försvagad konjunktur och demografiska utmaningar riskerar nu att få höja skatten eller skära ned på kärnverksamheten om det inte kommer in ytterligare tillskott.

Av den anledningen vill vi skjuta till ytterligare medel till kommun och region, framför allt för att ge möjligheten att anställa och förbättra arbetsvillkor inom offentlig verksamhet samt för att staten ska ta sitt ansvar för coronapandemins effekter. Det handlar om direkta kostnader som kommunerna åkt på i form av exempelvis skyddsutrustning, läkemedel och iva-platser, men också om ett långsiktigt perspektiv där kommunerna ska hantera en vårdskuld som kommer att kräva stora insatser.

Arbetslöshetens effekter kommer likaså att slå på kommunerna i form av minskade skatteintäkter och ökat ekonomiskt bistånd. Av den anledningen föreslog Sverigedemokraterna i budgeten för 2021 att det kommunala utjämningsystemet skulle tillföras en förstärkning med totalt 30 miljarder kronor över tre år, detta för att ge kommunsektorn rimliga förutsättningar att upprätthålla god välfärd och fungerande offentliga kärnverksamheter parallellt med ett rimligt skattetryck utan att ytterligare behöva öka skuldbördan. Därmed förbättras även förutsättningarna avsevärt att inför framtiden upprätthålla krisberedskap, vilket i många avseenden är just ett lokalt ansvar.

I debatten som utskottet hade i slutet av förra året gällande det kommunala utjämningsystemet valde jag att citera SKR:s, dåvarande SKL:s, presidium från en debattartikel från 2019, detta eftersom artikeln säger det mesta som behöver sägas i den här diskussionen:

”Kommunernas och regionernas framtida utmaningar är stora. Mer än hälften av regionerna och 110 kommuner räknar med underskott redan i årets resultat. Finansminister Magdalena Andersson har pekat på att år 2026 skulle kommuner och regioner behöva 90 miljarder kronor mer än i dag om välfärden ska utvecklas i takt med det ökande antal äldre, barn och unga. Det är en bedömning Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) delar.”

Vidare skriver de: ”Stjälp inte över statliga kostnader på kommunerna. Finansieringsprincipen ska respekteras så att den nivå som beslutar om en reform också ska betala för den. Staten måste nu sluta att lägga på nya uppdrag på kommuner och regioner, som endast delvis finansieras av staten.”

Det säger det mesta om hanteringen av kommunernas situation, och vi delar den bild som ges.

Sverigedemokraterna har sett behovet under lång tid och har återkommande påtalat problemen med att staten flyttar över notan till kommunerna för saker som de inte har beställt. Därför valde vi, utöver tillskotten till det kommunala utjämningsystemet, att i budgeten för 2021 tillskjuta medel i form av bland annat regionalisering av fastighetsskatten, lägre arbetsgivaravgift och slopat lagkrav på modersmålsundervisningen, som sammanslaget skulle innebära en förstärkning för kommun och region med drygt 60 miljarder under tre år.

Fru talman! Småföretagens villkor är centrala för välfärden. Allt fler väljer att starta sin egen verksamhet, och det är något som jag menar ska uppmuntras och premieras av stat, region och kommun. Eftersom fyra av fem jobb skapas av små och medelstora företag är förutsättningarna att starta och expandera verksamheter centralt för kommunerna. Det är också bättre än verkningslösa subventionerade insatser, inte bara för tillväxten utan också för tillgängligheten för produkter och tjänster, inte minst på landsbygden.

När politiska beslut påverkar småföretagandet negativt har det reella effekter på kommunernas ekonomi. Här menar jag att regeringen misslyckas konsekvent. Otryggheten har blivit en av de viktigaste frågorna för småföretagarna de senaste åren. Andelen företagare som funderat på att lägga ned sin verksamhet på grund av otrygghet och brottslighet har ökat från 13 till 19 procent på några år. Det gäller både storstad och landsbygd.

Anledningen till att skadegörelse, hot, utpressningsverksamhet och framför allt stölder har ökat kraftigt går enkelt att koppla till en misslyckad migrations- och integrationspolitik och brister i tullens befogenheter. Siffran 19 procent av småföretagare som överväger att lägga ned sin verksamhet på grund av den ökade otryggheten borde ringa högt i Regeringskansliets lokaler.

Regeringens arbete med förstärkningen av Tullverket får nu svidande kritik eftersom förslaget inte förväntas påverka stöldgods som förs ut ur landet utan i stort sett bara gods som kommer in. Varför är det så svårt att göra rätt från början? Utländska ligor som ser Sverige som ett smörgåsbord har ju länge varit ett problem. För mig är det märkligt.

Regelförenklingsarbetet behöver påskyndas då tröga, byråkratiska regelverk ofta sätter käppar i hjulet för företagarna. Här menar vi att arbetet behöver intensifieras för att underlätta och ge möjlighet för företag att investera och expandera.

Ett av våra förslag i detta arbete är att stärka Regelrådets kompetens och mandat. Rådet ska vara ett oberoende organ med placering under Statsrådsberedningen, då vi menar att det ger rådet ett större inflytande med möjlighet att påverka så tidigt som möjligt i processen med framtagande av nya regler.

Vi vill också i högre grad nyttja solnedgångsklausuler för att obligatoriskt utvärdera, och i de fall som reglerna inte lever upp till de ursprungliga kriterierna eller syftet ska de avskaffas. Under förra året riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen på området, och vi förutsätter nu att regeringen skyndsamt återkommer med ett förslag om detta.

En annan fråga för småföretagen är offentliga upphandlingar där Sverige sticker ut i jämförbara länder. Att en upphandling har få anbudsgivare är ett stort problem ur ett konkurrensmässigt perspektiv. Det undergräver tilliten till det offentliga över tid. Enligt OECD är Sverige ett av de länder som har högst andel upphandlingar med en eller två anbudsgivare per upphandling.

Att ett fåtal företag kan lämna anbud är ett stort problem för det svenska näringslivet, inte minst för småföretag som ofta driver en lokal verksamhet. Att öppna upp möjligheten för små företag att medverka vid offentliga upphandlingar skulle kunna ses som gynnsamt för kommuner som har tydliga miljömål, för att ta ett exempel. Här behöver kommunerna hjälp i sitt arbete att föra dialog med berörda branscher och för att öka

möjligheterna för småföretagen att lägga anbud på kommunala upphandlingar.

Det jag nu nämnt är några få av de många saker som Sverigedemokraterna ser som viktiga för att stärka kommunerna och i förlängningen regionerna och vårt land i stort.

(forts. § 12)

Prot. 2020/21:96
18 mars

Kommunala frågor

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.11 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 mars

CU9 Bostadspolitik

Punkt 1 (Åtgärder på bostadsmarknaden)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 4 (V)

4. res. 5 (KD)

Förberedande votering 1:

5 för res. 4

3 för res. 5

47 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

11 för res. 1

5 för res. 4

39 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

19 för utskottet

11 för res. 1

25 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 9 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 53 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 8 (Blandade boendeformer och minskad segregation)

1. utskottet
2. res. 17 (C, L)

Votering:

48 för utskottet

8 för res. 17

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 17: 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 14 (Planering för ökad trygghet m.m.)

1. utskottet
2. res. 26 (SD)

Votering:

39 för utskottet

10 för res. 26

7 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 1 C, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 26: 10 SD

Avstod: 4 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 16 (Bättre krisberedskap)

1. utskottet
2. res. 31 (C)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 31

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 31: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU11 Fastighetsrätt

Punkt 1 (Arrende)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

35 för utskottet

10 för res. 2

11 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 10 SD

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Tomträtt)

1. utskottet

2. res. 4 (KD)

Votering:

42 för utskottet

3 för res. 4

10 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 4: 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 60 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Mikael Damsgaard (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Rätt att anordna gång- och cykelvägar)

1. utskottet

2. res. 6 (L)

Votering:

53 för utskottet

3 för res. 6

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 6: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Laddningsmöjligheter inom samfälligheter)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 7

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 7: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Förköpslag)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 10

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 10: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 12 (Tillgång till geodata)

1. utskottet

2. res. 12 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 12

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 12: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 13 (Översyn av Lantmäteriet)

1. utskottet

2. res. 13 (M, C, KD)

Votering:

37 för utskottet

19 för res. 13

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 13: 11 M, 5 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

CU26 Översyn av resegarantisystemet
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (En ökad omfattning av signalspaning m.m.)

1. utskottet

2. res. (M, KD)

Votering:

42 för utskottet

14 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res.: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Punkt 2 (Amorteringskravet och andra frågor om makrotillsyn och hushållens skuldsättning)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

4. res. 4 (KD)

5. res. 5 (L)

Förberedande votering 1:

3 för res. 4

3 för res. 5

50 avstod

293 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Tredje vice talmannen anmodade Teres Lindberg (S) och Ulla Andersson (V) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Lars Thomsson (C) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett nej, och kammaren hade således antagit res. 5.

Förberedande votering 2:

10 för res. 2
3 för res. 5
43 avstod
293 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

11 för res. 1
10 för res. 2
35 avstod
293 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

24 för utskottet
12 för res. 1
20 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 1 SD

Avstod: 9 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

10 för res. 7

5 för res. 9

41 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

24 för utskottet

10 för res. 7

22 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 KD, 2 L, 3 MP

För res. 7: 10 SD

Avstod: 11 M, 5 C, 4 V, 1 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 6 (Penningtvätt och finansiering av terrorism)

1. utskottet

2. res. 12 (SD)

Votering:

39 för utskottet

9 för res. 12

7 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 12: 9 SD

Avstod: 1 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 53 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Kreditupplysning, betalningsanmärkningar och inkassoverksamhet)

1. utskottet

2. res. 15 (SD)

Votering:

42 för utskottet

10 för res. 15

4 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 15: 10 SD

Avstod: 1 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU25 Statlig förvaltning

Punkt 1 (Den statliga myndighetsstrukturen)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

35 för utskottet

11 för res. 1

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Statliga myndigheters kostnader)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

46 för utskottet

5 för res. 6

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 6: 4 V, 1 -

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Staten som arbetsgivare)

1. utskottet

2. res. 8 (KD)

Votering:

48 för utskottet

3 för res. 8

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 8: 3 KD

Avstod: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kommunala frågor

§ 12 (forts. från § 9) **Kommunala frågor** (forts. FiU26)

Anf. 73 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Det här betänkandet rör ju kommunala frågor i stort, och det spänner över en väldigt stor bredd. Jag kommer att inrikta mitt anförande på tre områden: riktade statsbidrag, skatteutjämning och en rättvisare folkräkning.

Jag kan ju börja med att konstatera att det ser väldigt olika ut runt om i Sverige. De styrande i regioner och kommuner prioriterar på olika sätt, och det finns olika majoriteter. Det är faktiskt väldigt bra – det skapar mångfald, vilket är väldigt bra.

Fru talman! För oss i Centerpartiet är det en självklarhet att det är ute i kommuner och regioner man vet bäst vilka beslut som ska fattas. Vi tror på närhetsprincipen och decentraliserat styre.

Vi har under lång tid sett regeringar av olika färg införa en allt rikare flora av riktade statsbidrag. Det här är definitivt ett hot mot det kommunala självstyret, och det har väldigt många negativa effekter: Det försvårar för

mindre kommuner, det ökar byråkratin, det minskar effektiviteten, det försvårar lokal anpassning och – kanske det viktigaste – det tvingar fram fel prioriteringar. Man anpassar efter de riktade statsbidragen i stället för de långsiktiga behoven.

Centerpartiet har varit den kanske främsta beivrare av riktade statsbidrag, och nu har vi fått till ett systemskifte. I budgetpropositionen för 2020 skriver regeringen nämligen att ”generella statsbidrag ska vara utgångspunkten i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn”. Det tycker jag är en rejäl förändring.

Vi har dock en bra bit att gå innan vi är i mål. Statskontorets senaste rapport, som kom i februari 2020, pekar på att det fortfarande finns 165 riktade statsbidrag. Antalet minskade med 28 stycken 2019, men det kom 13 stycken nya. Jag tycker dock att vi i alla fall har inlett avvecklingen av de riktade statsbidragen.

Vi ser dessutom att väldigt mycket av de tillskott som kommer framöver är generella statsbidrag som delas ut enligt en fördelningsnyckel utan onödig administration.

Vi ser också att det finns en särskild utredare som jobbar med den här frågan nu, och vi kommer att bevaka den noggrant. Resultatet kommer i september.

Fru talman! De kommunala frågorna berörs i väldigt hög grad av skatteutjämningsystemet. Det är liksom en grundförutsättning för att ha lika villkor i hela landet, och det är faktiskt inte så konstigt – det finns sådana system i alla utvecklade länder i världen, även om man ibland inte kan tro det på debatten.

Som Centerpartiet ser det är detta system helt avgörande för att upprätthålla likvärdigheten över hela landet. Vi ser dock rätt stora brister i dagens system. Det är faktiskt så att stora delar av skatteutjämnningen i dag går till tillväxtkommuner som i grunden har goda förutsättningar för en stark ekonomi. Det behöver vi göra något åt.

Centerpartiet tog ett initiativ och fick ett enigt utskott med sig för att se över hela skatteutjämningsystemet. Det tycker vi är väldigt bra – även om man inte ska intala sig att det är lätt att göra. Vi vet alla hur svårt det är, och vi vet alla att vi har rätt olika utgångspunkter i den översynen.

Vi i Centerpartiet vill markera att vi utgår från att det ska finnas en garanterad servicenivå i hela landet. Samtidigt behöver vi givetvis hitta utformningar som gynnar och skapar incitament för företagande, jobb och tillväxt. Det ska faktiskt löna sig för kommuner att göra reformer som stärker ekonomin. Så är det inte alltid fullt ut i dag.

För oss är det också uppenbart att landets glest befolkade kommuner, som är rätt många, har strukturella förutsättningar som gör att de har svårare att klara framtida behov av kommunal service. Därför vill vi att man i högre grad beaktar gleshet inom ramen för det utjämningsystem som ska skapas. Det ser vi framför oss.

Det sista som jag tycker kan vara värt att lyfta fram är rättvis folkräkning. Det handlar i praktiken om kommunerna med en stor besöksnäring – i Jämtland och Dalarna i norr främst en vinterbesöksnäring och söderöver, i Bohuslän och på Gotland, en sommarbesöksnäring. Dessa kommuner drabbas av stor snedbelastning på grund av att de har en stor extra-befolkning och därmed ökade kostnader.

Just nu har vi ett system som faktiskt härrör från den gamla statartiden, då man gjorde folkräkningen den 1 november. Det känns rätt förlegat i dag.

För att ta Gotland som exempel: Vi har 60 000 invånare. Vi har 6 000 fritidshus. Under pandemin har vi sett att den permanenta befolkningen har ökat med ungefär 6 000. Det gör att vi får en ökad belastning på sjukhus och hemtjänst med ökade kostnader för bemanning och annat som vi inte får täckning för fullt ut. Samtidigt får vi ingen del av skatteintäkterna. Det är inte tidsenligt att behöva ha ett system som bygger på folkräkningen på ett datum.

Vi hoppas och tror att man ska hitta en lösning på detta i kommande översyner av skattejämningsystemet. Det är rimligt att hitta ett system med folkbokföring månadsvis eller kvartalsvis som möjliggör dubbel bokföringsort.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nummer 1.

Anf. 74 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Jag är feminist – jag tror på lika möjligheter och skyldigheter för män och kvinnor. Jag tror också på att vi kan ha en arbetsmarknad där mäns och kvinnors jobb är lika högt värderade och där en tjej som vill jobba som byggnadsarbetare inte hindras, vilket vi kunde läsa om i medierna så sent som förra veckan.

Just för att jag tror på att kvinnor och män ska ha samma rättigheter tycker jag att det är märkligt med förslag om att offentlig välfärd ska privatiseras som ett led i att öka kvinnors företagande och att ett stopp för vinstjakt hindrar kvinnors företagande. Kvinnors företagande kan inte begränsas till välfärden, och välfärden kan inte ses som ett naturligt område för kvinnligt företagande. Det krävs insatser på många olika områden, inte minst för att få finansärer och långgivare att förstå att kvinnor är lika bra företagare som män.

Dagens industris granskning av riskkapitalinvesteringar 2019 visar till exempel att cirka 1 procent gick till företag med kvinnor som grundare. Det är där hindret mot kvinnors företagande finns, inte i vinstbegränsningar inom välfärden.

Det framförs också att kvinnor utgör en stor andel av företagarna inom välfärdsområdet och att ett stopp för vinstjakt skulle drabba just kvinnor hårt. Men tittar man på storlek och omsättning ser man att det är företag med män i toppen som har de största vinsterna och de största vinstutdelningarna.

Sveriges största skolföretag, Academedia AB, är nästan lika stort som alla andra fristående skolor tillsammans och är börsnoterat. Företaget leds av män, precis som den största privata ägaren.

De tio största vårdföretagen står tillsammans för 35 procent av den totala omsättningen för den privat drivna vården och omsorgen. Inom det största vårdföretaget Attendo är de större privata ägarna män. Med få undantag är det män i toppen på de största vinstdrivande bolagen inom välfärden.

Vinstjakten som incitament inom offentlig verksamhet måste stoppas, samtidigt som man ställer krav på de privata aktörer som finns inom välfärden. Genom att reglera vinsterna i välfärden kan man skapa förutsätt-

ningar för att säkra kvaliteten och långsiktighet. Ett överskott ska stanna i verksamheten och i huvudsak återinvesteras.

Välfärden har tyvärr blivit en kvasimarknad, vilket i sig är kostnadsdrivande då det är någon annan som betalar, det vill säga skattebetalarna. Skattepengar ska gå till det de är avsedda för, och därför bör vinster i välfärden regleras. Att försäkra medborgarna om att skattepengarna går till välfärden och att de i huvudsak återinvesteras är avgörande för att komma bort från de problem som vinstjakten fört med sig, som att barn väljs bort, att glädjebetyg utfärdas och att utbildningsnivå, arbetsvillkor och bemanning med mera påverkas negativt. En överflyttning av vårt gemensamma ägande till privata aktörer gynnar varken kommuninvånarna, jämlikheten, jämställdheten eller välfärden.

Sedan möjligheten infördes för kommuner och regioner att mer eller mindre skänka bort verksamheter har intresset för att "köpa" välfärdsverksamhet upphört. Det är uppenbart att det är vinstintresset som styr och driver på privatiseringen av välfärdsverksamhet.

Problemet med att hitta rätt ersättningsmodeller visar varför välfärden inte ska vara en marknad utan en rättighet för människor. Dagens ersättningsmodeller gynnar privata välfärdsbolag och missgynnar ofta den offentligt drivna välfärden.

Inom vården ser vi hur privata välfärdsbolag satt i system att etablera sig där de förväntar sig att de mest lönsamma ska bo och bli kunder.

Inom skolan ser vi hur fristående skolor väljer lägen och upplägg som lockar till sig elever med bra förutsättningar. Samtidigt står den offentligt drivna skolan med hela kostnaden för överplatser för att kunna ta emot nyinflyttade elever och elever som lämnar fristående skolor och för att kunna parera då skolkoncerner går i konkurs eller bara lägger ned. Fristående skolor ska i dag kompenseras om de kommunala går med förlust eller behöver göra satsningar på elever som behöver extra stöd. Detta är ett systemfel som bidrar till att den kommunala skolan utarmas och den privata kan plocka ut vinster.

Förra mandatperioden hade vi en socialdemokrati som ville stoppa vinsterna och gick till val på att stoppa vinstjakten i vård, skola och omsorg. Men samma parti säger nu i betänkandet att regeringen avser att föra en politik som innebär att inga förslag kommer att läggas fram som medför vinstbegränsningar för privata aktörer. Så Sverige fortsätter att ha obegränsade vinstuttag i välfärden – obegränsade uttag av vinster på skattemedel som var avsedda för elever, sjuka, barn och gamla.

Vänsterpartiet delar visserligen utskottets mening att motionerna om ännu generösare villkor för bolag i välfärdssektorn ska avslås. Men vi anser att de ska avslås med hänvisning till att vinstjakten måste stoppas. Jag står bakom samtliga våra tre motivreservationer men väljer här att särskilt yrka bifall till reservation 4.

Fru talman! För en tid sedan fattade en enig riksdag beslut om att utreda de kommunala utjämnningssystemen. Skillnaderna i välfärden har varit alltför stora, och framför allt har många glesbygdskommuner en hög skatt utan att invånarna får bättre service eller välfärd än de i lågskattekommuner. Förutsättningarna för att bedriva välfärden skiljer sig stort mellan kommunerna, och villkoren måste jämnas ut så att hela Sverige kan leva. I avvaktan på ett nytt utjämnningssystem har Vänsterpartiet i budgeten föreslagit att små kommuner på landsbygden ska få 1,9 miljarder i år.

Under många år har välfärden varit underfinansierad. Det gjorde vården och omsorgen dåligt rustade att möta coronapandemin, som startade för ett år sedan. Deltider, timanställningar och underbemanning med presadade scheman var några skäl till att smittan tog sig in på våra äldreboenden och i hemtjänsten.

I Vänsterpartiets budget för 2021 föreslog vi 12 miljarder för upprustning av äldreomsorg, vård och skola, något som behövs för att värna välfärden. Detta fick vi inte igenom, men tillsammans med andra oppositionspartier drev vi nyligen igenom att äldreomsorgen ska få ett tillskott på 4,35 miljarder kronor i år.

Det är dags att ge personalen i äldreomsorgen förutsättningar att göra ett bra jobb. De behöver bli fler så att de har tid att ge god vård och omsorg. Och de otrygga timanställningarna måste ersättas med fasta jobb så att tryggheten ökar för både de anställda och de äldre. Våra kommuner och regioner behöver mer resurser, inte fler skattesänkningar.

Anf. 75 EVA LINDH (S):

Fru talman! Under covid-19-pandemin har revorna i välfärden blivit uppenbara, inte minst inom äldreomsorgen. Alltför länge har äldreomsorgen och arbetsvillkoren för dem som jobbar där fått stå tillbaka i många kommuner.

En fungerande välfärd är kärnan i det starka samhället. Det handlar om att få vård när vi behöver den, att vara trygg med att omsorgen fungerar på livets höst och att våra barn får en trygg skolgång. Sedan Stefan Löfven blev statsminister har vi därför prioriterat och satsat på välfärden. Under de goda åren sparade vi inför sämre tider samtidigt som vi investerade 35 miljarder i välfärden. Det gjorde att vi kunde gå in i den här krisen med den lägsta statskulden sedan 1977 och med 100 000 fler anställda i välfärden.

Tack vare de starka statsfinanserna kunde vi i höstas lägga fram en historisk budget med investeringar på 105 miljarder kronor för att bygga Sverige starkare. Kommuner och regioner får ökade generella statsbidrag med 10 miljarder, utöver de 12,5 miljarder som redan var annonserade, och ytterligare 4 miljarder satsas permanent på äldreomsorgen.

Men för att höja kvaliteten måste också anställningsvillkoren förbättras. Höjd kvalitet går hand i hand med trygga anställningsvillkor. Därför införde vi också ett äldreomsorgslyft för att gynna fler fasta anställningar och högre kompetens för personalen. Detta visar att det är skillnad på vem som styr i en kris.

Under finanskrisen kompenserade den moderatledda regeringen inte kommunerna för deras skattebortfall. A-kassan försvagades, och medlemsantalet var på rekordlåga nivåer när krisen slog till. Vi gör annorlunda. Vi har förstärkt a-kassan, och vi kompenserar för kommunernas skattebortfall tre gånger om.

Men frågan är om Moderaterna har lärt sig av historien. I moderatledda kommuner ser vi nu att en av tre skär ned på eller privatiserar äldreomsorgen, mitt under en pandemi. Det är inte rimligt! Pengar som är avsatta till äldreomsorgen ska gå till äldreomsorgen.

Fru talman! Det är just detta som vi ska tala om här i debatten i dag: Hur ska vi möta utmaningarna att ge människor god äldreomsorg, skola och vård av hög kvalitet och med bättre arbetsvillkor? Hur kan vi från na-

tionellt håll genom statsbidrag, lagstiftning och annan styrning ge förutsättningar för kommuner och regioner att klara av sitt uppdrag? Kommuner och regioner är ju grunden för den decentraliserade välfärdsmodell som Sverige har. Det lokala självstyret ger dem stor frihet att utforma och ansvara för sin verksamhet utifrån lokala behov.

Redan före pandemin såg vi att utmaningarna i kommunerna och regionerna var stora och av skiftande karaktär. Situationen är generellt svårare bland de befolkningsmässigt minsta kommunerna. Många är de som arbetar inom välfärden som känner att de inte räcker till och inte har tid för den omsorg som de vill ge.

Vi har prioriterat att hela Sverige ska leva och växa. Det handlar om att skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner och regioner. Alla kommuner, från norr till söder, ska kunna ha en bra välfärd.

För drygt ett år sedan beslutade riksdagen om en ny kostnadsutjämning, och nu tas större hänsyn till den samhällsutveckling som skett under senare år, med allt fler äldre i befolkningen och en ökad urbanisering. Sammantaget stärks utjämningen, och större hänsyn tas till gles bebyggelse och socioekonomiska faktorer. Sverige tjänar inte på att vi glider isär. Omfördelningen är ett steg för att säkerställa en jämlik välfärd i hela vårt avlånga land. Det är en fråga om rättvisa.

När vi genomför den beslutade översynen av utjämningssystemet måste vi prioritera mer jämlika förutsättningar i hela landet: Från var och en efter förmåga, till var och en efter behov. Det är grunden i den svenska välfärdsmodellen. Jämlikhet i välfärden är oerhört viktigt. Oavsett vem du är eller var du bor ska du få en bra sjukvård, en bra utbildning och en bra omsorg.

Fru talman! Jag har en minnesbild: Jag sitter som ny kommunpolitiker i en kvav fullmäktigesal i Linköping. Inbjudna gäster är en organisation som heter SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. De berättar om den stora utmaning som alla kommuner står inför någon gång i början av 2020-talet.

Anledningen är välfärdssamhällets positiva utveckling – att så många blir äldre och lever längre – just på grund av att vårt samhälle har gjort det möjligt. För mig som ung kändes det väldigt långt bort, men jag minns att jag tänkte hur tufft det skulle bli för alla som då skulle komma att vara politiker, och framför allt skulle det bli tufft för samhället om inte politikererna skulle lyckas lösa utmaningen.

Nu är vi där. Då duger inte annat än att sätta välfärden först – att i varje budget prioritera satsningar på skola, vård och omsorg.

Allt fler lever längre, och det föds allt fler barn. Det är positivt. Det är resultatet av en långvarig välfärdspolitik. Men förutsättningarna för att möta denna utmaning skiljer sig mycket åt mellan kommuner och regioner.

För att möta denna positiva men också utmanande utveckling kommer tiotusentals nya medarbetare att behöva anställas inom vården, äldreomsorgen och skolan. Fokus måste vara på kompetensförsörjning. När vi investerar i välfärden måste det också finnas människor att anställa. Alla som jobbar i välfärden – undersköterskor, personliga assistenter, barnskötare och lärare – behöver bli fler och ha en god arbetsmiljö där de trivs och kan ägna sig åt rätt saker. I dag arbetar 100 000 fler inom välfärden än när den rödgröna regeringen tog över 2014, men ännu fler måste till.

Vi vet att utmaningarna inom välfärden är stora nu men framför allt under de kommande åren. Därför får vi inte luras att fatta kortsiktiga beslut som möjligtvis kan se bra ut just nu men som inte hjälper kommuner och regioner att hantera utmaningarna långsiktigt. Att bygga välfärden stark är som att springa ett maratonlopp, och jag vet att det kräver långsiktighet och uthållighet.

Fru talman! Marknaden är inget recept för att lösa välfärdens utmaningar. Privatiseringar och avregleringar har visat sig kosta pengar, öka ojämlikheten inom sjukvården och öka segregationen inom skolan. Vi socialdemokrater vill ta tag i de avarter som nu syns alltmer tydligt i välfärden. Det är ingen hemlighet att vi sedan lång tid tillbaka har haft förslag på begränsningar av vinster inom de områden som finansieras av oss gemensamt via skattsedeln.

Men vi måste ju vara realistiska. I Sveriges riksdag finns inte majoritet för en vinstbegränsning, och det är här besluten om vinstbegränsning måste fattas. Därför har vi också varit överens om att kontroller och fokus på kvalitet inom välfärden kan vara ett sätt. Risk för upptäckt är ett viktigt instrument. Vi har ett ansvar för den offentliga verksamhetens kvalitet oavsett vem som ska utföra den.

Staten, regionerna och kommunerna måste tillsammans ta ansvar för att klara behovsstyrning, kvalitet och utbyggnaden av de platser som krävs – inte marknaden. Det är de sjukas behov av vård och ungdomarnas behov av en bra skola som ska styra.

Fru talman! När pandemin är över ska vi inte tillbaka till den situation vi hade innan. Vi ska bygga samhället starkare, och det ska vi göra genom att jobba Sverige ur krisen. Det gör vi genom offentliga investeringar i jobb och klimatomställning och såklart genom att investera i välfärden, genom att säkra bättre anställningsvillkor, genom att skapa mer likvärdiga förutsättningar för hela kommunsektorn och genom att sätta välfärden först.

Avslutningsvis vill jag yrka avslag på motionerna och bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)

§ 13 Offentlig upphandling

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU34
Offentlig upphandling
föredrogs.

Anf. 76 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Varje år upphandlar den offentliga sektorn varor och tjänster för över 700 miljarder kronor. Det motsvarar en sjättedel av Sveriges bnp. Det annonseras över 18 000 offentliga upphandlingar varje år. Mot denna bakgrund menar jag att den offentliga upphandlingen borde ha en betydligt större plats i den svenska debatten.

Hur upphandlingar utformas och genomförs har stor påverkan på det privata näringslivet, då en stor del av dess intäkter kommer från affärer

med kommuner, regioner och stat. Rätt gjort nyttjas skattepengarna väl samtidigt som det offentliga bidrar till ett blomstrande privat näringsliv. Detta skapar jobb och tillväxt också i andra delar av ekonomin. Bra offentliga upphandlingar skapar ömsesidig nytta samtidigt som företag kan kliva ut i den globala konkurrensen med fungerande affärsmodeller när det gäller varor och tjänster.

Det offentliga ska få ut så mycket som möjligt för skattepengarna, med god kvalitet. Vi ska motverka korrupktion och slarv. Sveriges riksdag har ett stort ansvar för att medborgarnas pengar kommer till största möjliga nytta.

Vi moderater vill ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att sprida kunskap om möjligheten att inkludera livscykelanalys som en faktor vid offentlig upphandling. Ställer vi bättre krav vid offentlig upphandling kan även den offentliga konsumtionen på riktigt bidra till klimatomställningen. Ytterst handlar det om klimatsmart konsumtion som bygger på faktiska utsläpp i hela kedjan.

Sverige rankas som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga ekonomier. För ett litet handelsberoende land med långa avstånd i Europas utkant är ett fortsatt bra företags- och innovationsklimat helt avgörande. Det är genom handel vi har blivit ett av världens rikaste länder, och det är genom fortsatt handel med andra som vi kan fortsätta att vara ett av världens rikaste länder.

Vi moderater vill ha mer av innovations- och funktionsupphandlingar i offentlig verksamhet för att fortsätta stödja den utveckling som har gjort Sverige till ett rikt land. Öppna upphandlingsunderlag som efterfrågar funktion skapar kreativitet. Genom att beskriva den funktion en produkt eller tjänst ska ha kan man få företagen att tänka nytt. På detta sätt kan ett bra innovationsklimat skapas i hela den privata sektorn. Blir vi bättre på att upphandla funktion kan skattebetalarna få ut betydligt mer för sina pengar. Vi kan också få export av denna typ av varor och tjänster. Det skapar jobb och ytterligare välstånd i vårt land.

Offentlig upphandling är en stor del av svensk ekonomi. Hur vi utformar upphandlingsunderlag påverkar svenska företag i stor utsträckning. Ett område som behöver bli betydligt bättre är upphandling av mat inom offentlig sektor.

Svenska bönder lyder under EU:s hårdaste miljökrav och tuffaste djurskydd. Det är i grunden bra men gör att svensk mat blir dyrare att producera. Det är en följd av beslut som vi har fattat här i Sveriges riksdag. Problemet är att samma politiker som har fattat besluten om de hårdare miljökraven och det tuffare djurskyddet sedan väljer bort den svenska maten för att den blivit alldeles för dyr att producera. Kommuner, regioner och stat köper i stället mat producerad i andra länder med lägre miljökrav och sämre djurskydd.

Detta är helt orimligt. Vi bör värna den svenska matproduktionen och de krav vi ställer på svenska bönder. Offentlig sektor borde inte få upphandla mat som är producerad med lägre krav än vad den svenska lagstiftningen medger.

Fru talman! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 77 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna står bakom samtliga våra reservationer, och jag yrkar bifall till reservation 8.

Offentlig upphandling omsätter enorma summor årligen. År 2018 var beloppet 782 miljarder kronor, vilket var drygt 18 procent av Sveriges bnp.

Det finns många aspekter som behöver lyftas upp inom offentlig upphandling, men jag kommer precis som förra året att lyfta upp djurhållning och det faktum att vi i Sverige uppmuntrar slakt utan bedövning, samtidigt som det i Sverige har varit förbjudet med denna typ av djurplågeri sedan 1937 – 1937! Och här står jag nu.

3 miljoner måltider serveras inom den offentliga sektorn varje dag. Det blir stora mängder livsmedel från djur årligen.

Varje år motionerar flera ledamöter från flera partier om att import av kött från djur slaktade utan bedövning måste få ett slut. Det är skamligt att vi år efter år behöver upprepa denna vädjan om att stoppa Sveriges bidrag till att upprätthålla detta vedervärdiga sätt att behandla andra varelser. Det är skamligt att svenska skattemedel går till att främja slakt utan bedövning. För det är faktiskt detta som händer när vi år efter år struntar i att ta fram en lagändring som stoppar import av kött från djur slaktade utan bedövning.

Regeringens svar på motionerna om dessa fruktansvärda övergrepp är att man redan i dag kan välja att i upphandling kräva att djuren ska vara slaktade enligt svenska lagar. Här svarar upphandlare att det är mycket krångligt och osäkert hur man ska göra rätt för att inte bryta mot regler. Ofta handlar det om upphandling av komplexa livsmedel och flera steg.

Regeringens svar förra året var att det pågår en utredning. Givetvis hoppades jag redan då att vi skulle få se ett stopp 2020, men tyvärr ser vi ut att stampa på samma ställe som för ett år sedan. Jag hoppas att svaret i dag blir ett annat, nämligen att vi i en mycket snar framtid får se ett förslag om förbud.

En svensk veterinär med stor insyn i obedövad slakt summerar tillvägagångssättet på följande sätt: ”I alla andra sammanhang skulle jag som veterinär omedelbart bli fråntagen min legitimation om jag gjorde något liknande.”

En övervägande del av det kött som vi importerar kommer från djur slaktade utan bedövning. Visserligen är det förbjudet i EU med slakt utan bedövning, men undantaget är om slakten sker av religiösa skäl. Detta har resulterat i att vi har en enorm överproduktion av denna typ av slakt sett till antalet religiösa som kräver detta djurplågeri för att köttet ska anses ätbart.

Varje år slaktas flera hundra miljoner djur utan bedövning, och det bara i EU. För den som inte vet hur denna slakt går till kan jag kortfattat redovisa hur slakt av nöt går till.

Man stoppar in djuret i en stor tunna. Därefter fixerar man djuret så att det inte kan röra sig. Man fixerar även huvudet. Sedan snurrar man tunnan 180 grader så att djuret ligger upp och ned och halsen blottas. Stresspåslaget är enormt för djuret när det ligger upp och ned samtidigt som det är helt fixerat. Sedan tar själva dödandet vid genom att slaktaren sågar upp halsen. Den mängd blod som sprutar är obeskrivlig. Det är blod överallt, och djuret är fortfarande vid medvetande.

Om man tittar på filmer av denna typ av slakt ser man tydligt hur djuren försöker skrika av skräck och smärta. Andra filmer visar hur några djur lyckas ställa sig upp när de stjälpas ur tunnan. De stapplar fram med enorma öppningar i halsen. Man kan se hur de försöker andas genom uppskurna strupar.

Fru talman! Det hade säkert varit lättare att förbjuda importen om inte kött från obedövade djur var ett krav inom judendom och islam. Men det kan inte vara vår uppgift att skydda dem som utövar eller kräver djurplågeri, även om det utförs på grund av en religion.

Får vi utöva kristendomen i Sverige? Jag tror att de flesta svarar ja på den frågan. Men om man läser Gamla och Nya Testamentet finner man många regler som inte är tillåtna att utöva i Sverige. Listan är lång. Till exempel är Bibelns syn på kvinnans ställning oftast inte förenlig med svensk lag. Bibelns syn på homosexualitet är något som vi i Sverige tack och lov har lämnat bakom oss. I Sverige är det självklart att svensk lag gäller över Bibelns påbud.

Jag tror inte att många svenskar anser att man för att vara en god kristen måste följa Bibelns texter bokstavligen. Även religionen behöver uppdateras och vara aktuell efter hur samhällen utvecklas och de framsteg som vi gör. En religion borde aldrig få vara täckmantel för förtryck, våld eller djurplågeri.

Fru talman! Är obedövad slakt human? De flesta svarar nej. Man behöver inte vara veterinär eller forskare för att fatta detta, särskilt inte om man klarar av att titta på de filmer som finns på Youtube. För djuren handlar det om ångest, smärta och lidande – obeskrivligt lidande.

Det är tillåtet med sågande rörelser med kniven i samband med slakten. Hur många drag man använder med kniven påverkar smärtsensationen för djuret. En studie visade på 1–60 drag per djur, färre för små djur och fler för större djur som nöt. Djuren förlorar inte medvetandet direkt. Flera studier visar att tiden varierar. Skickligt och precist och med en mycket välslipad kniv tar det från 5 sekunder till en och en halv minut. Tyvärr finns det flera studier som visar på mycket längre tid än så.

Veterinärkåren, hjärnfysiologer och djurorganisationer är eniga om att stora djur som slaktas utan att först ha bedövats utsätts för stort lidande och stor ångest.

Låt oss en gång för alla sätta stopp för att svenska skattemedel används till att främja detta förlegade djurplågeri. Vi kan bättre 2021. Låt oss stoppa något som har varit förbjudit i Sverige sedan 1937.

Allt fler EU-länder har öppnat ögonen, och vi ser en mer hållbar hantering vid slakt. Den 17 december i fjol slog EU-domstolen glädjande nog fast att det enligt EU är helt lagligt för medlemsländerna att förbjuda slakt av djur utförd utan bedövning. Det visar att fler har fått nog av detta grymma djurplågeri. Förhoppningsvis leder det även till att regeringen inom en snar framtid presenterar ett skarpt förslag om att vi vid offentlig upphandling förbjuder import av kött från djur slaktade utan bedövning.

Jag ser fram emot att inga ledamöter i höst behöver motionera om detta igen och att vi på riktigt tar ett steg mot en mer hållbar djurhållning som dessutom lever upp till våra sedan länge befintliga svenska lagar.

Fru talman! Under den tid som jag har stått här i talarstolen har flera tusen djur i EU fått sina halsar uppsågade utan bedövning, och detta bland

annat på grund av den svenska offentliga upphandlingen och med våra skattepengar.

Anf. 78 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Offentlig upphandling är kanske inte dagens kioskvältare. Men faktum är att det är en väldigt viktig fråga som påverkar vardagen för många i Sverige. Skolmaterial som barnen använder är oftast upphandlade. Maten på äldreboenden är oftast upphandlad. Och vem som driver buss-trafiken är oftast upphandlat.

Vi tar ut skatter från företag och arbetare för att finansiera välfärden. Då gäller det givetvis att använda pengarna så effektivt som möjligt. Ett sätt att lyckas med det är såklart att genomföra upphandlingar. Därför är det också en stor fråga. Den offentliga upphandlingens omfattning i Sverige är nästan 800 miljarder kronor om året. Det är alltså nästan 20 procent av vår bruttonationalprodukt på 4 883 miljarder kronor. Det är alltså en stor fråga.

Jag som har jobbat med upphandling som kommunalråd är faktiskt väldigt ödmjuk inför detta. Jag vet hur svårt det är för alla tjänstemän som jobbar med dessa frågor i kommuner och regioner dagligen. Vi har många svåra regler. Vi har krånglat till så mycket vi kan, både i denna kammare och i EU. Och vi gör rätt många stora förändringar. Det är speciellt svårt för de mindre kommunerna att klara av detta.

Som kommunalråd ser man också nackdelar med upphandlingssystemet, även om mycket är bra. Det är faktiskt rätt så dyrt att ta fram underlag för upphandlingar. Processerna är väldigt krångliga. De leder väldigt ofta till överklaganden, till exempel i byggprojekt, som leder till fördröjningar och faktiskt fördyringar. Ibland bromsar det direkt utvecklingen.

I vissa fall är det också väldigt svåra avvägningar att göra politiskt om man ställer effektivitet mot att gynna lokal utveckling. Det är alltså svårt. I vissa andra fall skapar det politisk strid som kanske inte är av godo, nämligen om man ska ha en offentlig eller privat utförare.

Fru talman! För Centerpartiet finns det några grundläggande principer vad gäller upphandling. All offentlig upphandling måste genomsyras av lika och rättvisa villkor. Det är en bas. Det måste gälla alla företag oavsett storlek. Men det måste också vara insyn och transparens som en grundläggande princip för att motverka korruption.

En grundläggande förutsättning för ett väl fungerande upphandlingsregelverk är förenklingar av regler. Vi vill alltså att de upphandlingar som är under EU:s tröskelvärden – med direktupphandling – ska ses över. Samtidigt tycker vi att det är hög tid att se över och utvärdera den upphandlingslagstiftning som kom till för några år sedan.

Fru talman! Det finns som bekant olika synsätt på upphandlingar och hur de sker i kommuner och regioner. Det finns några som ser upphandlingar som ett sätt att helt fokusera på att höja effektiviteten och att utnyttja skattemedel på bästa sätt. Det finns andra som ser lagen om offentlig upphandling och upphandlingen som ett sätt att förändra samhället och påverka samhällsutvecklingen. Det finns en tredje grupp som vill ha ett breddat offentligt utförande genom att skapa mångfald bland utförare och organisation och därmed också en mångfald av arbetsgivare.

Jag kan säga att Centerpartiet gillar alla dessa tre synsätt. Däremot behöver det vara en balans mellan synsätten; man får inte stirra sig blind på något av dem.

Fru talman! Offentlig upphandling kan, rätt använd, vara ett väldigt kraftfullt verktyg för att åstadkomma till exempel lägre klimatutsläpp och mindre gifter i vår vardag. Vi kan driva på i riktning mot cirkulära system i ekonomin.

Men det finns också tydliga förbättringspotentialer. Den tydligaste har redan varit omnämnd i debatten, nämligen livsmedelsupphandlingen. Jag tycker att det är lite skamligt att vi ännu i dag har en dubbelmoral och inte ställer samma krav på offentliga upphandlingar som vi gör på svensk jordbruksproduktion. Vi följer alltså inte den tuffa miljö- och djurskyddslagstiftningen när vi upphandlar. Det är ingen rimlig princip, och det här behöver vi verkligen ändra på.

Om vi ska komma dit att vi ställer samma krav på upphandlingar som vi gör på livsmedelsproduktion skulle det bli en viktig del av livsmedelsstrategin. Jag tycker att man kan göra en jämförelse och säga att under pandemin har svenskt kött gynnats rätt rejält tack vare att konsumenten handlar direkt, och inte restaurangen. Det visar just att konsumenten har makt, och att en tydlig märkning som gör att man kan välja gör att det svenskproducerade gynnas.

Om vi skulle få en offentlig upphandling med enbart svenska livsmedel skulle det bli ett kraftfullt instrument för att genomföra livsmedelsstrategin och få en ökad produktion i det här landet. Det skulle vara bra för allt, och jag tror att det är bland det starkaste instrument vi kan ta till. Vi behöver verkligen få det här på plats.

En annan förbättring vi ser är att det finns åtgärder för att följa Parisavtalet och för att nå ett nettonollutsläpp till 2045, som inte är på plats. Direktivet för EU-lagstiftning kom redan 2012, och det är det vi nu skapar lag av. Vi vill införa ett lägsta golv för miljö- och klimatinsatser som motsvarar basnivån i Upphandlingsmyndighetens krav och att det ska införas i samtlig statlig upphandling.

Fru talman! Med detta yrkar jag för Centerpartiets räkning bifall till reservation 9.

Anf. 79 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Först av allt kanske vi ska konstatera i den här talarstolen, med tanke på tidigare inlägg här, att det i Sverige inte är tillåtet med slakt av djur utan bedövning.

Jag skulle också vilja börja med att konstatera att vi debatterar lagen om offentlig upphandling. Det är en lagstiftning som har förbättrats under förra mandatperioden men som skulle kunna ha varit så mycket bättre om inte de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna hade avvisat krav på sjysta arbetsvillkor under tröskelvärdena.

När Sverigedemokraterna och övriga högerpartier går samman sker det ofta på bekostnad av arbetstagarnas arbetsvillkor och förutsättningar. Så ser deras gemensamma intressen ut i den här frågan.

Det finns en studie som IVL, Svenska Miljöinstitutet, har gjort. De har tittat på vilka hinder och möjligheter det finns för att skapa en bra och säker arbetsmiljö för entreprenörsanställda. Detta är en studie som visar att vanliga orsaker till olyckor är bristande kunskap om arbetsmiljö. Det

handlar också om de risker som finns på arbetsplatsen. Det kan vara allt från att arbetskulturen skiljer sig mellan beställare och entreprenör till att ansvarsfördelningen kan vara otydlig. Det kan handla om att kommunikationen brister då den ofta ska passera flera led innan den som berörs, det vill säga den som så småningom ska utföra arbetsuppgifterna, nås av informationen.

Ansvar för rätt kunskap ligger ju på den arbetsgivare som råder över arbetet, vilket ofta är entreprenörerna. Det finns självklart en stor variation, och förutsättningarna skiljer sig åt vad gäller kunskaperna. De större entreprenörerna har ofta bättre kunskaper inom arbetsmiljö och även resurser att tillämpa dessa.

I mindre företag har cheferna många gånger inte så god arbetsmiljö-kunskap, och där kan arbetsmiljöarbetet bli lidande. Då är det vanligt att nödvändiga rutiner saknas. Risker upptäcks och förebyggs inte, konstaterar man i studien. För att förebygga arbetsskador är det viktigt att ställa krav på entreprenörens arbetsmiljöarbete i samband med själva upphandlingen.

Det är självklart också viktigt med uppföljning och kontroll så att man säkerställer att de regler och rutiner som egentligen har bestämts på arbetsplatsen verkligen efterlevs. Långa kontrakt med få entreprenörer ökar möjligheterna att utveckla goda gemensamma rutiner för arbetsmiljö och säkerhet, konstaterar man i studien.

Man konstaterar också, vilket vi har motionerat om, att man borde begränsa entreprenörskedjorna, det vill säga att entreprenören anlitar underentreprenörer som i sin tur anlitar underentreprenörer. Det skapar stora problem. Vi har gång på gång sett att det leder till arbetsplatsolyckor och till att människor faktiskt dör på arbetet. Om man menar allvar med en nollvision för arbetsplatsolyckor borde man också ha ett krav på att begränsa antalet underleverantörer i dessa kedjor.

Det är alltså detta vi har motionerat om, och därför yrkar jag bifall till reservation 15.

Vi har också motionerat om att det ska gå att ställa krav i lagen om offentlig upphandling på att företag som är registrerade i skatteparadis ska uteslutas från upphandlingen, dels för att det är skatt som betalar den upphandlade verksamheten, dels för att det innebär en illojal konkurrens.

Tyvärr är väl inte intresset från övriga partier speciellt stort vare sig för att begränsa antalet underleverantörer i de här kedjorna eller för att titta på hur man kan utesluta företag registrerade i skatteparadis.

Innan jag avslutar vill jag bara säga att man i studien konstaterar detta: Ju fler som är inblandade, desto större risk är det för att säkerheten brister.

Anf. 80 GUNILLA CARLSSON (S):

Fru talman! I dag debatterar vi finansutskottets betänkande FiU34, ett motionsbetänkande om offentlig upphandling.

Precis som flera talare före mig har sagt är det stora summor som Sverige lägger på offentlig upphandling – ungefär 800 miljarder kronor årligen. Om man använder de här pengarna rätt kan de göra stor samhällsnytta. Förutom att bidra till att det allmännas resurser nyttjas på ett effektivt sätt kan den offentliga upphandlingen användas som ett verktyg för att nå samhällspolitiska mål, till exempel att främja människors hälsa, sjysta villkor på arbetsmarknaden, en god djuromsorg, en bättre miljö och innovationer.

För oss socialdemokrater är det viktigt att det finns en styrning och en organisation av inköpsarbetet som bidrar till att man får ut så mycket nytta som möjligt av dessa pengar.

Under den förra mandatperioden tog den socialdemokratiskt ledda regeringen många viktiga steg inom offentlig upphandling. Man inrättade Upphandlingsmyndigheten, och man beslutade om en nationell upphandlingsstrategi.

För cirka nio månader sedan, den 1 juli 2020, trädde den nya lagen om upphandlingsstatistik i kraft. Upphandlingsmyndigheten har fått uppdraget, och detta innebär att de har huvudansvaret för att ta in nationell statistik på upphandlingsområdet. De ska driva en offentlig nationell databas som ska göras tillgänglig för allmänheten och för alla som jobbar med upphandlingsfrågor.

Tack vare den nya lagstiftningen, införandet av Upphandlingsmyndigheten och deras arbete med att informera och ge stöd och vägledning samt arbetet med upphandlingsstrategin har fler myndigheter och andra upphandlande verksamheter fått ökad kunskap både om upphandling och om hur de ska upphandla mer strategiskt.

Regeringen har nyligen också gett Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att dels ta fram ett verktyg för att följa upp utvecklingen av ändamålsenliga inköpsorganisationer, dels arrangera och genomföra riktade insatser för ledningen för upphandlande myndigheter och enheter. Upphandlingsmyndigheten ska följa upp och utvärdera verktyget och effekterna av de genomförda insatserna samt lämna förslag till en flerårig plan för hur ett fortsatt arbete kan stödja etableringen av ändamålsenliga inköpsorganisationer.

Syftet med insatserna är att sprida kunskap, att ge insikter om vilka möjligheter ett strategiskt arbetssätt och en ändamålsenlig organisation för inköp erbjuder och att tydliggöra fördelarna med ett sådant arbetssätt. Uppdraget ska redovisas till regeringen i februari 2022.

Intresset för social hållbarhet och för att använda upphandling som ett verktyg för att nå samhällsliga mål har stadigt ökat. Man kan också se att även små myndigheter med förhållandevis begränsad upphandling kan göra stor skillnad och föregå med gott exempel.

I december 2019 presenterades en utredning om idéburen välfärd. Utredningen har varit ute på remiss, och ansvarigt statsråd har uttalat att samhället behöver bli mycket bättre på att ta vara på kraften i den idéburna sektorn. Regeringen har aviserat en proposition till riksdagen om idéburna aktörer i välfärden under 2021. Upphandlingsmyndigheten har också fått i uppdrag att under 2021 ha särskilt fokus på stöd för att underlätta för bland annat idéburna organisationer att delta i offentlig upphandling.

Fru talman! Ärligen köps det in stora mängder livsmedel till offentlig verksamhet. Det innebär att kommuner, regioner och statliga myndigheter har ett stort ansvar att ställa krav på djurskydd och livsmedelsproduktion. På Upphandlingsmyndighetens hemsida finns en mängd olika förslag på hållbarhetskriterier som man kan använda sig av vid utformning av en upphandling vid inköp med fokus på miljömässig och social hållbarhet. Bland annat finns det ett område som handlar just om livsmedel och måltidstjänster.

I upphandlingslagstiftningen finns det möjlighet att vid offentlig upphandling ställa djurskydds krav i nivå med svensk lagstiftning. Ett av dem

är ett hållbarhetskriterium för slaktmetod som säkerställer att upphandlade köttprodukter ska komma från djur som varit helt bedövade när avblodning skett och helt medvetslösa fram till dess att döden inträffat, oavsett bedövningssmetod. Kriterier för fullständig bedövning vid avblodning enligt gällande regler i Sverige och EU finns för alla djurslag.

Ett annat exempel, fru talman, är en ansvarsfull antibiotikaanvändning. Vi socialdemokrater vill att det ska vara obligatoriskt vid alla upphandlingar av animaliska livsmedel att ställa krav på att produktionen ska ha skett med höga krav på djurskydd och att man ska ställa krav på låg användning av antibiotika. Detta är bra för oss konsumenter men också för det svenska lantbruket och för livsmedelsproduktionen. De höga krav på miljö och hälsa som vi har i Sverige och som de svenska bönderna lever upp till ska inte innebära en konkurrensnackdel gentemot de utländska producenter som inte uppnår samma nivå.

Ett annat kriterium handlar om rätten att ställa krav inom det arbetsrättsliga området. Under den förra mandatperioden lade den socialdemokratiska ledda regeringen fram ett förslag till riksdagen om att kunna kräva kollektivavtal vid offentlig upphandling. Precis som Ulla Andersson tidigare sa fanns det tyvärr inte majoritet för detta förslag här i kammaren.

Ungefär vid den här tiden förra året röstades det om förslaget att ge regionala skyddsombud utökad tillträdesrätt. Förslagen gällde att de skulle få rätt att besöka arbetsplatser som inte har fackliga medlemmar. Också detta röstades ned av en borgerlig majoritet i denna kammare. Jag tycker att det är beklagligt.

Man kan dock vid upphandling ställa krav på arbetsrättsliga villkor som baseras på kollektivavtal och som är i enlighet med ILO:s kärnkonventioner och på hållbara leveranskedjor. Bland annat handlar det om den arbetsrättslagstiftning som gäller i landet där arbetet utförs, inklusive bestämmelser om lön, arbetstid, ledighet och arbetsmiljö, och om att leverantören ska säkerställa att villkoren uppfylls av anlitade underleverantörer.

För oss socialdemokrater är ordning och reda på svensk arbetsmarknad självklart. Det är också därför regeringen under den senaste mandatperioden har vidtagit ett antal åtgärder för att bekämpa arbetslivskriminalitet. Åtta myndigheter, däribland polisen och Skatteverket, har fått ett regeringsuppdrag att arbeta tillsammans med kontroller mot osund konkurrens.

Lex Laval har rivits upp. Nya utstationeringsregler gäller sedan den 30 juli 2020. Detta innebär lika lön för lika arbete för alla som jobbar i Sverige.

Arbetsmiljöpolicen har förstärkts med mer än 100 miljoner årligen. Man har anställt drygt 150 nya inspektörer, och antalet inspektioner har ökat kraftigt.

Den regionala skyddsombudsverksamheten, gemensamma utbildningsinsatser, ökade resurser till Arbetsmiljöverket, ökade kontroller på arbetsplatserna och ett entreprenörsansvar för lönefordringar är viktiga åtgärder för att människor ska känna sig trygga på sina arbetsplatser.

Upphandlingen är ett viktigt instrument för att nå samhällspolitiska mål, och regeringen har aviserat ytterligare förslag inom området. Man har aviserat tre propositioner under 2021. De handlar om ett förenklat upphandlingsregelverk, idéburna aktörer i välfärden och en effektivare över-

prövning av offentliga upphandlingar. Vi lär få fortsätta debatten om offentlig upphandling här i kammaren framöver.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)

Prot. 2020/21:96
18 mars

Offentlig upphandling

§ 14 Trafiksäkerhet

Trafiksäkerhet

Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU6
Trafiksäkerhet
föredrogs.

Anf. 81 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu trafikutskottets betänkande *Trafiksäkerhet*. Detta är ett betänkande med 165 motionsyrkanden som rör trafiksäkerhet, tidsomställning, vägars utformning, hastighetsgränser, alkolås i fordon, sänkt bashastighet i städer, förarutbildning, mopedbilar, A-traktorer och trafikmedicinska bedömningar, för att nämna några teman från detta betänkande.

Det som Sverige kanske är mest känt för vad gäller det trafiksäkerhetsarbete vi bedriver är den så kallade nollvisionen, som riksdagens kammare beslutade om hösten 1997. Syftet med nollvisionen är att ingen ska dödas eller skadas allvarligt som en följd av olyckor i vägtrafiken i Sverige.

Vi kan konstatera att vi inte har uppnått målet med nollvisionen, men det går åtminstone framåt. Allt färre dödas i vägtrafiken i Sverige. I fjol, 2020, omkom 190 personer i olyckor i vägtrafiken i Sverige. Det var 31 personer färre än året före, då 221 personer omkom i vägtrafiken.

Fjollårets siffra var den lägsta siffran sedan man började att föra officiell statistik på detta område i början av 1930-talet, så det var positivt. Men mycket mer behöver förstås göras.

Ett område som är helt avgörande för trafiksäkerheten är hastigheten, helt enkelt hur fort vi kör på våra vägar. Vi vet att en kollision vid 90 kilometer i timmen jämfört med 80 kilometer i timmen ökar risken att dö med 40 procent. Vi vet också att om vi kör för fort i områden där det bor många människor, i våra städer och i tätbebyggda områden, ökar risken för olyckor och dödsfall.

Jag ska prata lite om det som kallas bashastighet i tätbebyggda områden. Vi i Vänsterpartiet har en reservation om detta, reservation 9, som jag härmed yrkar bifall till.

I dag har vi en generell bashastighet på 50 kilometer i timmen i tätbebyggda områden, vilket regleras i trafikförordningen. Kommuner kan visserligen ta egna initiativ och skylta om vissa gator, men 50 kilometer i timmen sätter ändå en nivå för vad som gäller i våra städer.

Vänsterpartiet menar att det vore väldigt positivt att få en generell sänkning av denna bashastighet, åtminstone ned till 40 kilometer i timmen i stället för 50 kilometer i timmen. Detta skulle öka säkerheten i våra städer, och det skulle också kunna bidra till minskade utsläpp och en bättre urban miljö.

Fru talman! Sänkt bashastighet i tätbebyggda områden har utretts flera gånger. Senast av Trafikanalys, som lade fram sin utredning 2017. Trafikanalys konstaterar i sin rapport att om bashastigheten sänks till 40 kilometer i timmen skulle någonstans mellan 3 och 17 färre dödsfall inträffa och mångfald fler slippa bli skadade i trafiken.

Liknande slutsatser har Trafikverket kommit fram till inom ramen för sitt arbete tillsammans med 13 andra myndigheter med en handlingsplan för ökad trafiksäkerhet. Även de föreslog att bashastigheten skulle sänkas till 40 kilometer i timmen.

Sänkt bashastighet i städer var också den slutsats som den så kallade Stockholmskonferensen om trafiksäkerhet kom fram till för lite drygt ett år sedan, i februari 2020.

Sänkt bashastighet i städer handlar inte bara om trafiksäkerhet och att undvika dödsfall och olyckor. Det handlar om mycket mer, till exempel möjligheten att bygga hållbara, trevliga och miljövänliga städer. Med sänkt bashastighet blir det lättare att använda sig av gång och cykel för att ta sig fram i våra städer. Med sänkt bashastighet skulle sannolikt fler välja att gå och cykla eftersom de skulle uppleva gatumiljön som säkrare och tryggare om bilarna höll lägre hastighet.

Fru talman! Jag noterar att det händer mycket intressant runt om i Europa på bashastighetsområdet. Jag bad riksdagens utredningstjänst att göra en genomgång för min räkning. Rapporten heter *Sänkt bashastighet i tätort*, och jag kommer att publicera den senare i kväll på min hemsida jensholm.se. Då kan alla som vill ta del av den.

RUT konstaterar att flera städer i Europa har sänkt bashastigheten. I till exempel Paris har man sänkt den ned till 30 kilometer i timmen – plus att man har satsat massivt på att konvertera utrymmen som tidigare var tillägnade bilar till gång- och cykelbanor.

I Bryssel beslutade man i januari i år om en generell hastighet om 30 kilometer i timmen, förutom på vissa huvudstråk.

Liknande sänkningar av bashastigheten har gjorts i Milano och Bilbao och i Grenoble, Lille och Nantes i Frankrike, för att nämna några.

I Spanien pågår en intressant process där man ämnar sänka bashastigheten i alla landets städer.

Jag anser att det finns ett politiskt ansvar att utkräva här. Det håller inte att bara hoppas på att våra kommuner sänker den allmänna bashastigheten. Vi tycks ju alla vara överens om att det är positivt för både säkerhet och miljö med sänkt bashastighet. Varför inte följa Stockholmsdeklarationen om trafiksäkerhet från i fjol och de utredningar som föreslår en generell sänkt bashastighet ned till 40 kilometer i timmen som standard i våra städer i stället för 50 kilometer i timmen?

Det är i alla fall vad vi i Vänsterpartiet föreslår i vår reservation, så jag yrkar åter bifall till reservation nummer 9.

Fru talman! Alkohol är ett stort hinder för en säkrare trafik på våra vägar. Omkring 25 procent av alla dödsfall i vägtrafiken är kopplade till intag av alkohol. Ungefär 15 000 resor per dag sker med personer som är alkoholpåverkade. Det är inte okej att utsätta sig själv och i synnerhet andra personer i trafiken för den stora risk det innebär att köra alkoholpåverkad.

Glädjande nog har tekniken gått framåt. Jag tänker på alkoholås som standard i våra bilar. Alkoholåsen är nu billigare att tillverka och lättare att sätta

in i bilarna. Därför tycker Vänsterpartiet tillsammans med Kristdemokraterna att det åtminstone borde tillsättas en utredning om möjligheten att ha alkoholås som standard på alla nya bilar i Sverige. Alla som vill rösta på den reservationen ska rösta på reservation nummer 14.

Fru talman! Det finns mycket annat intressant och viktigt i detta betänkande. Jag hinner inte gå in på det, men andra ledamöter kommer säkert att beröra dessa frågor. Jag hoppas att jag får chans att debattera lite om det då.

Anf. 82 HELENA ANTONI (M):

Fru talman! Trafiksäkerhet är ett område som engagerar. Precis som Jens Holm sa skriver många ledamöter motioner under allmänna motions-tiden, och överallt engagerar sig människor brett för att öka trafiksäkerheten i Sverige.

Det är också ett område som enar. Alla i denna kammare är överens om vikten av att öka trafiksäkerheten i Sverige. Det är en enighet som lett till mycket gott, bland annat den välkända och ambitiösa nollvisionen. Det är en enighet som gynnar Sverige.

Trafikolyckor påverkar många fler än de drabbade och får ofta konsekvenser för hela samhällen. Det är därför viktigt att vi har respekt för det ansvar som följer med en sådan här debatt.

Jag står bakom samtliga Moderaternas reservationer, men för tids vin-nande yrkar jag bifall endast till reservation 8 om anpassade hastighets-gränser.

I Sverige har vi länge prioriterat trafiksäkerheten, vilket har gjort oss till ett av de mest trafiksäkra länderna i världen.

Så har det dock inte alltid sett ut. Innan trepunktsbältet uppfanns såg vi ett snabbt ökande antal döda och allvarligt skadade i trafiken till följd av att fler hade råd med bil och att distansen mellan jobb och bostad ökade.

Många aktörer var involverade i framtagandet av bilbältet, som troligt-vis har räddat miljontals världen över. I dag är bilarna utrustade med mängder av ny teknik, men ingen enskild teknik kan anses vara lika revolutionerande för trafiksäkerheten som trepunktsbältet.

Nollvisionen är välkänd och något vi alla skriver under på. Den är en viktig grund för vårt arbete med trafiksäkerhet. Ingen ska dö eller bli all-varligt skadad i trafiken.

Coronapandemin har varit påtaglig ur många olika aspekter. Allra mest har den känts av hos dem som förlorat en nära vän eller familjemedlem eller som har sett sitt livsverk gå i kras. Pandemin har inneburit många förändringar i våra liv, vissa kanske mer märkbara än andra.

I mars beslutade Polismyndigheten att pausa de rutinmässiga nykter-hetskontrollerna för att skydda sina medarbetare mot covid-19. Kontroller genomfördes fortfarande men endast om det rådde en misstanke om ratt-fylleri eller om det inkommit ett tips. En effekt av detta blev att statistiken visade en minskning av anmälda rattfyllor i Sverige.

Polisen varnade dock för att mycket pekade på det motsatta. En allmän kunskap om de begränsade kontrollerna tros ha spridits, vilket kan ha lett till att fler – inte alls färre – valde att sätta sig bakom ratten efter att ha konsumerat alkoholhaltiga drycker. Riskerna med agerandet kvarstod men under denna period utan risken att bli påkommen.

Pandemin är inte över än, men vi har lärt oss att leva med den för stunden. Polisen återupptog de rutinmässiga kontrollerna på ett sätt som både säkrade medarbetares hälsa och bidrog till trafiksäkerheten.

Oavsett hur det känns för stunden har även pandemin ett slut, och förhoppningsvis kan livet återgå till det normala inom en snar framtid. Pandemin har dock även inneburit ett uppvaknande för många om att beredskapsgraden måste höjas markant, så även för mig. När denna kris är över måste vi stå redo för nästa.

Man kan tro att förberedelser för kris inte har att göra med dagens debattämne, men det jag försöker att lyfta är att när vi förbereder oss för kris får vi inte glömma bort trafiksäkerheten.

Fru talman! I debatten tenderar bilen att ses som ett problem. Jag vill betona att det är en farlig väg att gå. Sanningen är att Sverige består av väldigt mycket mer än storstäder med tunnelbanor och spårvagnar. På dessa platser går det inte att ta sig fram på annat vis än med bilen. För många är det en frihetssymbol som innebär skillnaden mellan aktiva val och ett passivt beroende. Menar vi allvar med att det ska gå att bo och leva i hela Sverige måste vi alltså kunna stå bakom det även i denna debatt.

Transporter är ett mycket grundläggande och ofta förbisettt samhällsbehov. I detta sammanhang är betydelsen av rätt hastighet på våra vägar särskilt stor. Hastighetsbegränsningar fyller en väldigt viktig funktion, men att sänka hastigheten är inte alltid helt rätt. Beror sänkningen på vägens skick eller eftersatt underhåll bör det kanske i stället råda en diskussion kring hur man kan rusta upp vägen igen. Därför vill vi se en översyn av samtliga vägsträckor för att säkerställa att rätt anpassningar görs.

Fru talman! Körkortet är för många en nyckel till frihet. Det är ofta en förutsättning för att inte minst unga ska få sitt första jobb och få känna på vad vuxenlivet har att erbjuda. Som bilförare har man ett stort ansvar, eftersom en enda oaktsam handling kan påverka så många fler än en själv.

Det är viktigt att svenska förare är välutbildade, men vi konstaterar att köerna till trafikskolor och uppkörningar är för långa. Bland annat mot den bakgrunden menar vi att det behövs en genomlysning av hela körkortsutbildningen.

Jag vill även betona att illegala körskolor är ett växande problem i Sverige. För att stoppa den utvecklingen ser vi att dubbelkommando i privatbilar bör kopplas till tillståndet för handledarskap vid övningskörning.

Dagens EU-lagstiftning innebär att varje nivå av mc-körning kopplat till kubik kräver ett nytt körkort och en ny uppkörning. Detta är en orimlig modell som skulle kunna likställas med att en körkortstagare för bil skulle tvingas att genomgå en ny uppkörning när denne byter till exempelvis en större bil. Sverige bör därför arbeta aktivt inom EU för en förenkling av mc-körkortet i denna del.

Fru talman! Vi kan konstatera att problemet med förfalskade och ogiltiga körkort växer. I dagsläget är det i princip riskfritt för förare från länder som saknar ett väl fungerande körkortsregister att köra bil i Sverige utan körkort. Sverige behöver fler poliser ute på vägarna som beivrar denna brottslighet. Sannolikt behövs även skärpta lagar på området och påföljder med krav på att uppvisa giltigt körkort.

Enligt rättsväsendet kan man ofta inte bevisa att individer saknar körkort, och eftersom det inte finns något krav på att människor som inte är folkbokförda i landet ska inneha svenskt körkort kan de inte heller dömas

för olovlig körning. Förutom att detta kan innebära livsfara för både bilföraren och omgivningen vill vi peka på att det sänder en farlig signal att lagen inte gäller alla. Här ser vi att det behövs en ordentlig översyn av befintlig lagstiftning.

Fru talman! Vem man har som läkare eller var i Sverige man bor ska inte avgöra om man får behålla sitt körkort eller inte. Ibland kan det finnas anledning att göra en trafikmedicinsk bedömning av lämplighet för körkortsinnehav. Det är aldrig en enkel sak att fatta ett sådant beslut.

Som jag inledde mitt anförande med är körkortet för många en nyckel till frihet och mobilitet. Men jag har även pekat på ansvaret man har som bilförare, och det ansvaret slutar inte vid ens egen hälsa.

Det har framkommit att läkare gör olika trafikmedicinska bedömningar, något som lett till att personer tillåts köra bil trots att de av medicinska skäl kanske inte borde få göra det. I dag saknas nationella riktlinjer för hur bedömningarna ska gå till, och centrumen testar på väldigt olika sätt. Det innebär att var personen bor avgör hur bedömningen går till.

Det här tycker inte vi räknas som en rutin som ökar trafiksäkerheten. Därför ser vi ett behov av en likvärdig, rikstäckande kompetens i trafikmedicin med tydliga riktlinjer för bedömningar, detta både för att trygga den bedömande läkaren och för att säkerställa att förare lever upp till gällande trafikmedicinska säkerhetskrav.

Anf. 83 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av det som Helena Antoni sa i sitt anförande. Vi är rörande överens om nollvisionen och vikten av att stärka säkerheten på våra vägar.

Det som jag däremot inte är överens med henne om är reservation 8 som Antoni hänvisade till. Där föreslås bland annat att man ska kunna höja hastighetsgränsen till 130 kilometer i timmen i Sverige. Jag förstår att Moderaterna tänker att detta är givet att man kan garantera trafiksäkerheten. Hur man ska kunna göra det vet jag inte riktigt, för vi vet att med högre hastigheter ökar också risken för olyckor.

Det som jag tycker att ni missar helt och hållet i reservationen är miljökonsekvenserna av höjda hastigheter. Vi vet att om du åker fortare med en fossilt driven bil ökar utsläppen kraftigt, eftersom bränsleförbrukningen ökar. Om du höjer hastigheten från 110 kilometer i timmen till 130 kilometer i timmen som ni föreslår skulle jag säga att utsläppen ökar med ungefär 20–25 procent.

Om alla svenskar bara höll hastighetsgränsen skulle utsläppen från våra bilar minska med 700 000 ton varje år. Det är alltså otroligt stora utsläpp som orsakas av för höga hastigheter. Därför, fru talman, vill jag fråga Helena Antoni hur ni tänkte från ett klimatperspektiv när ni föreslår en ökning till 130 kilometer i timmen?

Anf. 84 HELENA ANTONI (M) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågan! Jag noterar att Jens Holm inte riktigt diskuterar problematiken kring att man måste kunna bo och leva i hela Sverige. Där ser vi att effektiva transporter är oerhört viktigt.

Miljökonsekvenserna är givetvis också någonting som vi måste ta i beaktande, men det här förslaget innebär i grunden att vi vill se en översyn av alla Sveriges vägar och se vad vi kan göra för att både höja och sänka

hastigheter efter vad som passar bäst på olika sträckor. Det är det som förslaget handlar om i grunden.

Anf. 85 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Då vill jag fråga Helena Antoni om hon inte står bakom det som står på sidan 143 i reservation nummer 8 från bland annat Moderaterna. Ni skriver att ”standarden vid nybyggnation av motorväg anpassas för 130 km/tim”. Dessförinnan för ni ett resonemang om att man i andra länder kan köra 130 kilometer i timmen.

Vi vet att höjda hastigheter leder till ökade utsläpp. Står Antoni inte bakom förslaget om 130 kilometer i timmen? Hur ser ni på miljö- och klimataspekterna av det hela?

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna om att vi pratar genom talmannen och inte använder du eller ni.)

Anf. 86 HELENA ANTONI (M) replik:

Fru talman! Givetvis står jag bakom det vi har skrivit i vår motion, men precis som Jens Holm nämnde här, fru talman, finns det ett resonemang bakom om att det måste gå att bo och leva i hela landet. Vi måste se på hur vi kan göra transporterna ännu mer effektiva. På vissa sträckor kanske det behövs höjda hastigheter och på andra sträckor sänkta hastigheter, precis som Jens Holm lyfte upp i sitt anförande.

Vi ser gärna att det görs en översyn av helheten så att det svenska vägnätet blir så effektivt som bara möjligt.

Anf. 87 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Vi ska diskutera trafiksäkerhet och trafikutskottets betänkande nummer 6.

Jag inleder med att säga att Sverigedemokraterna står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 15.

Vad är trafiksäkerhet? Är det att montera upp automatiska hastighetskameror utmed våra vägar, eller är det betydligt mer komplicerat än så? För mig som har ägnat nära nog hela mitt vuxna liv åt trafiksäkerhet är den här frågan viktig! Var och en som vistas ute i trafiken ska givetvis känna att trafikmiljön är säker. Därför är det också viktigt att vi alla följer gällande trafikregler. Lika viktigt är det att vägarna underhålls, både sommar och vinter.

Trafiken har ökat, och trafikmiljön blir alltmer komplicerad där många fordon ska samsas på en relativt begränsad yta. Ibland brister någon förare i uppmärksamhet, och då kan olyckan snabbt vara framme.

Fru talman! En av de värsta arbetsveckorna jag har upplevt inträffade för snart 20 år sedan. På en vecka omkom sju personer i trafiken enbart i Skaraborg. I samtliga av dessa olyckor skulle jag utreda orsaken. Man är ödmjuk inför en så svår arbetsuppgift, och man berörs på ett sätt som inte går att beskriva med ord.

Var och en av dessa dödsoffer har en stor krets av människor omkring sig – föräldrar, barn, syskon, släkt och vänner. Varje dödsfall i trafiken påverkar många människor, inte minst dem som har att agera på olycksplatsen och i den utredning som sedan följer.

Trafiksäkerhet är därför något som angår oss alla. För var och en av oss i den här kammaren är det viktigt att vi agerar för att öka säkerheten på våra vägar. Den skyldigheten har vi gentemot bilisterna.

Fru talman! Den 6 februari skapades en grupp på Facebook efter en olycka som kostade en yrkesförare livet. Gruppen har i dag mer än 2 400 medlemmar. Syftet med gruppen är att påvisa hur bristfälligt underhållet är på våra vintervägar. I debatter här i kammaren får vi ofta höra att det inte finns några budgetbegränsningar när det gäller vinterväghållningen. Men, fru talman, hur kommer det sig då att vägarna ser ut som de gör under vintern? Landets yrkesförare har ett viktigt budskap till oss politiker – vinterväghållningen fungerar inte! De vet – ty de färdas på vägarna dagligen, årets alla dagar. De sätter, bokstavligt talat, sina liv på spel för att vårt samhälle ska fungera.

Fru talman! Yrkesförarna ser till att landets industrier fungerar, att livsmedelsproduktionen fungerar, att sjukvården fungerar, att vi har mat på bordet och kläder på kroppen. Kort sagt: Yrkesförarna ser till att vårt samhälle fungerar! Är det då inte ett rimligt krav att föraren kan utföra sitt jobb i en trafikmiljö som fungerar, sommar som vinter? Vägunderhållet är i dag kraftigt eftersatt, och anslagen behöver ökas för att stoppa förfallet av det svenska vägnätet.

Arbetet med trafiksäkerhet måste börja redan i grundskolan. Att i tidig ålder få kunskap om hur man uppför sig, går och cyklar i trafiken är en god grund för att man ska utvecklas till en säker trafikant. Vi sverigedemokrater menar att barn har nytta av denna kunskap senare i livet när det är dags för moped, mc och bil. Några av barnen kommer dessutom att bli yrkesförare och få vägen som arbetsplats. Det är därför viktigt att utbildningen till en god trafikant börjar i tidig ålder.

Fru talman! Alkohol och droger är ett tilltagande problem i trafiken. Enligt forskningen har var 500:e bil en påverkad förare bakom ratten. Det är en skrämmande siffra som borde stämma till eftertanke. Vi vet att riskerna ökar betydligt med påverkade förare, och statistiken visar också att alkohol eller droger förekommer i alltför många olyckor.

Sverigedemokraterna menar att drog- och alkoholkontrollerna måste öka avsevärt. Alkohol- och drogpåverkade förare måste bort från våra vägar.

Fru talman! Arbete som utförs på väg eller nära vägen är förenat med stora risker eftersom många bilister inte respekterar skyltar och varningsljus i den omfattning som vore önskvärt. Varje år dödas eller skadas flera personer när de utför arbete på eller nära vägen.

Så kallade TMA-fordon används som skydd vid olika arbeten på väg. Ni har säkert sett dessa fordon med sina stora krockkuddar, blyxtljus och varningsskyltar. Dessa fordon har till uppgift att med sin närvaro och utrustning uppmärksamma andra trafikanter om ett pågående arbete. Trots både skyltar och varningsljus blir dessa TMA-fordon påkörda, och dessa påkörningar ökar i frekvens. Situationen är inte acceptabel, och jag talar ofta med personer som upplever otrygghet när de arbetar på väg. Den här utvecklingen måste vändas, och för oss sverigedemokrater är det en prioriterad fråga.

Fru talman! Ibland blir regelverken så utformade att de helt enkelt skapar lagöverträdelser. Låt mig ge ett exempel.

För några år sedan infördes en EU-bestämmelse om tända varselljus framåt, så kallade DRL-ljus. I samband med den funktionen krävs inte att fordonets bakre positionsljus ska lysa under dagtid. Den här förändringen står i motsats till tidigare nationella bestämmelser, där krav fanns att lyktor och strålkastare som är föreskrivna för fordonet alltid skulle vara tända under färd. I dagens bilar finns ofta en funktion där de bakre positionslyktorna tänds vid skymning. De flesta trafikanter använder sig sannolikt av denna funktion då allt fler bilar i trafik framförs med mörklägda bakre positionslyktor.

Vad händer då när man kopplar till en släpvagn till bilen? Jo, bums inträder ett krav på att lyktor bak och på sidorna ska vara tända på det tillkopplade släpet även under dagtid. Så här står det i trafikförordningen 3 kap. 68 §:

”Vid färd på väg med ett fordon ska lyktor och strålkastare som är föreskrivna för fordonet vara tända. Används föreskrivna varsellyktor” – alltså DRL-lyktorna – ”på en bil under dagsljus behöver inte lyktor baktill eller på sidan vara tända.”

Fru talman! Det är alltså bilen som är undantagen kravet på tända lyktor bak och på sidorna, inte släpet! Man kan konstatera att det här kravet i trafikförordningen inte är allmänt känt hos trafikanterna. Med lagtekniska skrivningar har man försatt många trafikanter i en situation där de riskerar böter för att de tror att fordonens system per automatik tänder nödvändig belysning, oavsett om det finns ett släp tillkopplat eller ej. För trafikanter och trafiksäkerheten vore det bättre att alltid kräva tända lyktor vid färd på väg. Med en återgång till de tidigare belysningskraven skulle säkerheten bibehållas, och vi skulle slippa en situation där förare riskerar böter för att de inte känner till de juridiska krumbukter som finns inskrivna i trafikförordningen.

Fru talman! Trafiksäkerhet angår oss alla, och vi här i Sveriges riksdag har verktygen för att öka säkerheten på våra vägar. Låt oss gemensamt öka tryggheten för landets bilister!

Anf. 88 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Vi debatterar i dag trafiksäkerhetsbetänkandet från trafikutskottet. Det är ett viktigt betänkande som påverkar oss alla, oavsett var i landet vi bor.

Utifrån hela landet vill jag inledningsvis tala om viltolyckor och viltstängsel.

Vi ser att antalet viltolyckor har ökat varje år de senaste 10–15 åren. Tillbud med klövvilt – inte minst rådjur, vildsvin och älg – har ökat dramatiskt. Utvecklingen är oroande och oacceptabel. Antalet viltolyckor har ökat med 50 procent på tio år och med 100 procent sedan 2003. Olyckorna orsakar stort lidande för både människor och djur och leder dessutom till samhällskostnader som enligt Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI, uppgår till 3–4 miljarder årligen.

Denna negativa utveckling ställer högre krav på en trafiksäker planering av vägnätet och den övriga infrastrukturen så att viltet hålls borta från vägarna.

Centerpartiet menar att detta problem ytterst bör adresseras inom ramen för en översyn av viltförvaltningen men att Trafikverket på kort sikt

måste ta större hänsyn i sin infrastrukturplanering till den allmänfara som viltet utgör på våra vägar men också på våra järnvägar.

Trafikverket har inte prioriterat dessa olyckor eftersom de sällan sker med dödlig utgång. Arbetet med nollvisionen – som är väldigt viktig – fokuserar på att minska antalet olyckor med dödlig utgång, och det gör att viltolyckorna inte får tillräcklig uppmärksamhet.

Centerpartiet anser att dessa frågor nu måste upp på dagordningen och att man behöver arbeta på flera fronter för att pressa tillbaka dessa olyckstal. Antalet viltolyckor måste minskas genom en mer framsynt trafikplanering från Trafikverkets sida avseende viltsäkra övergångar och andra åtgärder.

Fru talman! Vi kan konstatera att det finns stora individuella variationer inom den grupp som drabbas av synfältsbortfall. Centerpartiets inställning är att de som fortfarande kan köra bil på ett trafiksäkert sätt ska få möjlighet att göra det.

För att råda bot på dagens situation fordras ett utredningsarbete för att undersöka hur ett nytt system för körprov på väg kan införas. Frågor som skulle behöva utredas är bland annat vad som ska ingå i testet och vem som har kompetens att bedöma testresultaten. Därtill skulle behovet av ändringar i körkortslagen och körkortsförordningen behöva klargöras – bland annat möjligheten för personer med konstaterade synfältsdefekter att genomföra körprov i verklig trafikmiljö, liknande de som genomförs vid kognitiva bedömningar vid demens eller stroke, före en eventuell indragning av körkortet.

Centerpartiet menar att det därför är rimligt att snarast uppdra till Transportstyrelsen att i ett första steg se till att återinföra möjligheten att nyttja simulatoren på Statens väg- och transportinstitut, VTI, för att bedöma körförmågan hos personer som har fått sitt körkort återkallat på grund av synfältsbortfall. Därtill måste det skyndsamt tillsättas en utredning som undersöker hur ett nytt system för körprov på väg för personer med synfältsdefekter kan införas.

Projektet Chans till dispens uppvaktade trafikutskottet i just denna fråga under 2020. Då riktades ett tillkännagivande från utskottet till regeringen om att ta tag i frågan. Men ingenting har hänt. Det är helt oacceptabelt.

Fru talman! Synskärpanns betydelse för trafiksäkerheten är stor. Synnedsättning kan vara ett vanligt förekommande problem hos en stor del av befolkningen, och det kan påverka trafiksäkerheten negativt.

Att ha tillfredsställande syn, oavsett behörighetsnivå, är en självklarhet för att upprätthålla god trafiksäkerhet. Det är viktigt att starkt betona att ett säkert trafikbeteende bygger på god överblick över trafikmiljön.

År 2009 skärptes de EU-gemensamma kraven på synförmåga för körkort, som nu har en nivå för lätta fordon och en högre för de högre körkortsbehörigheterna.

I Sverige gäller att förare av tyngre fordon ska kontrollera synen som en av flera hälsoaspekter vart femte år efter att de har fyllt 45 år. I dag finns inte några motsvarande krav för privatpersoner. När körkortet väl är utställt krävs enligt nuvarande regelverk inga fler kontroller av synen för att man ska få behålla körkortet. Det är en diskrepans mellan olika behörigheter som är väldigt ologisk.

Vi anser att man bör överväga att utreda behovet av och rimligheten i obligatoriska syntester för privatpersoner i samband med körkortsförnyelse efter att föraren kommit upp i den ålder då det är vetenskapligt påvisat att synen gradvis försämras.

I utskottets tidigare behandling av frågan om synkontroller har olika förslag avfärdats med hänsyn till bland annat osäkerhet kring hälsokontrollernas kostnader. Här är det viktigt att betona att dessa hälsokontroller inte bör sammanblandas med synkontroller. Att ha synkontroller hos en optiker vart tionde år, och det i ett system som redan finns för dem som är yrkesförare, skulle enligt vår bedömning innebära mycket marginella kostnader.

I utskottets behandling av frågan har man också hänvisat till Transportstyrelsens översyn av syn för några år sedan. Vi kan här konstatera att trots trafikutskottets hänvisning har det i uppdraget inte ingått att utreda behovet av återkommande synkontroller för de lägre behörigheterna.

Mot den bakgrunden menar vi att behovet av att införa regelbundna obligatoriska synkontroller för privatpersoner efter en viss ålder behöver utredas ur ett trafiksäkerhetsperspektiv.

Avslutningsvis, fru talman, yrkar jag därför bifall till Centerpartiets reservation nummer 5.

Anf. 89 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! För tillfället ser vi en nedåtgående trend avseende antalet som omkommer i trafiken. År 2016 omkom 270 personer. Med undantag för 2018, som var ett mörkt år då 324 personer omkom, har trenden varit positiv. Enligt de siffror som Transportstyrelsen redovisar på sin hemsida omkom 190 personer 2020.

Även om varje omkommen är en för mycket är det bra att vi har en nedåtgående trend. Det finns ett par faktorer som bidrar till denna utveckling.

En är att fordonsproducenterna har utvecklat allt säkrare bilar, som reagerar innan vi som förare hinner reagera. Nya fordon med nya säkerhetslösningar bidrar till ökad trafiksäkerhet.

En annan faktor är det återkommande arbete som sker inom Trafikverket, andra myndigheter och civilsamhället i syfte att skapa säkrare vägar genom bland annat utbildning, mitträcken, viltstängsel och bättre vägar.

Fru talman! Även om utvecklingen går åt rätt håll ser vi att olyckor som leder till dödsfall och allvarliga skador ofta drabbar motorcyklister.

En orsak är vägräcken med vajer. Motorcyklister fastnar i dessa räcken, vilket leder till större och allvarigare personskador. Mellan 2005 och 2017 omkom i genomsnitt 40 motorcyklister per år i trafiken. Ungefär var tionde motorcyklist som dödades i trafiken omkom till följd av kollision med vajerräcken.

Vi vill betona vikten av att öka säkerheten för våra motorcyklister. Om vi ska uppnå nollvisionen krävs det en översyn av räcken på svenska vägar. Vi menar att Trafikverket ska ta fram en åtgärdsplan för att på sikt byta ut vajerräckena mot moderna versioner av traditionella vägräcken.

Fru talman! Ska vi uppnå nollvisionen är det viktigt att det finns en folklig förankring för de åtgärder som genomförs. I dag sänker väghållarna hastigheten på vägar i städer och på landsbygd. Detta kan vara motiverat i enskilda fall, exempelvis vid skolor eller i andra områden som har behov

av en lugnare trafik. Men när man gör vägar smalare och sänker hastigheter där medborgarna upplever att detta är omotiverat skapar man en situation där trafikanterna riskerar att tappa respekten för trafiklagarna.

Det finns också en tendens att hastighetssänkningarna görs i stället för investeringar i vägar. Trafikverket är tydligt med det stora behovet av re-investeringar och underhåll på våra vägar. Hastighetssänkningar får inte bli ett alternativ till bättre vägar. Vi anser att det är fel att man utifrån generella principer sänker hastigheten på enskilda vägar. Hastighetsgränserna bör anpassas utifrån trafikmängd och vägens standard. Det är illa när hastighetssänkningar används som utväg för att regeringen inte ger Trafikverket de resurser som behövs för att underhålla våra vägar.

Vi anser också att man bör arbeta mer med digitala hastighetsskyltar som känner av trafikfrekvens, väglag och tid på dygnet. Vidare anser vi att man bör höja hastigheten till 130 kilometer i timmen på flera av våra motorvägar.

Fru talman! För att förbättra trafiksäkerheten är det viktigt att vi fortsätter det förebyggande arbetet gällande nolltolerans mot alkohol och narkotika i trafiken. Enligt Brottsförebyggande rådet anmäldes 26 600 rattfylleribrott under 2019, vilket var en ökning med 3 procent jämfört med 2018. Antalet anmälda brott gällande drograttfylleri har också ökat med 2 procent till totalt cirka 14 600.

Vi kan konstatera att statistiken visar att utvecklingen för antalet anmälda fall av drograttfylleri har varit uppåtgående ända sedan 2010. Trafikverkets statistik om dödsolyckor under 2019 visar att 53 personer omkom i alkohol- eller drogrelaterade trafikolyckor. Det motsvarar 24 procent av alla omkomna i trafiken det året.

Mot den bakgrunden är det viktigt att fortsätta det förebyggande arbetet gällande nolltolerans mot alkohol och narkotika i trafiken och att se till att Polismyndigheten och Kustbevakningen ges tillräckliga resurser för nykterhetskontroller och möjlighet att beivra överträdelse. Vi vidhåller också att det är viktigt att man placerar automatiserade alkobommar vid fler strategiska platser, exempelvis i våra hamnar.

För de flesta är det självklart att inte kombinera alkohol och droger med bilkörning. Ändå kan vi konstatera att det i Sverige görs minst 15 000 resor varje dag med förare som är så påverkade att de skulle dömas för rattfylleri om de upptäcktes. Trafikverkets djupstudier av dödsolyckor visar att 23 procent av dem som omkommer gör det i alkoholrelaterade olyckor.

I dag har den som har fått eller riskerar att få sitt körkort återkallat på grund av rattfylleri möjlighet att fortsätta köra med ett alkoholås installerat i bilen. Om vi inför alkoholås som standard för alla nya personbilar skulle sannolikt många liv räddas. Vi menar därför att alkoholås eller någon annan teknik som förhindrar rattfylleri som obligatorium i alla nya bilar bör utredas.

Fru talman! B-körkort är ofta ett krav för att få jobb. Dagens regelverk försvårar för dem som försöker ta ett B-kort. Ett godkänt kunskaps- eller körprov är i dag giltigt två till fyra månader beroende på när man gjort provet. Båda proven måste vara godkända inom giltighetstiden; annars måste ny avgift betalas och båda proven göras om.

Vi anser att systemet bör vara mer flexibelt. Till följd av covid har Transportstyrelsen beslutat att tillfälligt förlänga giltighetstiden för ett

godkänt kunskaps- eller körprov till sex månader. Vi anser att detta bör permanentas.

Tyvär vet vi att det existerar illegala körskolor som lurar dem som önskar ta körkort. Vissa personer har satt i system att missbruka möjligheten till privat handledning av körelever genom att bedriva illegal körskoleverksamhet mot svart betalning.

För att motverka illegal körskoleverksamhet anser vi att antalet elever som en enskild privatperson kan handleda minskas från femton till fem. För att ytterligare försvåra för illegala körskolor föreslår vi att det införs en särskild färg på registreringsskyltar för registrerade trafikskolebilar, vilket underlättar för kunder att se vilka som är seriösa och även underlättar polisens kontroller av illegala körskolor.

Regeringen gav under 2019 Transportstyrelsen i uppdrag att föreslå åtgärder mot fusk vid förarprov och illegal utbildningsverksamhet. Vi anser att det har skett alldeles för lite för att komma åt dessa problem. Därför anser vi att det fortfarande finns ett stort behov av att göra en totalöversyn av körkortsutbildningen genom att tillsätta en parlamentarisk utredning.

Fru talman! A-traktorn är ett viktigt fortskaffningsmedel för många ungdomar, inte minst på landsbygden. A-traktorn främjar ett motorintresse, och det kan noteras att allt fler unga kvinnor börjar köra dessa fordon. Enligt dagens regelverk ska en A-traktor vara konstruerad för en hastighet på högst 30 kilometer i timmen, och en A-traktor får köras med ett AM-körkort, som även gäller för moped. Utbildningen består av teori och praktiska delar.

A-traktorer har ofta dubbla växellådor med varvtalsregulator. Det innebär att A-traktorn får ett varvtal på 4 000–5 000 vid en hastighet på 30 kilometer i timmen. De höga varvtalen resulterar i att växellådor och annat går sönder. Vidare resulterar de långa köer som uppstår i att de som äger A-traktorer frestas att trimma dem.

Ett sätt att hantera dessa problem kan vara att vi höjer den högsta tillåtna hastigheten för A-traktorn till 50 kilometer i timmen. På så sätt minskar vi frestelsen att olagligen trimma A-traktorer.

Fru talman! Synnedläggning är ett vanligt förekommande problem. Att ha tillfredsställande syn är en självklarhet för att upprätthålla en god trafiksäkerhet. År 2009 skärpte EU kraven på synförmåga. I Sverige gäller att förare av tyngre fordon ska genomgå synkontroller med jämna mellanrum. Här finns en skillnad mellan privatbilister och professionella bilister. Vi skulle vilja att en förändring av detta utreds så att synkontroller görs även av oss övriga trafikanter då det är viktigt att man har god syn i trafiken.

Sist men inte minst vill jag påpeka att vi anser att det behövs fler trafikpoliser och fler fordonskontroller för att öka säkerheten i trafiken.

Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 8.

Anf. 90 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Magnus Jacobsson sa i sitt anförande att Kristdemokraterna vill höja den högsta hastigheten på våra motorvägar till 130 kilometer i timmen. Det är precis detta som står i den reservation som KD har tillsammans med M och SD, reservation nummer 8 som Jacobsson yrkade bifall till.

Precis som i mitt tidigare replikskifte med Moderaterna skulle jag vilja fråga Kristdemokraterna hur ni tänker ur ett miljö- och klimatperspektiv. Vi vet ju att höjda hastigheter leder till ökad bränsleförbrukning och att ökad bränsleförbrukning leder till ökade utsläpp. Om man går på er linje och höjer hastigheten från till exempel 110 till 130 kilometer i timmen kommer utsläppen att öka med ungefär 20–25 procent – detta i en tid då vi måste minska utsläppen från vägtransporterna, inte vidta åtgärder som ökar utsläppen. Hur tänkte ni där, Magnus Jacobsson?

Anf. 91 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Man kan tänka sig en varm sommardag. Det börjar lida mot kväll. Man sätter sig i bilen och är på väg hem från ett möte i Göteborg eller någon annanstans. Man lutar sig tillbaka, sätter på lite god musik och kör.

Detta, fru talman, är för många av oss i Sverige en form av frihet. Det är en frihet som har gjort att vi har kunnat utöka våra arbetsmarknadsregioner och som gör att vi kan köra våra barn till den verksamhet de ska till och att vi har lärt känna folk långt utanför våra gamla socknar.

Fru talman! Miljö är en viktig fråga. Men social frihet är också en viktig fråga. Att medborgarna känner respekt för lagstiftningen är en viktig fråga.

När det gäller just miljöaspekten är jag helt övertygad om att på samma sätt som bilen en gång i tiden var en frihetsmaskin, en revolution som gjorde att människor kom närmare varandra, kommer ny teknik, nya fordon och nya varianter av bränslen att leda till att de problem som Vänsterpartiet och Jens Holm lyfter fram blir mindre.

För mig och för Kristdemokraterna är det inte bilen som är problemet. Det är inte friheten som är problemet – det är bränslet som är problemet. Där har vi i vår motion lagt fram flera förslag för att exempelvis öka elektrifieringen och titta på hur man kan jobba med vätgas och elvägar.

För oss är friheten och miljön något som kommer att gå hand i hand. Välkommen att följa med på resan!

Anf. 92 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag undrar vad som händer med förvaltarskapstanken hos Kristdemokraterna, som talar om social frihet och uppenbarligen vill att man ska trycka ned gaspedalen och köra hur fort man vill.

Jag talar om social rättvisa. Jag har träffat människor i Bangladesh som har varit tvungna att lämna hus och hem på grund av havsnivåhöjning och extremväder, som har orsakats av våra utsläpp, Magnus Jacobsson. Vi behöver minska utsläppen från vägtransporterna, inte öka dem.

Fru talman! Jag tycker inte att Magnus Jacobsson svarade på min fråga. Kristdemokraterna lägger här tillsammans med SD och Moderaterna fram förslag som ökar utsläppen, inte minskar dem, och man pratar bara om frihet.

Jag kan hålla med om att det kan vara en frihetsgrej att få köra bil själv på en motorväg, men vi måste väl hålla oss inom vissa rimliga ramar? Om en åtgärd leder till att utsläppen ökar med 25 procent kostar det helt enkelt för mycket. Då får vi kanske ha kvar dagens hastighetsbegränsningar och inte höja dem till 130 kilometer i timmen.

Återigen vill jag höra från Magnus Jacobsson: Hur tänkte Kristdemokraterna här, utifrån ett miljö- och klimatperspektiv och utifrån det som jag ändå trodde var en kristdemokratisk tanke, nämligen att vi ska vårda den här planeten och inte åsamka den och människor på andra delar av jordklotet ökade problem genom våra utsläpp?

Utsläppen ökar med 20–25 procent med KD:s förslag. Hur tänkte ni där?

Anf. 93 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag är inte helt säker på att ledamoten Jens Holm hörde vad jag sa. För oss finns det ett värde i frihet. Det finns ett värde i att man respekterar lag. Det finns ett värde i att medborgarna kan flytta på sig oavsett om de bor i staden eller på landet.

Men det finns också politik som syftar till att förbättra miljön. Ledamoten Jens Holm känner till att vi kristdemokrater i vår motion står bakom exempelvis bonus–malus, även om vi inte vill ändra de reglerna nu utan är nöjda med de regler som har varit. Vi ser en överväxling till mer elfordon och flexfordon.

Vi har också i vår motion varit tydliga när det gäller satsningar på elektriska lösningar. Vi ser att elektrifiering kan bidra till en betydligt bättre miljö.

Vi är positiva till att man blandar i mer miljövänligt i bränslena och mer biobränslen. På område efter område pekar vi på hur man kan förbättra miljöprestanda.

Men denna gräsäckstvängströja och det nästintill medeltida piskandet för att man ska vara en god miljöpolitiker tror vi inte på, fru talman. Vi tror på den hederliga gamla svenska modellen där vi har en vision och sätter upp ett mål, och sedan samverkar vi med näringsliv och politik.

Vi har inte heller argumenterat för totalt fri hastighet. Vi har argumenterat för att man inte ska sänka hastigheten uppe i Norrland, där vägarna klarar av 90 kilometer i timmen. Där handlar sänkningen bara om att man inte har skött underhållet.

Vi argumenterar för att man ska kunna höja till 130. Om bränslet är oförändrat är det korrekt att det kan bli en miljöbelastning, men nu tror ju vi att industrin faktiskt är på väg att förändras. Välkommen till resan!

Anf. 94 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Vi liberaler står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 29, som handlar om trafikmedicinska undersökningar.

Antalet döda och skadade i trafiken måste fortsätta att minska. De viktigaste orsakerna till olyckor är för hög hastighet, alkohol och andra droger samt trötthet och annan ouppmärksamhet. Den mänskliga faktorn ligger bakom cirka 90 procent av alla olyckor.

Låt mig ta ett belysande exempel genom att referera till en artikel i gårdagens Dagens industri. Den tar upp utvecklingen när det gäller självkörande bilar och vilka möjligheter teknikutvecklingen ger. Det amerikanska företaget Waymo, som utvecklar självkörande bilar, har rekonstruerat de trafikolyckor med dödlig utgång som har skett i den amerikanska staden Phoenix de senaste tio åren. Waymo lät bilen köras som en robot i stället för av en mänsklig förare, alltså som en självkörande bil. Resultatet

visar att hela 92 procent av dödsolyckorna hade kunnat undvikas om bilen hade kört själv i stället för att köras av en människa. Skulle man omsätta de 92 procenten till Sveriges dödsolyckor under 2019 skulle det innebära att vi i stället för 221 döda skulle ha haft 18 döda i trafiken. Det är en makalös minskning! Det är ett hypotetiskt resonemang, men det belyser potentialen i tekniken.

Jag tar upp detta exempel för att visa på att den självkörande tekniken går mot en ökad mognadsgrad och ger möjligheter att radikalt minska antalet trafikolyckor på våra vägar. Säkerheten i vårt transportsystem har högsta prioritet för oss liberaler. Känner man sig inte säker undviker man att resa, och därmed hämmas individens frihet. Sverige är bäst i klassen globalt när det gäller trafiksäkerhet.

Fru talman! Vi i Sverige ska vara stolta över vad vi har åstadkommit, men vi måste fortsätta. Utvecklingen av självkörande bilar kom igång för att det fanns ett behov av att öka trafiksäkerheten och minska olyckorna. Mot bakgrund av den snabba utvecklingen på området och den stora potentialen behöver Sverige ta fram en handlingsplan för hur den självkörande tekniken ska införas i Sverige. Tekniken kommer. Låt oss vara förberedda och bli bäst i världen på att utnyttja denna teknik för att öka trafiksäkerheten!

Hand i hand med ny teknik för ökad trafiksäkerhet måste också det basala underhållet av våra vägar öka. Vi vill se ett ökat underhåll i hela landet, inte minst ute i det mindre trafikerade vägnätet. Trafiksäkerheten ska inte bero på var man bor. Till exempel vägmarkeringar har en avgörande påverkan på trafiksäkerheten. Liberalerna har i ett tidigare betänkande fått stöd för en översyn av standarden på vägmarkeringarna i vårt land, både för dagens förare och för kommande självkörande bilar, som är beroende av vägmarkeringarna. Trafiksäkerheten ska även fortsättningsvis ha en prioriterad ställning vid vägunderhåll.

Olycksrisken ökar i takt med högre hastighet på fordonet. Även växt-
husgasutsläpp och buller har samma koppling. Utöver personligt lidande försämras miljön, och samhällets kostnader ökar. Jag vill att regeringen utreder hur statens myndigheter vid upphandling av transporttjänster kan ställa krav på hållbara hastigheter, alltså att de som levererar transporttjänsterna håller hastigheten.

Vi vill se att landets trafikpoliser avlastas arbetsuppgifter så att de kan fokusera på det viktiga trafikkontrollarbetet. Detta är viktigt för att få ned hastigheten på våra vägar. Vi vill också att arbetet med alkobommar i våra hamnar fortsätter.

Liberalerna tror på teknikens möjligheter när det gäller ökad trafiksäkerhet. Vi ser positivt på att allt fler bilar är uppkopplade och kan dela sina trafiksäkerhetsdata för att till exempel identifiera isfläckar eller andra bilar vid skymd sikt. Samverkan mellan olika aktörer för att bättre utnyttja informationen i dagens bilar för att få en bättre trafikmiljö ska uppmuntras. Detsamma gäller möjligheten att dela data, så att forskning och utveckling baserad på olycksdata underlättas, naturligtvis med hänsyn till den personliga integriteten.

Ökningen av de oskyddade trafikanternas andel av olyckorna är en oroande trend, inte minst andelen cyklister. Liberalerna vill se en översyn av cyklisternas trafikmiljöer och kraftfulla åtgärder för att göra dessa miljöer trafiksäkra.

Antalet mopedbilar har ökat kraftigt under de senaste två åren. Det krävs samma körkort som för en EU-moppe, då mopedbilen har 45 kilometer i timmen som maximal fart. Trafikverket har nu slagit larm om den dåliga trafiksäkerheten i mopedbilarna. Vi liberaler är positiva till ny teknik, samtidigt som vi anser att nya typer av fordon måste utvärderas efter en tid, inte minst vad gäller trafiksäkerhet. En mopedbil har helt andra vägegenskaper än en moped, och ändå tas körkortet genom träning och uppkörning på en vanlig moped. Vi anser därför att ansvarig myndighet måste ges i uppdrag att utvärdera de nya fordonen, bland annat vad gäller olycksstatistik, trafiksäkerhet och användning.

Fru talman! Vi kan alla drabbas av sjukdomar som kan påverka vår körförmåga. Därför är det viktigt att det finns ett enhetligt sätt att testa om en sjukdom eller nedsatt syn verkligen påverkar själva körförmågan.

Det är läkarens ansvar att bedöma en patients medicinska lämplighet att få behålla körkortet. Detta baseras på en trafikmedicinsk undersökning. I dag utförs den med olika kompetens, och väntetiderna är ofta så långa som sex till tio månader. Dessutom saknas nationella enhetliga regler för hur bedömningen ska göras. Detta gör att de olika trafikmedicinska centrumen i landet testar på olika sätt, och det får till följd att det är var i landet personen bor som avgör hur bedömningen går till. Så får det inte vara.

Det saknas i dag också uppföljning av bedömningar av körförmåga för att se om man når önskat resultat. Det behövs en samlad bild som visar om de som godkänns i testen får behålla körkortet och hur de sedan klarar sig i trafiken, för att veta om man har rätt metoder.

Liberalerna anser därför att ansvarig myndighet ska ges i uppdrag att se till att trafikmedicinska bedömningar görs utan dröjsmål, med hög kompetens och på samma sätt i hela landet. Det behöver också utformas enhetliga nationella riktlinjer för hur bedömningen av körförmåga hos en patient bör göras.

Vi anser också att behovet av obligatoriska syntester för privatpersoner i samband med körkortsförnyelse efter en viss ålder bör utredas. I dag ska yrkesförare testa sig vart femte år – behövs någon liknande åtgärd för privatbilister?

Slutligen, fru talman, vill jag ta upp det tillkännagivande som Liberalerna tog initiativ till förra året. Nu har det gått snart ett år, men vi ser fortfarande inga åtgärder. Det gäller de personer som testar synen. Om det visar sig att de har syndefekter måste de få en ärlig chans att visa om deras körförmåga verkligen påverkas av synfelet. Det har de inte i dag, utan körkortet återkallas direkt om de inte klarar syntestet. Detta är inte rimligt, tycker vi. Det berör 1 000 personer varje år, men forskning visar tydligt att hälften fortfarande kan köra trafiksäkert. I och med tillkännagivandet öppnar sig möjligheten för personer med syndefekter att få sin körförmåga bedömd och eventuellt få tillbaka körkortet.

Vi vill att man åter ska kunna testa sig i körsimulatorn på VTI i väntan på att metoder för körtester på väg tas fram. Vi undrar därför varför det inte redan har öppnats upp för detta, då VTI-simulatorn har använts tidigare med gott resultat. Det är oacceptabelt att det går så långsamt.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till min reservation nummer 29.

Anf. 95 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Som alla här i salen känner till diskuterar vi trafiksäkerhet och trafikskottets betänkande nummer 6. Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Trafiksäkerhet är en fråga som engagerar, inte minst riksdagens ledamöter. Totalt är det 160 yrkanden på området, vilket talar för sig självt. Både ledamöter och, såklart, de politiska partierna men även civilsamhället och den idéburna sektorn är väldigt engagerade. Organisationer som MHF, Riksförbundet M Sverige, NTF och många andra ska ha en stor eloge för det viktiga arbete som de bedriver, också utanför politikens ramar.

Fru talman! Det går inte att diskutera trafiksäkerhet utan att nämna nollvisionen. För oss socialdemokrater är den en otroligt viktig del. Det var en socialdemokratisk regering som tog initiativ till nollvisionen 1996, och vi uppdaterade den 2016, alltså lagom till 20-årsjubileet. Förra året tog vi också fram nya etappmål för nollvisionen, som handlar om att halvera antalet omkomna i trafiken i etapper. Det är klart att varje omkommen i trafiken är en för mycket, men det behövs mål för att systematiskt kunna arbeta med den här typen av frågor. Hela arbetet med nollvisionen hade aldrig varit möjligt om det inte hade skett i bred samverkan mellan civilsamhälle och ideell sektor men också med alla myndigheter som är inblandade.

Fru talman! Jag tycker att vi i Sverige ska sträcka på ryggen när det gäller trafiksäkerhet. Vi ska sträcka på ryggen ordentligt. Förra året, precis före pandemins utbrott, vilket kanske är fel att säga, och innan vi slutade resa och träffa människor så som vi gjorde tidigare genomfördes här i Stockholm den tredje globala ministerkonferensen om trafiksäkerhet. Den resulterade i Stockholmsdeklarationen, som handlar om att vi tillsammans, globalt, ska minska dödsfallen i trafiken med 50 procent, delvis genom att införa hastighetsbegränsningar till 30 kilometer i timmen på sträckor som är utsatta för särskilda risker, både risk för dödlighet och risk för att allvarligt skada människor. Deklarationen var underlag till den resolution som FN:s generalförsamling antog i augusti, alltså i höstas.

Sveriges enträgna arbete förändrar alltså världen globalt. Det ska vi vara väldigt stolta över.

Det har sagts mycket här i debatten i dag. Jag skulle ändå vilja understryka några frågor, särskilt kanske frågan om trygghet på våra vägar. Det ska vara tryggt att röra sig i trafiken, både för trafikanter och för dem som har vägen som arbetsplats. Service- och kommunikationsfacket tog sommaren 2019 fram en rapport som hette *Med fara för livet*. Den visar att 91 procent av alla som jobbar på vägarbeten i Sverige oroar sig för sin säkerhet på jobbet. Det talar lite för sig självt. Men den siffran har mer än fördubblats på tio år. När samma fråga ställdes tio år tidigare kände sig inte ens hälften oroliga för sin säkerhet. Detta är orostecken som vi måste ta på allvar.

Det har ändå hänt en del. Jag är ganska stolt över det. Regeringen har tagit fram en ny arbetsmiljöstrategi som också pekar ut en nollvision i fråga om dödsolyckor på jobbet. Också förebyggandet av arbetsplatsolyckor pekas ut som ett av de mest prioriterade områdena.

Transportstyrelsen redovisade också det uppdrag som de fick under 2019 om säkerhetshöjande åtgärder vid arbete på och vid väg. Det redo-

visades i höstas och är nu ute på remiss. Här finns också väldigt många intressanta förslag på hur vi kan öka säkerheten för dem som jobbar vid vägen.

Vi behöver följa detta noga. Det finns nämligen saker att göra. Vi behöver ta dessa förslag på allvar och också se till att det faktiskt blir tryggare att jobba på vägarna, för ingen ska behöva dö på jobbet.

Det händer otroligt mycket. Jag har också noterat att mina kollegor har haft svårt att hålla talartiderna. Det finns så mycket som man skulle vilja prata om. Men jag ska ändå försöka avrunda.

Det är lätt att vara otålig. Jag tror att vi alla emellanåt känner att vi så gärna skulle vilja att det går fortare. Men vi måste också göra saker på ett bra och korrekt sätt.

Men det har ändå hänt väldigt mycket de senaste åren. Vi har infört etappmålet för nollvisionen, som jag tidigare nämnde. Vi har sett till att införa krav på vinterdäck på samtliga axlar på tunga fordon. Det är väldigt viktigt för trafiksäkerheten. Vi har avsatt resurser för att se till att både medborgare och trafikanter får information kring trafiksäkerhet. Väldigt mycket handlar nämligen om beteendeförändringar och att vi följer de regler och lagar som gäller i trafiken.

Vi har också infört ett förbud mot mobilanvändande i trafiken. Det är såklart väldigt viktigt. Jag tror att vi alla någon gång har sett en bil svaja på vägen eller en gående som håller på att bli överkörd för att en bilist sitter och sms:ar och kör samtidigt. Detta är alltså en jätteviktig del. Det handlar också om att vi medvetandegör för människor att detta förbud finns och att det också efterlevs.

Det uppdrag som jag nämnde om arbete vid väg berör både dem som jobbar vid vägen och trafikanter överlag.

Avslutningsvis ska vi vara stolta över Sverige. Det är många som är engagerade i trafiksäkerhetsfrågor. Det är enskilda personer som föräldrar och personalen i skolan, ideella organisationer, företag och inte minst fordonsindustrin. Men det är också myndigheter och politiker.

Förra året avled 190 personer i trafiken, och det är 190 personer för många. Jag är väldigt glad över att vi är överens om att det är 190 personer för många. Jag tror att vi måste fortsätta att se till att anpassa infrastrukturen och att fortsätta att vidta åtgärder så att ingen ska omkomma eller skadas i transportsystemet. Inget annat kan vara målet.

Anf. 96 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag reagerade på tre saker i ledamot Teres Lindbergs anförande. Den första är otryggheten vid vägarbete. Den frågan har jag tagit upp med infrastrukturministern vid ett flertal tillfällen. Vi har också skrivit om detta i våra motioner i år och förra året. Men det är en väldig tröghet i att få gehör för att de som jobbar på vägen också ska vara trygga och komma hem till sina familjer på kvällen. Det är vägarbetare, bärgare, poliser och räddningstjänst som upplever att situationen är sådan att de utsätts för stora faror.

Teres Lindberg tog också upp tryggheten på vägarna. Trygghet är också att kunna hålla sitt tunga fordon kvar på vägbanan när det är vinterföre. Jag tog i mitt anförande upp den grupp på drygt 2 400 medlemmar som upplever att vägen mer eller mindre är som en skridskobana. Vi är många som har fått uppleva när fordonet slutar att driva när man står i en

backe. Sedan bär det helt plötsligt iväg bakåt. Sitter man i ett fordon med 60 ton och man inte har fäste är det en skräckupplevelse som inte går att beskriva. Detta är också någonting som har tagits upp. Man måste säkerställa ett rimligt underhåll på vägarna, så att denna situation inte uppstår. Men nu har vi ett läge där det mer eller mindre är skridskobana.

Sedan var det detta med vinterdäck på tunga fordon. Det är jättebra att det har införts krav på det. Men vem ska kontrollera att det efterlevs också? Det räcker inte att skapa en lagstiftning. Det måste också få konsekvenser om man kör utan vinterdäck.

Anf. 97 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Ledamot Thomas Morell ställde många frågor.

När det gäller otrygghet vid vägarna är det fint att Sverigedemokraterna ofta lyfter fram dessa frågor i riksdagens talarstol. Jag tycker verkligen att de är viktiga. Men jag är lite bekymrad över att ni säger en sak men agerar på ett annat sätt. Ert track record när det gäller just otrygghet vid vägarbeten eller otrygghet på jobbet överlag är att ni agerar i motsatt riktning. Ni föreslår själva eller tillsammans med andra neddragningar för Arbetsmiljöverket, som ändå är en mycket viktig instans för att se till att vi får tryggare arbetsplatser i Sverige.

När vi stod här förra året hade ni precis röstat ned regeringens förslag om att stärka de regionala skyddsombudens möjligheter att faktiskt vidta åtgärder när det är otrygga arbetsplatser.

Jag är därför otroligt bekymrad över den populistiska ansats som ni har. Ni säger att detta är otroligt viktiga frågor och att ni tycker att regeringen gör alldeles för lite. Men när det gäller och när regeringen lägger fram förslag röstar ni emot. Det är jag väldigt bekymrad över.

När det gäller vinterföret är det klart att vi, precis som ni eller alla här, vill att vi ska se till att vi har bra vägar och att vägarna håller och alltså har ett bra underlag och helt enkelt är körbara. Kravet på vinterdäck på alla axlar bidrar också till att vi får säkrare situationer för förarna.

Anf. 98 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamot Teres Lindberg för svaret. Om vi försöker reda ut vem som kan göra vad ute på vägen är det så att när någon bryter mot lagstiftningen ute på vägen är det bara Polismyndigheten som kan stoppa och lagföra. Det har ingenting med fackets möjligheter att göra.

Om någon kör på ett sätt som gör att man utsätter andra för fara – om vi nu håller oss till vägarbeten eller en räddningsinsats vid en trafikolycka – genom att det både går för fort och att man kör så att man på annat sätt utsätter räddningspersonal eller vägarbetare för fara finns det bara en myndighet som kan göra någonting åt det, och det är Polismyndigheten. Polismyndigheten är den myndighet som med hjälp av lagstiftningen kan göra någonting åt det. Det måste vi vara på det klara med.

Så länge vi har ordningen att det är Polismyndigheten som har den makten är det också där vi måste hitta lösningen. Då måste vi få ut fler poliser på vägen, och vi måste få en lagstiftning som tydligt markerar mot den som utsätter andra människor för fara. Man måste säga: Det här duger inte, utan nu får du betala en summa pengar som en lärpeng till nästa gång så att inte det här uppstår igen.

Vi ska tala om vinterväghunderhållet också. Gruppen med 2 400 förare är yrkesförare som lever på vägen varje dag, och flera av dem följer debatten i dag. De upplever att vinterväghållningen har blivit så dålig att den snarare är en produkt som skapar ishalka. Man lägger ut en saltlake som töar ned lite grann, och så återfryser den. Då får man en ren is i stället. Det spelar ingen roll hur bra däck man har; när man kommer i en backe och fastnar och värmen från hjulen gör att isen smälter till vatten kanar man bakåt.

Anf. 99 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Låt mig börja med vinterväglaget. Vi är såklart helt överens om att det här måste fungera.

Men det finns också ett bristande underhåll från början. Under denna regeringsperiod har vi utökat den nationella planen med 100 miljarder. Det är extremt mycket pengar, och vi har lagt till dem för att också fokusera på det bristande underhåll vi har haft på både järnvägar och vägar. Det här behöver vi verkligen fortsätta att arbeta med, och jag tar de här frågorna på största allvar.

När vi kommer till frågan om arbete vid väg, fru talman, måste jag ändå ifrågasätta den syn ledamoten Morell har på hur arbetsmarknaden fungerar. Skyddsombuden har faktiskt väldigt stort inflytande över otrygga arbetsplatser. Om en arbetsplats inte är säker har ett skyddsombud rätt att stänga den. Vi ville stärka den möjligheten och stärka regionala skyddsombuds rätt att göra de här kontrollerna. Men ni var emot det, Thomas Morell.

Vi har också under mandatperioden avsatt och ökat resurserna till polisen för kontroller både för väg och i största allmänhet. Det är klart att det måste till resurser; polisen måste kunna göra de kontroller som behövs för att vi ska ha trygga vägar och trygga arbetsplatser.

Återigen: Jag är bekymrad över Sverigedemokraternas ansats i de här frågorna. Ni säger en sak, men ni agerar tvärtemot. När ni har möjligheter att rösta för förslag som faktiskt skulle kunna öka säkerheten på vägen röstar ni emot. Och sedan står ni här och säger att regeringen gör för lite. Jag är otroligt beklämd över detta. Jag tycker att det är tråkigt och inte riktigt värdigt ett parti i Sveriges riksdag att ha den populistiska framtoningen.

Anf. 100 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag har den största respekt för ledamoten Teres Lindberg. Jag delar mycket av det som framfördes i talarstolen, och det är också min upplevelse när det gäller vårt utskott och den här typen av frågor att vi ofta står väldigt nära varandra.

Men det finns två frågor där jag ändå är lite förvånad över att vi inte kommer hela vägen, när ända fram och hittar varandra även där. Vi kommer givetvis inte att hitta varandra i kväll, och vi kommer att rösta olika när voteringen sker. Jag skulle ändå önska att vi kanske hittar varandra nästa år.

Den första frågan är den om god hälsa och att utreda behovet av obligatoriskt syntest. Det här har lyfts fram vid flera tillfällen. Men vi har egentligen inte fått till någon utredning som har tittat just på detta, utan man har pratat mer om allmänna hälsokontroller.

Inom den professionella trafiken är det här ett regelverk. Om jag minns rätt är det efter 45 års ålder som man testar synen vart femte år. Någoting sådant vore bra. Jag kan bara se på mig själv, som är 53 år och har fått börja titta på mina egna ögon av ren självbevarelsedrift. Jag tycker att vi på sikt borde kunna hitta en samsyn åtminstone om att man ska utreda frågan.

Den andra frågan handlar om rättssäkerhet när man drar in körkort. Där är det i dag den behandlande läkaren som ska se på detta, vilket gör att det kan bli väldigt olika över landet. Även här tycker jag att vi borde kunna hitta en samsyn om enhetliga bedömningar och regler och någon form av mycket tydligare nationella riktlinjer.

Min fråga är om det kan finnas en möjlighet att vi på sikt hittar samsyn i det här två frågorna. Det vore bra för trafiksäkerheten.

Anf. 101 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Magnus Jacobsson! Jag tror att vi i grunden har en samsyn här.

När det gäller synkontrollerna kan jag säga att jag själv är närsynt. Jag har en sådan där markering i mitt körkort som säger att jag måste ha glasögon för att få framföra ett fordon. Det är helt rimligt, för jag ser väldigt dåligt annars. Jag har också varit med och provkört med synnedsättning men fortfarande inom ramen för hur dåligt man får se, och det är klart att man blir lite skrämmd över vad som är tillåtet inom de ramar som finns i dag.

Transportstyrelsen tittar just nu över de medicinska föreskrifter som finns, och man har för avsikt att detta ska träda i kraft till 2022. Jag tror att det är den väg vi måste gå. Det är Transportstyrelsen som ska se till att det här efterlevs och att det fungerar på ett bra sätt.

Jag skulle vilja säga till ledamoten Magnus Jacobsson att vi helt enkelt får ge oss till tåls och invänta det som Transportstyrelsen kommer med eftersom de har den här frågan under lupp. Det är vår uppgift att följa den nogsamt. Men jag tror inte att det handlar om lagstiftning, utan det här ska in i trafikföreskrifterna. Då är det på den vägen som det behöver hanteras. Jag hoppas att både vi och Kristdemokraterna kommer att fortsätta att ligga på i de här frågorna, för det här är väldigt viktigt.

Vi får väl se om jag hinner svara på frågan om synfäلتsundersökningarna. Jag vet att det är många som är bekymrade, oroliga och faktiskt ledsna över att de har fått sina körkort indragna eller kanske inte får något körkort för att de har defekter i synfältet. Men jag tror att jag får stanna där, för min talartid är slut.

Anf. 102 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att både jag och ledamoten Lindberg har våra glasögon dels för syns skull, dels för att se bra ut.

Frågan kvarstår. Vi har fått till oss i utskottet en del information som tyder på att det kanske inte går så snabbt som vi önskar. Jag ämnar inte stå här och argumentera på ett sätt som är konfrontatoriskt, för jag tror helt enkelt inte att det gagnar sakfrågan.

Men just de här två frågorna – att få till någon form av obligatoriska syntest och att man hittar en mer enhetlig process när det gäller att få körkort indraget – skulle jag önska att regeringspartierna tar med sig och att

vi kanske på sikt hittar en samsyn även där, oavsett om vi kommer att vandra via lag eller föreskrift. Det viktiga är att vi få en bättre ordning. Det är trots allt viktigt att man har god syn när man framför ett fordon i trafik.

Anf. 103 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tar vid där jag avslutade sist. Det gäller det här med synfältsdefekter.

Jag är väl medveten om att det är många som blir ledsna och upprörda. Men samtidigt finns det ju en gängse ordning för hur de här frågorna hanteras. I dag är det så att en läkare har skyldighet att rapportera om man misstänker att en patient har problem att framföra ett fordon. Men när det gäller att se till att få ett körkort indraget kan inte vilken läkare som helst göra detta, utan det måste vara en expert på området. Jag har svårt att se att det här skulle kunna gå till på ett annat sätt. Jag tror inte att vi politiskt ska bestämma vilka som ser bra och vilka som inte ser bra, utan det måste vara medicinska experter som gör dessa bedömningar.

För att gå tillbaka till frågan om syntester tror jag mig veta att vi alla i trafikutskottet kommer att följa denna fråga mycket nogsamt. Det gäller också hur de medicinska föreskrifter som Trafikverket ska komma fram med under 2022 kommer att se ut. Det tror jag är viktigt; jag tror att det är jätteviktigt att vi följer detta från politikens sida. Det är ju helt avgörande att människor ser när de sitter bakom ratten för att vi ska kunna upprätthålla trafiksäkerheten och för att vi i slutänden också ska kunna nå nollvisionen om att ingen ska skadas i trafiken. Detta är ett viktigt arbete som vi behöver bedriva tillsammans också framöver.

Anf. 104 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Sverige har ett ur internationella perspektiv framgångsrikt trafiksäkerhetsarbete med nollvisionen som ledstjärna. Nollvisionen innebär att ingen människa ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Ändå dödas cirka 200 personer per år, och tusentals skadas. Bakom siffrorna finns det människor, alltifrån små barn till gamla människor. Alla är någons anhörig – någons mamma, pappa, barn, vän, syster eller bror.

År 2009 satte riksdagen ett etappmål om att antalet omkomna skulle halveras mellan 2007 och 2020, vilket innebar högst 220 omkomna i trafiken. Det var en målsättning som nåddes; enbart 190 personer dödades i trafiken förra året, enligt preliminära siffror. Men det är ändå 190 människor – 150 män och 40 kvinnor. Arbetet fortsätter.

I februari förra året beslutade regeringen om ett nytt etappmål för att påskynda arbetet med nollvisionen. Etappmålet innebär en halvering av antalet omkomna till följd av trafikolyckor inom vägtrafiken, sjöfarten och luftfarten jämfört med det årliga medelantalet omkomna i trafiken under perioden 2017–2019. Även antalet omkomna inom bantrafiken ska halveras, och dessutom ska antalet allvarligt skadade inom samtliga trafikslag minska med minst 25 procent. Målet ska vara uppfyllt till 2030. Därmed omfattas nu samtliga fyra trafikslag av målet, som nu även är tidssatt. Etappmålet innebär att högst 133 personer ska omkomma i vägtrafiken år 2030.

En viktig åtgärd som sparar liv är sänkta hastigheter. Här står vår åsikt i bjärt kontrast till Moderaternas. Framför allt är det viktigt med sänkt bas-

hastighet i tätort, där det rör sig många oskyddade trafikanter. Trafikanalys hade under 2016 och 2017 ett regeringsuppdrag där de analyserade sänkt bashastighet. De beräknade att man med en bashastighet som sänktes till 40 kilometer i timmen skulle få 3–17 sparade liv per år.

Enligt Trafikverket har ungefär 35 procent av 50-vägarna nu sänkts till 40-vägar. Men frågan är om det räcker med att sänka till 40 kilometer i timmen. Sammanlagt håller cirka två tredjedelar av bilisterna skyltad hastighet, men på 40- och 50-sträckor är hastighetsefterlevnaden lägre än så. På sträckor med 40 kilometer i timmen kör nästan varannan bil fortare än skyltad hastighet, enligt NTF.

FN:s globala ministerkonferens i Stockholm, som har nämnts här tidigare, uppmanade FN:s medlemsländer att begränsa hastigheten till 30 kilometer i timmen i områden där risken är stor för dödsfall och allvarligt skadade i trafiken. Det är en uppmaning som förpliktar.

Om vi skulle sänka bashastigheten i tätort från 50 kilometer i timmen till 30 kilometer i timmen skulle risken att dö för den som blir påkörd av en bil kraftigt reduceras. Risken att dö när man blir påkörd av en bil som kör i 50 kilometer i timmen är hög, men de flesta som blir påkörda av en bil som kör i 30 kilometer i timmen överlever. Detta är såklart absolut viktigast för oskyddade trafikanter. Jag vill apostrofera min utskottskollega från Sverigedemokraterna, som sa att vi har en skyldighet gentemot bilisterna att vidta åtgärder. Jag säger att vi har en skyldighet gentemot de oskyddade trafikanterna att vidta åtgärder.

Om hastigheterna sänks i tätort skapas också en mer attraktiv och tryggare trafikmiljö för cyklister och gångtrafikanter, vilket gör att vi kan få ett ökat resande med dessa transportslag. Detta vore till gagn såväl för miljön och klimatet som för folkhälsan.

Det finns dock fler vägar där anpassningar av hastighetsgränserna till vägnas utformning, med omskyltning samt om- och nybyggnad, räddar liv. Enligt Trafikverkets skattningar kan ungefär 16 liv räddas per år under perioden 2014–2025. Sju liv kan räddas genom omskyltning av befintliga vägsträckor från 90 till 80 kilometer i timmen, eftersom krockvåldet varierar vid olika hastigheter. En kollision i 80 kilometer i timmen i stället för i 90 kilometer i timmen innebär en 40 procent lägre risk att omkomma; det är inte obetydligt. Trafikverket uppskattar att en sänkning av medelhastigheten med 1 kilometer i timmen på hela vägnätet skulle rädda cirka 20 liv per år.

Det finns också andra positiva konsekvenser av hastighetssänkningar. Utsläppen av klimatpåverkande växthusgaser minskar. Trafikverket uppger att när de hastighetsanpassningar som nu sker är klara år 2025 beräknas effekten bli att koldioxidutsläppen minskar med 3 000 ton per år.

Regeringen bedömer att hastighetsöverträdelser och rattfylleri är prioriterade områden för ökad regelefterlevnad. År 2019 tog Trafikverket i samarbete med 13 andra myndigheter och aktörer fram en aktionsplan för säker vägtrafik. I den presenteras 111 åtgärder fördelade på tre fokusområden: rätt hastighet, nykter trafik och säker cykling.

Aktörerna i detta samarbete anför att hastighetsgränserna inom delar av 70-vägnätet också skulle behöva anpassas till vägnas säkerhetsstandard men påpekar att Trafikverket i dag saknar mandat att besluta om 60 kilometer i timmen på statliga vägar. Jag menar att Trafikverket självklart behöver få ett sådant mandat.

Fru talman! Det finns dock en grupp som dör på grund av trafiken men som inte omfattas av nollvisionen. Totalt uppskattas antalet förtida dödsfall som orsakas av luftföroreningar från trafik till omkring 3 000 per år, och varje dödsfall beräknas leda till en genomsnittligt förkortad livslängd om 11 år. Det behövs därför en utvidgad nollvision som innefattar både dem som dödas och skadas direkt vid en trafikolycka och dem som dör på grund av trafikens luftföroreningar.

I budgetpropositionen för år 2020 redovisade regeringen att både avgaser och slitage på däck, bromsar och vägbana är en stor källa till förekomsten av partiklar i tätortsluften. För att minska halterna av större partiklar, så kallade PM10, vidtogs det under 2018 åtgärder genom sänkta hastighetsgränser, vilket har haft effekt.

I budgetpropositionen för år 2021 konstaterar regeringen att transportsystemets negativa påverkan på människors hälsa och livsmiljö är omfattande och egentligen inte har förändrats på något avgörande sätt det senaste decenniet. Här behövs det både tydligare målsättningar, som en breddad nollvision, och ett intensifierat arbete.

Regelefterlevnad måste övervakas både automatiskt och av polis. Det borde dock skapas en kultur där hastighetsöverträdelser är lika tabubelagda som att köra rattonykter. Här kan civilsamhällets arbete med trafiksäkerhet ha en väldigt viktig roll, som borde stärkas.

Tyvärr noteras från många håll ett aggressivt körsätt, inte minst från bilister gentemot cyklister. Bilister blåser i hög hastighet förbi cyklister med en hårsman till godo. Det finns såklart många duktiga bilister som visar hänsyn, saktar ned och håller avstånd, men här gör de få som kör aggressivt väldigt stor skada både för tryggheten och för säkerheten. Därför behövs det tydligare lagstiftning för respektavstånd till cyklister.

Vi behöver faktiskt fler cykelbanor, även på landsbygden.

Jag skulle vilja avsluta med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 105 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Emma Berginger för ett mycket bra anförande. Jag tycker att tanken om en nollvision för dödsfall på grund av luftföroreningar är intressant. Jag hoppas att det är något regeringen arbetar med, för precis som Emma Berginger sa dör fler än tio gånger så många av luftföroreningar som av trafikolyckor. Båda dessa typer av dödsfall ska givetvis bekämpas. Vi pratar för lite om luftföroreningars hälsokonsekvenser.

När det gäller sänkt bashastighet är jag helt överens med Emma Berginger och Miljöpartiet i den frågan. Det handlar om att rädda liv och skapa förutsättningar för bättre och hållbarare städer med lägre utsläpp. Det handlar om att skydda de oskyddade trafikanterna, bland annat barnen. Det blir lättare att bygga ett samhälle som är mindre beroende av privatbilism och där vi kan ta oss fram med cykel och gång på ett enklare sätt.

Vänsterpartiet har motionerat om precis detta. Vi vill ha sänkt bashastighet, till att böja med från 50 kilometer i timmen till 40 kilometer i timmen. Det är reservation nummer 9. Men det står Miljöpartiet inte bakom, och jag undrar varför.

Miljöpartiet står däremot bakom svaret på sidan 52 i betänkandet. Det står att man tycker att det är ett jättebra förslag att sänka bashastigheten till 40 kilometer i timmen och understryker att kommunerna spelar en nyckel-

roll i den fortsatta utvecklingen. Man tar alltså inget som helst nationellt ansvar i svaret på vår reservation.

När vi nästa vecka röstar i denna fråga, kommer Miljöpartiet då att rösta för Vänsterpartiets förslag om sänkt bashastighet i tätorter?

Prot. 2020/21:96

18 mars

Trafiksäkerhet

Anf. 106 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Då får jag återigen hålla en liten föreläsning om hur det är att sitta i regering och hur man arbetar som ett regeringsparti. Man verkar främst genom sin regering och genom förhandlingar i sin regering.

Vi enskilda ledamöter från regeringspartierna skriver också motioner, och jag har bland annat motionerat om sänkt bashastighet vid ett par tillfällen. Men det är trots allt genom förhandlingarna i regeringen och de förslag som regeringen gemensamt lägger fram vi främst påverkar. Därför reserverar vi oss inte i detta ärende och yrkar alltså inte heller bifall till reservationen. Vi för som sagt vår politik främst genom regeringen.

Det är vällovligt att Jens Holm och Vänsterpartiet instämmer i många av de förslag som jag lyfte fram. Jag skulle gärna se att fler partier instämde i dem, för då tror jag att denna politik skulle kunna bli verklighet.

Jag önskar inte minst få gehör från vår regeringspartner Socialdemokraterna och våra samarbetspartier Centerpartiet och Liberalerna i dessa frågor. Men som man kan konstatera har vi i nuläget inte lagt fram något konkret förslag om detta.

Det pågår ett arbete, och många kommuner tar initiativ. Jag har själv varit kommunalråd i Lund och tagit initiativ till att sänka hastigheten där, främst till 40 men också till 30 i vissa områden.

Jag önskar att vi skulle få ett tydligare stöd för denna typ av omväxling där vi sätter en bashastighet på 30 kilometer i timmen i tätort.

Anf. 107 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att man i ett anförande ska vara öppen mot väljarna och berätta varför man inte röstar för när det läggs fram ett konkret förslag.

Emma Berginger vet lika väl som jag att vi som sitter här i riksdagen är direktvalda av folket, och i viktiga frågor kan man rösta efter sitt samvete och följa det som borde vara partilinjen.

Hur går då arbetet inom regeringen för sänkt bashastighet i tätorter? Finns det över huvud taget ett sådant arbete? Emma Berginger refererade till att ett sådant arbete pågår, men det står inget om det i svaret på vår reservation. Hur ser tidsplanen ut när det gäller sänkt bashastighet?

Anf. 108 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Vi för som sagt diskussioner inom regeringssamverkan och med våra samarbetspartier om en rad olika frågor som är viktiga och har bäring på trafiksäkerheten. Sänkt bashastighet är en av dem, men i nuläget har vi inget skarpt förslag.

Vi har inom ramen för FN-konferensen om trafiksäkerhet ställt oss bakom det Stockholmsdeklarationen säger om att hastigheten ska sänkas från 50 till 30 kilometer i timmen på de delar av vägnätet där det kan antas att många kan skadas eller omkomma i trafiken. Det är en viktig inriktning och även något jag påpekar för till exempel statsrådet Eneroth i de diskussioner och samtal vi har.

Det finns många olika sätt att bedriva politik. Jens Holm borde beakta hur det är att ta ansvar i en regering. Det är lärorikt och ett givande och tagande i förhandlingar. Det är betydligt lättare att sitta i opposition och kunna rösta ja till alla sina reservationer. Men det blir inte mer än plakatpolitik av det.

Vi tar ett riktigt ansvar som sätter oss i en regering tillsammans med Socialdemokraterna och därigenom kan påverka och föra vår politik framåt. Det har visat sig resultatrikt, och vi har kunnat leverera på många av Miljöpartiets vallöften. Jag misstänker att Vänsterpartiets resultatlista inte är lika omfattande.

Anf. 109 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag blev ju apostroferad av ledamoten Emma Berginger, så då måste jag ju gå upp och svara.

Det är oerhört viktigt att alla trafikantslag följer trafikreglerna, oavsett om man sitter i en bil eller på en cykel eller är fotgängare. Vi har ett regelverk för hur man ska uppföra sig i trafiken, och det gäller alla.

Jag har själv varit yrkesförare och kört buss i Göteborg och även beställningstrafik. När jag åker buss här i Stockholm brukar jag roa mig med att titta på hur det ser ut här i stan, och jag skulle aldrig i livet ta anställning på SL.

Här har man nämligen lyckats krängla till det så till den milda grad att man drar in bussen över cykelbana till hållplatsläge och sedan ut över cykelbana. Ledamoten pratar om att sänka bashastigheten. Här pratar vi om ganska låga farter, men det är tunga fordon inblandade. Kommer man under ett hjul på en buss får man kanske tre fyra ton över sig, och vad resultatet blir av det behöver vi inte ens fundera på.

Det uppstår incidenter i stort sett varje dag, och det beror på att någon inte följer trafikreglerna. Därför är det viktigt att var och en av oss i trafiken följer reglerna. Man kan inte bara peka på bilisterna hela tiden. Det finns krav på att även fotgängare och cyklister ska följa lagstiftningen.

Till exempel i zebalagen står det att man som fotgängare ska ha ögonkontakt med föraren och försäkra sig om att föraren är klar över vad man tänker göra innan man går ut i gatan. Men många av oss har upplevt att en fotgängare kommer gående på trottoaren och sedan viker av i 90 grader och går rakt ut framför. Vad blir resultatet då om bilisten inte hinner stanna? Det är lätt att räkna ut.

Att bara peka på att bilisterna ska följa regelverket håller inte. Alla måste göra det.

Anf. 110 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det finns någon här som inte tycker att alla trafikanter ska följa gällande trafikregler – även om det finns exempel på riksdagsledamöter som tyvärr inte alltid har följt trafikreglerna.

Jag tycker att det är lika viktigt oavsett om man är bilist, busschaufför, cyklist eller gångtrafikanter att man följer trafikregler och visar hänsyn till varandra i trafiken.

Vid en lägre hastighet är det dock lättare att hantera hastigt uppkomna situationer. Det behöver inte vara någon som av illvilja beger sig ut i 90 grader framför en bil, utan det kan vara ett barn som har släppt sin förälders hand för ett ögonblick. Som bilist måste man ha beredskap att kunna

hantera sådana situationer i de miljöer där de kan förekomma. Därför tror jag att det är oerhört viktigt just med en sänkt bashastighet i tätort. Det gör att fler faktiskt håller en sådan hastighet att de klarar av att hantera sådana uppkomna situationer.

Vi behöver ha ett förlåtande trafiksystem som gör att man kan parera och hantera situationen utan att det leder till att någon dödas eller skadas allvarligt i trafiken när något inte riktigt går som det var tänkt. Det tror jag är oerhört viktigt.

Vi har som sagt olika trafikregler som ska hantera och styra trafiken och reglera var man till exempel på ett enkelt sätt som gångtrafikanter kan gå över ett övergångsställe. Självklart ska man då också titta och se så att den bil som kommer emot en också har uppmärksammat att man finns där som gångtrafikanter. Samma sak gäller såklart cyklister som ska cykla över en cykelöverfart.

Man har dock ett oerhört stort ansvar om man framför ett fordon som en bil, en buss eller ett tyngre fordon i trafiken, och då måste man också anpassa sina hastigheter.

Anf. 111 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Tack för svaret, ledamoten Berginger! Det är inte tal om annat än att alla måste ta sitt ansvar. Kör man ett tungt fordon ska man vara extra vaksam, speciellt om det finns barn i närheten. Konsekvenserna blir ju dramatiska om det händer någonting.

För oss sverigedemokrater är det också viktigt att man ser över hastighetsgränserna så att de blir rätt. Oavsett om det är inne i stan eller ute på landsvägen ska hastigheten vara anpassad till trafikmiljön. Det kan betyda att i vissa områden kanske man kan höja farten, medan man får sänka farten i andra områden.

I en stadsmiljö är det svårare att göra en ombyggnad av trafikmiljön. Vi vill ju hemskt gärna separera trafikslagen så att fotgängare och cyklister är på ett ställe och bilarna på ett annat. På det sättet minimerar man konfliktytorna där en cyklist, en fotgängare eller för all del ett barn kan komma i vägen för ett fordon, oavsett om det är en personbil eller ett tyngre fordon. Separerar man trafikslagen på det viset har man också möjlighet att minska olyckstalen i trafiken, men man får också ett bättre flöde för fordonstrafiken och minskar därmed utsläppen.

I många städer är det nu vägbulor, hopp och ett eller annat överallt som gör att det blir väldigt ryckigt. Ska man accelerera exempelvis en buss får den då öka farten, bromsa, öka farten och så bromsa. Det är klart att det leder till ökade utsläpp.

För vår del är det viktigast att separera trafikslagen så långt det är möjligt. Där man inte klarar det sänker man farten om det är nödvändigt. I andra områden kan det vara läge att höja hastigheten. Att låsa sig vid ett enda resonemang håller inte. I slutändan är det ändå på det viset att var och en av oss, oavsett hur vi förflyttar oss i trafiken, har att förhålla oss till lagstiftningen.

Anf. 112 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Det är ingen som ifrågasätter att man ska följa trafikregler, oavsett om man är bilist, cyklist eller gångtrafikanter. Men som jag har kon-

staterat här tidigare medför sänkta hastigheter att det blir lättare att göra rätt i uppkomna situationer.

Jag vill också ta tillfället i akt och säga att även jag tror på separerad trafik. Just därför tycker Miljöpartiet att det är väldigt viktigt att vi satsar mer resurser på att bygga ut cykelvägnätet med ett stomvägnät för cykel. På så sätt kan vi bygga fler regionala cykelvägar på landsbygden och ge Trafikverket både möjligheter och resurser för att genomföra en sådan utbyggnad.

Det är också därför som vi har drivit igenom stadsmiljöavtalen, fru talman, med medfinansiering till kommuner för att de ska kunna bygga ut sina cykelvägnät. På det viset kan man alltså separera cykeltrafiken från biltrafiken, men jag tror också att det är väldigt viktigt att man separerar gång- och cykeltrafiken i största möjliga mån så att respektive trafikslag får bästa möjliga framkomlighet och så att vi undviker konflikter.

Som jag konstaterade i mitt anförande är tyvärr efterlevnaden av hastighetsgränser låg, inte minst när vi kommer till de här lite lägre hastigheterna, 40 och 50, där väldigt många bilister tyvärr kör för fort. Man kan tycka att 10 kilometer i timmen för fort inte är så mycket när man skulle ha kört i 40, men det har stor påverkan på risken att omkomma för den som blir påkörd av en sådan bil.

Därför krävs det också att man ibland anpassar infrastrukturen med farthinder i form av bulor eller dynamiska farthinder. Vi behöver också ha en bra trafikövervakning, både av kameror och av polis som är ute och tar inte bara dem som kör rattonyktert utan också dem som kör för fort.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)

§ 15 Mineralpolitik

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU18

Mineralpolitik

föredrogs.

Anf. 113 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Nu ska vi ha en debatt om mineralpolitik, NU18. Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag, utom där vi har en egen reservation. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Sverige är ett gruv- och mineralland med stor tillgång på malm och mineral, något som i stor utsträckning har bidragit till det välstånd vi har i Sverige i dag. Det handlar om arbetstillfällen, välfärd och utveckling av det moderna samhällets tekniska produkter, som är helt beroende av mineral och metaller. Således är gruv- och mineralnäringen en viktig del i förandet av en hållbar värld med hållbara produkter och hållbara tjänster.

Ett av de mer välkända exemplen gällande denna hållbara framtid är samarbetet mellan SSAB, LKAB och Vattenfall i projektet Hybrit, vars syfte är att skapa världens första fossilfria stål helt utan kol och som, om det går enligt planerna, levererar det första fossilfria stålet redan i år. Det är en start på en banbrytande revolution inom en industri som står för en stor del av dagens globala utsläpp.

Således är åtgärder för att underlätta för både gruv- och mineralnäringen viktiga insatser ur ett ekonomiskt perspektiv men naturligtvis i allra högsta grad också ur ett klimatperspektiv.

Fru talman! Det är samtidigt viktigt att poängtera att Sverige och vår omvärld befinner sig i en mycket svår situation. Sällan i modern tid har så mycket ändrats så snabbt för så många under så kort tid. Liv har gått förlorade. I övrigt livskraftiga företag har behövt läggas ned, och arbetare fick gå hem på en fredag utan att ha ett jobb att gå till på måndagen.

Det här är, med risk för upprepning, svåra tider vi befinner oss i. Det gäller även mineralnäringen. Vi måste planera för extraordinära åtgärder och konstant befinna oss i ett vaket tillstånd med utblick över kommande händelser här hemma och i omvärlden. Låt mig också poängtera att verkligheten efter krisen är otroligt svår att bedöma här och nu.

Spridningen av viruset som orsakar covid-19 riskerar att slå hårt mot prospekterings- och gruvbolagen. Prospekteringsbolagen är ofta små och specialiserade på just prospektering efter potentiellt utvinnbara mineralfyndigheter. Bolagen saknar därför också intäkter från egen gruvproduktion, och de är beroende av externt kapital för att kunna fortsätta sin verksamhet. På grund av den rådande situationen är investeringsklimatet osäkert, och prospekteringsbolagen riskerar att påverkas negativt till följd av den situation vi befinner oss i.

Fru talman! Det är därför viktigt att bejaka regeringens åtgärder för att underlätta för de företag som bedriver undersökningsverksamhet i Sverige och därmed i förlängningen även för den svenska gruvbranschen. Bland annat vill jag lyfta fram de nya bestämmelserna i minerallagen som tidigare beslutats i den här kammaren, vilket innebär att de undersökningstillstånd som var giltiga den 1 juli 2020 förlängs med ytterligare ett år från den dag de annars hade löpt ut.

Samtidigt tillsatte regeringen i augusti 2020 en utredning om en modern och effektiv miljöprövning. En särskild utredare har till uppgift att se över det nuvarande systemet för miljöprövning och lämna konkreta förslag på de ändringar och åtgärder som krävs för att uppnå en modernare och mer effektiv miljöprövning. I direktivet till utredningen anges att syftet är att genom horisontella förändringar i miljöprövningen underlätta för miljö- och klimatförbättrande investeringar och åstadkomma snabbare och enklare prövningsprocesser samtidigt som ett bibehållet miljöskydd därmed säkerställs. Det står också tydligt i uppdragsbeskrivningen att utredaren även får föreslå förändringar i det nuvarande miljöprövningssystemet som bidrar till en grön omställning genom mer förutsägbara och effektivare prövningsprocesser, som förkortar den samlade prövningstiden och minskar nödvändig administration.

Fru talman! Det är viktigt att i den här debatten lyfta fram att undersökningar och gruvverksamhet kan vara av mycket skiftande omfattning och karaktär. De kan exempelvis bestå av radioaktiva, magnetiska eller elektriska mätningar, geologiska undersökningar, diamantborrning, provtagning, provdikesgrävning, borttagande av jord, sprängning eller generell gruvverksamhet. Alltså kan många gruv- och undersökningsverksamheter innebära olägenheter och intrång i markägares rättigheter och för andra rättighetsinnehavare.

Gruvdrift kan ha en omfattande påverkan på just närmiljön. Därför behöver utformningen av tillståndprocesserna och en effektiv handläggning vara vägledande för den prövning som görs med stöd av såväl minerallagen som miljöbalken.

Jag vill också passa på att påminna om att riksdagen vid flera tillfällen uppmanat regeringen att vidta åtgärder för att förkorta tillståndprocesserna, och handläggningstiderna för gruv- och mineralnäringen ska bli mer förutsägbara. Som redan har redovisats pågår en översyn av frågorna, och en utredare arbetar för närvarande med att lämna förslag på åtgärder för att uppnå en mer modern och effektiv miljöprövning. Slutbetänkandet kommer att redovisas för regeringen under 2021.

Vidare vill jag lyfta fram att regeringen har aviserat att man har för avsikt att tillsätta en särskild utredare som ska se över prövningsprocesser och regelverk för att säkerställa en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral. Vi ser därmed inget behov av att förorda att riksdagen på nytt uttalar sig i dessa frågor och därigenom riskerar att föregripa utredarens slutsatser.

Fru talman! I snart 800 år har den svenska gruv- och mineralnäringen varit vår ledstjärna – en nationell rikedom som har lagt grunden för det vi har i dag. När vi nu blickar bortom horisonten mot en ny och grön framtid ser vi återigen att den nationella rikedommen kommer att spela en mycket stor och betydande roll i utvecklingen av en mer hållbar värld.

Den rådande pandemin har inneburit stora svårigheter för såväl mineralnäringen som omvärlden. Därför välkomnar jag regeringens besked, som kom så sent som den 11 mars i år, om att tillsätta en utredning om en effektivare tillståndprocess. Vidare välkomnar jag riksdagens steg för att underlätta för Sveriges nuvarande och framtida industrier. Samtidigt vill jag höja ett varningens finger mot att gå för fort fram innan utredningar är på plats och vi vet vilka mått och steg vi ska ta.

Anf. 114 HELENA ANTONI (M):

Fru talman! Moderaterna står bakom samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall endast till reservation 11 om en ny gruv- och mineralstrategi.

Sverige står inför ett vägval. Jag har sagt det förut, men coronakrisen är inte den enda krisen som världen möter i dag. Klimatkrisen hotar oss alla, men allra mest de framtida generationer som tvingas leva med de beslut vi fattar här i dag.

Gruvnäringen är viktig för Sverige. Den har länge spelat en avgörande roll i vår utveckling och vårt välstånd. Nu har den en möjlighet att spela ytterligare en avgörande roll i att mata den teknikutveckling som krävs för att klara omställningen.

Sverige har gått från att vara EU:s ledande gruv- och mineralnation till att nu halka efter i mätningarna. Den kanadensiska tankesmedjan Fraser Institute rankar nu både Irland och Finland över Sverige, och vi ser att antalet undersökningstillstånd som beviljas är på nedgång. Här tycker vi att det behövs en ny gruv- och mineralstrategi. Det gäller att vi vågar ta de steg som krävs för att Sverige ska fortsätta att inneha en position som gruvnation.

Fru talman! Omställningen av samhället måste präglas av kostnads-effektivitet och resultatorientering, inte av dyr, kortsiktig symbolpolitik. Gruvnäringen genererar en betydande mängd avfall, och i dagens system finns risk att tillstånd ges till verksamhet som inte blir ekonomiskt bärkraftig eftersom avfallshanteringskostnaderna inte inkluderas. Det riskerar att leda till att gruvverksamhet inte har tillräckliga resurser för att hantera sitt avfall. Därigenom påverkar verksamheten miljön mer än nödvändigt.

Det finns stora möjligheter med att öka materialåtervinningen inom gruvnäringen. Dels minskar påverkan på miljön, dels sparar företag pengar och resurser. I många fall är det dock inte lönsamt att återvinna material, trots att metaller och mineraler enkelt kan återanvändas.

Vi måste börja röra oss mot en mer cirkulär ekonomi inom detta område. Därför bör det analyseras hur material kan återvinnas och hur icke använt material i avfall och liknande kan nyttjas mer effektivt. Detta skulle spara både pengar och naturresurser.

Återvunna material spelar en viktig roll i omställningen, och det är vi överens om i denna kammare. Men sanningen kvarstår att återvunnet material inte kommer att ersätta brytning och förädling av jungfruliga material den närmaste tiden. Det finns ännu inte tillräckligt med material i slaggprodukter och depåer för att mata den teknikutveckling som behövs för omställningen.

Fru talman! I Sverige finns omfattande tillgångar av så kallade innovationskritiska mineral. Trots det är Sverige, liksom många andra länder, beroende av import.

Att öka brytningen av innovationskritiskt mineral i Sverige har flera fördelar. Här kan brytning ske med högt ställda miljökrav. Det kan skapa jobb och skatteintäkter och fylla behov i samhället men även bidra till nationell säkerhet då tillgång till kritiska metaller kan säkras.

Tekniker som är avgörande för omställningen kräver metaller. Vindkraft, solceller, elbilar, batterier, laddinfrastruktur med mera kräver alla säker tillgång till metaller. Detta innebär i nästa led att det behövs en stark gruvnäring som möter denna efterfrågan.

Jag och Moderaterna anser att Sverige bör ta ett större ansvar inom detta område. I dag ser vi på och importerar jordartsmetaller som tagits fram i länder som utnyttjar sin befolkning, begår systematiska övergrepp och använder sig av barnarbete. Sverige kan och borde göra bättre.

Fru talman! Gruvbrytning innebär en påverkan på miljön och ett intrång för markägaren. För intrånget utgår en mineralersättning. Dock är mineralersättningen inte en prioriterad fordran vid konkurs. Detta innebär i praktiken att en markägare kan drabbas hårt av en konkurs. Det är därför rimligt att se över markägarens ersättningsrätt och hur den kan stärkas vid eventuella konkurser.

Vi ser även ett behov av att se över om och i så fall hur äganderätten bör stärkas. Markägare får nämligen ingen som helst ersättning för andra förlorade inkomster från till exempel jordbruk, skogsbruk eller turism.

Fru talman! Gruvnäringen betalar varje år avgifter för att finansiera provningsprocesser och tillsyn. Under våren 2015 beslutade regeringen att höja tillsynsavgifterna med 50 procent för att de i större utsträckning skulle täcka statens utgifter.

En höjning av avgiften för tillsyn, oavsett storlek, slår mycket hårdare mot en liten verksamhet än mot en stor och reflekterar inte alltid de faktiska kostnader som tillsynen innebär. Vi anser att man bör överväga att införa differentierade avgifter för tillsyn som bättre tar hänsyn till verksamheternas omfattning och i större utsträckning reflekterar de faktiska kostnaderna. Detta vore både mer effektivt och mer rättvist.

Vi vet att mineralet finns i Sveriges berggrund, och vi vet att det behövs. Samtidigt görs allt för att motverka gruvnäringen. Oändligt långa handläggningstider och komplicerade tillståndprocesser dödar projekt som spelar en viktig roll i omställningen.

Kallak och Laver är två av många exempel på senfärdigheten. Tre år har gått utan att gruvan i Kallak fått något tecken på att ett tillstånd skulle vara på gång. Dessutom har de sökande när de begärt att få ett möte med Näringsdepartementet blivit nekade.

När riksdagens konstitutionsutskott redovisade sin årliga granskning av regeringen kritiserades bland annat regeringens senfärdiga hantering av tillståndet för gruvan i Kallak. Kritiken lyder att näringsministern inte vidtagit några synbara åtgärder i ärendet under tre års tid.

Det är dock inte bara bolagen som kommer i kläm här. Kommuninvånarna, både de som är för och de som är emot projekten, befinner sig i limbo. Folk vet inte vad som gäller.

Detta kan inte vara en handläggningsprocess som regeringen är stolt över. Trots detta hävdar näringsministern gång på gång att Sverige är och kommer att förbli EU:s ledande gruvnation. Hur då? undrar jag.

Med handläggningstider som dessa kommer investeringarna snart att börja fly Sverige till andra länder. Vi har redan börjat se sådana konsekvenser av senfärdigheten. Gruvbolag funderar på att lämna Sverige, och det är allvarligt.

Med anledning av detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut under punkt 1 om tillståndprocesser och handläggningstider.

Ansvarstagande sträcker sig utanför Sveriges gränser, och ibland måste man tvinga sig själv att lyfta blicken och se till helheten även om det är lite obekvämt.

Handläggningstiderna och tillståndprocesserna har varit synnerligen provocerande för väldigt många. Det är dags att regeringen går från ord till handling – innan det är för sent.

Anf. 115 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! När jag förberedde detta anförande tittade jag på mitt manus från förra årets mineralpolitiska debatt och reflekterade lite över vad som hänt sedan dess.

Om sanningen ska fram är det – om man bortser från coronapandemin – inte mycket som hänt, och det som har hänt är inte mycket att yvas över. Regeringen Löfvens hantering av svensk gruv- och mineralpolitik skulle faktiskt kunna beskrivas i en kort sammanfattning med den något travestierande titeln *På gruvfronten intet nytt*.

Visst, vän av ordning kanske vill påpeka att vi här i kammaren nyligen hanterade frågan om undersökningstillstånd. Men om sanningen ska fram rörde den debatten primärt ändringar i minerallagen som tvingats fram som en konsekvens av coronapandemin. Det var alltså inget nytt i sig – inget

som på allvar stärker Sverige som gruvnation på sikt och inget som gör skillnad på riktigt.

Det är just det som är problemet, eller i alla fall en stor del av det, för som jag ser det skulle skriften *På gruvfronten intet nytt* likt den snarlikt betitlade romanen vara en ganska ledsam historia.

Om man vågar sig på en haltande liknelse kan det klassiska verkets unge huvudperson Paul Bäumers inledande entusiasm liknas vid näringsministerns. Näringsministern försitter inte en möjlighet att utomlands se gervisst framhålla Sverige som en stark gruvnation, en nation som välkomnar investerare med öppna armar, en nation att göra stora framtida gruv-satsningar i. Men så konfronteras de båda huvudpersonerna med verkligheten – den unge tysken med frontens vedervärdiga fasor, näringsministern med gruvbolagens reaktion när de synat korten i den svenska regeringens hand.

På fyra år, från 2016 till 2020, har Sverige som gruvnation betraktad sjunkit från 8:e till 36:e plats i ansedda Fraser Institutes rankning av länder som internationella bolag anser attraktiva att investera i. Från att ha spelat i samma liga som USA, Australien och Kanada placerar vi oss nu tillsammans med länder som Mali och Ghana.

Det borde väcka eftertanke. Det borde leda till en reaktion. Det borde till och med leda till panik inom Näringsdepartementet, fru talman, även om panik sällan leder till konstruktiva beslut.

Men hos regeringen Löfven är saker och ting inte som de borde. Hos regeringen Löfven tillsätter man en utredning, som passande nog ska bli klar först efter de allmänna valen 2022. Så var den frågan begravd fram till valet.

Visst är utredningar viktiga, och visst kan de leda till något bra. Men ibland undrar jag varför man inte kan agera på konkreta förslag. Varför kan man inte agera innan det gått så långt att man fått kritik från nästan hela oppositionen, hela näringen och till och med riksdagens konstitutionsutskott om att hanteringen av tillståndprocesserna är oacceptabla och skadliga för svensk basindustri?

Det finns konkreta förslag om att revidera befintlig mineralstrategi eller ta fram en ny. Det finns konkreta förslag om att införa ett så kallat one-stop-shop-förfarande vid tillståndsprövningar. Det finns konkreta förslag som syftar till att stärka SGU:s förmåga att utföra ett av de uppdrag myndigheten faktiskt har: att utföra systematiserad kartläggning av malm-potentiella områden.

En del av detta är ju inget nytt. Det är sådant vi tjatat om här i kammaren i debatt efter debatt, som det hade varit fullt möjligt att börja utreda för flera år sedan om regeringen hade haft en genuin vilja att komma framåt. Tyvärr ser jag inte den viljan, och även om näringsministern i de interpellationsdebatter jag haft med honom hävdar annat tror jag att detta beror på samarbetet med det inte så industrivänliga Miljöpartiet. Men nu spekulerar jag, fru talman; det får jag medge.

När jag tänker på situationen och framtidsutsikterna för vår gruvnäring kan jag inte låta bli att tänka på vårt västra grannland Norge, där man har haft turen att finna fyndigheter av olja och gas. Det är fyndigheter som genererat arbetstillfällena och välstånd i hela landet, inte minst på dess landsbygd.

Jag är en av dem som under årens lopp hört folk prata om Norge och dess oljemiljarder med en illa dold avundsjuke – folk som i likhet med mig funderat på vad vi hade kunnat åstadkomma här i Sverige om det varit här fyndigheterna fanns.

Sedan tänker jag att den där avundsjukan är helt obefogad. Den är obefogad för att fossila bränslen genom politiska beslut håller på att fasa ut – ja, om inte regeringen stressar på med avvecklingen av fullt fungerande reaktorer så att vi får elda med olja i stället, men det är en helt annan debatt.

Den är obefogad också för att vi här i vår egen berggrund förutom basmetaller som järn, koppar och zink har en riklig förekomst av det som brukar kallas framtidens olja, nämligen innovationskritiska mineral som litium, kobolt, vanadin, grafit, tellur och andra sällsynta jordartsmetaller. Detta är metaller och mineral som pekas ut som absolut nödvändiga i ett samhälle som går mot en högre grad av elektrifiering och implementering av ny teknik – det som ofta kallas den gröna omställningen. Frågan är bara: Vad gör vi med den vetskapan? Utreder vi den eller utviner vi den? För mig är svaret givet.

Om regeringen vill ha ledtrådar, svara på följande frågor: Ska Sverige vara den gröna omställningens vinnare eller förlorare? Ska vi sitta på avbytarbänken eller vara med i matchen? Ska vi vara en ansedd gruvnation eller inte? Ska vi ha en industri som skapar välstånd, eller ska vi tillsätta en utredning?

För mig som arbetat inom näringen och bott i Gällivare i nästan ett och ett halvt decennium är sambanden nämligen glasklara. Det som utvinns och produceras i min hemkommun skapar välstånd inte bara i Gällivare och Norrbotten utan i hela Sverige. Många av de företag som återfinns i andra delar av Sverige hade inte funnits om det inte vore för svensk gruvindustri. Det innebär i sin tur att många av de arbetstillfällena som finns i andra delar av Sverige inte heller hade funnits om det inte vore för svensk gruvindustri. Jag frågar mig, fru talman: Vad hade Sverige varit då?

Gruvnäringen har en väldigt lång tradition i Sverige. Den har utgjort och utgör än i dag en hörnsten inom vår exportberoende basindustri. Svensk gruvnäring har en nära koppling till akademi. När det gäller gruvrelaterad forskning och innovation ligger vi än så länge i absolut framkant.

I Sveriges gruvor utvinns inte bara metaller och mineral, utan där utvecklas också allt från energibesparande ventilationssystem till tunga lastbilar och högspecialiserade gruvmaskiner. Inom svensk gruvindustri forskas det, och det utvecklas nya miljövänliga brytmetoder och processer för efterarbete, det som i folkmun kallas återställning.

Jag vill att det ska vara så. Jag vill att vi ska bli bättre på att värdesätta denna för landets välstånd viktiga industri. Jag vill att vi ska fortsätta att ligga i topp och vara en ansedd och respekterad nation på detta område. Jag vill att vi ska ha världens mest moderna och miljövänliga gruvindustri. Jag vill att vi visar omvärlden att det går utan barnarbete, slavliknande arbetsförhållanden och extrem miljöpåverkan. Jag vill att företagen blickar hitåt, inte bortåt. Det arbetet börjar här i Sveriges riksdag genom att vi fattar kloka beslut som möjliggör det.

Avslutningsvis, fru talman, står jag naturligtvis bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för att spara tid vid voteringen nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nummer 11.

Anf. 116 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hade från början inte tänkt begära replik på Eric Palmqvists anförande, men jag blev något bekymrad när jag hörde hur Eric Palmqvist uttryckte sig. Det föranledde en fråga om hur Eric Palmqvist och Sverigedemokraterna ser på processerna och hur de ska gå till. Om man ska göra förändringar i lagstiftning eller miljöprövning, ska man då greppa ett förslag som kommer i kammaren i luften och genomföra det i stället för att göra rejäla utredningar och gå till botten med vad som är mest lämpligt och även höra dem som berörs av förändringarna på ett rimligt och vettigt sätt? Detta är en fråga till Eric Palmqvist.

Det svartmålas i talarstolen och sägs att inget görs. Vi har hört hur två utredningar har beskrivits, som nu har tickat igång. Den ena handlar om modern miljöprövning och kommer under året; den startades tidigare. Vi har också detta med att vi behöver effektivisera prövningsprocesserna.

Men tillbaka till frågeställningen: Vilken ordning för denna typ av förändringar står Sverigedemokraterna för?

Anf. 117 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Jonsson, för frågorna!

Att det är en gängse ordning att tillsätta utredningar för att ta reda på om förslag är bra är egentligen inte konstigt. Ibland föreslår vi också i våra motioner att saker och ting ska utredas. Detta är en naturlig ordning och inget som är konstigt i sig.

Konstigt blir det däremot när saker och ting debatteras här i kammaren och utmålas som problem och det år efter år framförs förslag efter förslag i samma debatt utan att något händer från regeringens sida. Det känns lite som att det är först under galgen, när man till och med fått kritik från konstitutionsutskottet, som man faktiskt agerar. Det känns lite reaktivt att agera på det sättet från regeringens sida, och det känns inte som att man gör det med näringens bästa för ögonen.

Detta uppfattar jag som otroligt bekymmersamt. Signalen har kommit från både näringen och oppositionen, och det riktas tillkännagivanden. Men det händer egentligen ingenting förrän konstitutionsutskottet riktar denna kritik. Nu ser vi också resultatet i Fraser Institutes rankning, där vi sjunker ganska drastiskt. Jag vill mena att detta är ett resultat av saktfärdighet och obeslutsamhet från regeringens sida.

Anf. 118 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Eric, för svaret!

Jag är fortsatt bekymrad över Eric Palmqvists hållning i talarstolen och också i replikskiftet, där jag inte får något tydligt svar när det gäller vilka processer vi ska ha.

Jag tycker att gruv- och mineralnäringsspolitiken är oerhört viktig. Den är framtiden. Den måste vara hållbar, och vi måste fokusera på att det fattas miljömässigt riktiga beslut. Vi behöver fokusera på tillståndprocesserna. Det behöver bli effektivare och mer förutsägbart – självfallet är det så. Vi har nu Hybrit, som är ledande och helt unikt i världen och som vi förhoppningsvis kommer att se resultat av redan i år.

Men vi kan inte greppa förslag i luften och genomföra dem utan att göra tillräckligt ingående utredningar för att ha bra underlag inför beslutsfattande. Jag oroar mig för om vi har partier i Sveriges riksdag som inte ser att den processen och gången är nödvändig och viktig för att vi ska landa rätt och inte sabotera för en näring, i detta fall mineral- eller gruvnäringen.

Anf. 119 ERIC PALMQVIST (SD) replik:

Fru talman! Jag kan ge ledamoten Jonsson ett exempel på en sak som kanske inte behöver utredas, nämligen förslaget om att antingen revidera den befintliga mineralstrategin eller att utarbeta en ny. Det är inget som behöver utredas. Det finns redan en mineralstrategi som är den enda gällande. Jag tror att den är från 2013. Den frågan skulle man mer eller mindre kunna ta på volley.

Det är bra att Socialdemokraterna, som är ett traditionellt industriarbetarparti, i mycket står upp för gruvpolitiken. Men ni har ju en samarbetspartner som heter Miljöpartiet, och jag uppfattar inte riktigt att de är gynnsamma för socialdemokratin i den här frågan. Kanske är de mer som en fotboja i sammanhanget. Det är min tolkning av situationen.

Ledamoten Jonsson säger att han är bekymrad över min hållning i den här debatten. Men jag tror att Mattias Jonssons bekymmer över min ståndpunkt i det här sammanhanget gör mindre för gruvnäringen än gruvnäringens bekymmer med den socialdemokratiska politiken. Jag tror att det är ett större bekymmer för näringen än hur jag uttrycker mig i den här debatten.

Anf. 120 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Gruvnäringen är viktig för Sverige och kommer att spela en än mer betydelsefull roll när energisystemet nu ska ställas om i en hållbar riktning. Många mineraler som behövs inom modern batteriteknik eller andra teknikapplikationer finns i Sverige. De kan ligga till grund för nya gruvetableringar, och då ofta i delar av landet där utbudet av arbetstillfällen annars kanske är begränsat.

Fru talman! Detta är en balansgång – å ena sidan vet vi att mineralbehovet kommer att öka, å andra sidan vill vi inte överexploatera eftersom gruvbrytningen innebär stor påverkan på miljön, och redan vid prospektering och provborrningar kan det bli negativa effekter på naturvärden och renskötsel. Därför är det av stor betydelse att möjligheten för berörda att påverka och att unika natur-, turist- och renbetesområden tidigt värnas i exploateringsprocessen, från undersökningstillstånd till brytning.

Fru talman! Vi vet att mineralimporten innebär en hög risk för att vi som land bidrar till miljöförstöring, brott mot mänskliga rättigheter, brott mot barn och förföljelse av miljö- och urfolksaktivister. Eftersom konkurrensen sker på ekonomisk basis och för att uppnå största möjliga vinst ligger vinsten i skillnader mellan länders förutsättningar gällande miljöskydd, arbetares rättigheter och mänskliga rättigheter. Det har blivit bättre, men vi är långt ifrån en global hållbar gruvindustri.

Därför bör vi titta närmare på hur vi kan ta ansvar för vår mineralkonsumtion, dels genom att forska vidare och utöka återvinning och sekundär utvinning av metaller, dels genom att förbättra produkters livslängd och materialbehov. Men vi måste också se på hur en hållbar mineralutvinning ska genomföras och se på ansvaret att städa upp efter sig när utvinningen

slutförts. Vi har som land kunskapen, tekniken och resurserna för att göra detta. Till exempel har den svenska gruvnäringen i en internationell jämförelse låga utsläpp. Det är ett arbete som fortsätter och kommer att ge goda resultat.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet håller med om att tillståndprocesserna måste bli bättre i flera avseenden, inte bara i tidshänseende utan även i miljöhänseende. Man borde i ett tidigt skede ge besked vid ansökningar om bearbetningskoncession om risken för osäkerhet är stor. Det blir då upp till det ansökande företaget att bedöma om man vill gå vidare i ett projekt som riskerar att dra ut på tiden, där utgången är osäker. Det är inte vi som ska ta ansvar för företagens vilja att ta risker.

Samtidigt är den svenska gruvnäringen den lägst beskattade i världen, vilket bidrar till att göra Sverige till ett mycket attraktivt land för mineralprospektörer, det vill säga bolag eller privatpersoner. Den mineralersättning som tillståndshavarna måste betala till staten och markägarna är mycket liten i internationell jämförelse. Risken är att det gällande regelverket lockar hit oseriösa aktörer, som ställer till oåterkalleliga miljöskador och inte vill eller har möjlighet att göra rätt för sig när gruvkonjunkturen viker nedåt.

Fru talman! Vi vill också att gruvnäringen och andra naturresurser gärna ska ha lokalt förankrade ägare, och varför inte statliga? Att ha lokal förankring ger mer hänsyn till närområdet, det ger mer långsiktighet och det skapar ett hållbarhetstänk. Vi vill också att samhället ska kompenseras för förlusten av sina gemensamma resurser, inte minst lokalt, det vill säga att gruvregionerna ska få återinvestera som kompensation för gruvornas påverkan på miljön och på omgivande samhällen.

Vi i Vänsterpartiet anser att mineralnäringen kan utvecklas i samklang med naturmiljön på ett sådant sätt att urfolkets rättigheter respekteras, och de områden som vi vill skydda på grund av den biologiska mångfalden ska också respekteras. Mineralutvinning i naturskyddade områden får helt enkelt inte ske, och de internationella avtalen måste respekteras.

Slutligen vill jag ta upp frågan om alunskiffer, en fråga som Vänsterpartiet har drivit länge. Jag vill understryka vikten av att arbetet med att ta fram ett nytt regelverk bedrivs skyndsamt, att förslag snart överlämnas till riksdagen och att förslaget innebär att brytningen av alunskiffer kan upphöra inom en nära framtid.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 121 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi står bakom samtliga våra reservationer i detta betänkande, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Svensk gruvnäring har stor betydelse för vår utveckling. Vi har traditioner, kunskap och unika tillgångar som ska vårdas och utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. Gruv- och mineralbranschen sysselsätter i dag cirka 13 000 personer i Sverige och genererar många jobb därtill. Tillsammans med stålindustrin står man för ungefär en tiondel av vår bruttoexport.

Mineralpolitiken hänger samman med visionen om att hela landet ska leva. I norra Sverige är en stor majoritet av investeringarna direkt eller indirekt kopplade till just gruvnäringen. Målet måste vara att värna och utveckla Sveriges position som gruvnation. Men just nu går det åt fel håll.

Fraserinstitutet i Kanada undersöker årligen olika länders och regioners attraktivitet för gruvinvesteringar. Sverige är tyvärr på väg att åka hiss nedåt med hög hastighet. År 2016 låg vi på plats 8. Fyra år senare hittas vi först på plats 36. Detta duger inte!

Fru talman! Vi kristdemokrater pratar gärna utifrån vår ideologi. En av grundpelarna i den kristdemokratiska ideologin är förvaltarskapstanken. Jag påstår absolut inte att vi har monopol på det begreppet, men det är en omistlig del av den kristdemokratiska bottenplattan. Det förtjänar att påminnas om att förvaltarskap inte enbart handlar om att bevara, skydda och konservera. Förvaltarskap innehåller också ett moment av förädling. Att bryta järnmalm för att förädla den till rostfritt stål står inte i konflikt med förvaltarskapet utan är tvärtom en logisk konsekvens av detsamma. Självklart ska det i alla led vara högt ställda krav på miljöskydd, etik och långsiktighet, men vi sviker vårt uppdrag om vi avstår från att förädla våra resurser.

Fru talman! För att vi ska klara av en storskalig omställning av fordonsflottan och näringslivets industriprocesser till att bli oberoende av fossila utsläpp är de svenska gruvorna en nyckelfaktor för hela EU. I dag produceras cirka tre fjärdedelar av allt batterimineral i Afrika, Kina eller Sydamerika.

När det gäller kobolt är europeiska biltillverkare i stor utsträckning beroende av import från Kongo. Vilka etiska hänsyn eller miljöhänsyn som tas i produktionen där kan vi fundera lite över. Om vi vill fortsätta på den inslagna vägen med att elektrifiera fordonsflottan, vilket många med mig vill och eftersträvar, är den enda rimliga slutsatsen att EU måste sträva efter en högre grad av självförsörjning.

Sverige är ett land som är en del av EU, och det är särskilt viktigt att vi tar ansvar. Vi måste se gruvnäringen ur ett internationellt hållbarhetsperspektiv, där nimby – not in my backyard – måste avföras från dagordningen.

Fru talman! Tillståndprocesserna måste förbättras. Det är nog ganska många som tycker så i denna kammare. Riksdagen har tidigare under denna mandatperiod beslutat om ett tillkännagivande för regeringen att tillståndprocesserna måste förenklas och förkortas och att regeringen dessutom ska återkomma till riksdagen med konkreta förslag. Men det är fortfarande så att processerna är utdragna och oförutsägbara, och inget riktigt konkret har presenterats mer än att vi nu i dagarna, via medierna, har fått ta del av att regeringen ska se över och utreda gruvnäringens frågan.

Det är fortfarande lite anmärkningsvärt att den utredning som regeringen tidigare tillsatte för att se över reglerna för miljötillstånd inte fick uppdraget att se över tillståndprocesserna. Därför har det nu återigen blivit riksdagens uppgift att göra ytterligare ett tillkännagivande i just samma fråga.

Fru talman! Äganderätten är helt central i den kristdemokratiska ideologin. Det är en rättighet som varje civiliserat samhälle bör skydda. Den är grunden för ekonomisk utveckling och möjliggör förvaltarskap över generationer.

Minerallagen har under lång tid varit föremål för diskussion utifrån flera olika aspekter. Ett skäl till kritik är att markvärdet och affektionsvärdet för mark påverkas negativt när undersökningstillstånd beviljas. Ett annat skäl är oro bland närboende som inte är direkt berörda markägare. Den

ersättningskyldighet som verksamhetsutövaren har gäller endast gentemot markägaren.

Äganderätten har en förhållandevis svag ställning i minerallagen. Markägarens inställning har ingen egentlig betydelse när det gäller om gruvbrytning ska påbörjas på marken eller inte. Markägaren äger heller inte mineralfyndigheter.

Samtidigt kan jag konstatera att behovet av flera av de olika mineral som omfattas av minerallagen ökar i och med omställningen till ett hållbart samhälle. Framtiden ställer därmed krav på en rad avvägningar, och jag är av uppfattningen att regeringen därför behöver tillsätta en utredning som ser över minerallagen och bland annat tittar närmare på om det finns anledning att ändra äganderättens utsträckning under markytan.

Fru talman! Jag vill lyfta fram ännu en aspekt som bör ingå i en sådan utredning, nämligen hur återställningskostnaderna för sanering efter gruvverksamhet ska hanteras. Utredningen bör enligt min mening ge förslag på hur ekonomisk säkerhet för återställande av skador ska hanteras på ett tillfredsställande sätt. Översynen bör samtidigt beakta samhällets olika behov av mineral och metaller för att klara omställningen till en klimatneutral energianvändning och hur Sveriges konkurrenskraft som gruvnation kan stärkas.

Sverige har en viktig roll att spela för att driva på för att EU ska vara ett klimat- och miljöpolitiskt föredöme globalt.

Fru talman! Ska vi lyckas med klimatutmaningen behöver vi se hela värdekedjans betydelse, och Sverige behöver agera för att återta förtroendet som en gruvnation att räkna med i framtiden.

Anf. 122 AMANDA PALMSTIERNAN (MP):

Fru talman och ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 och utskottets förslag i övrigt och avslag på alla motioner.

Gruvorna har en flerhundraårig, nästan tusenårig, historia. Jag tycker att vi måste ställa oss frågan: Vad göms i denna historia? Vi har en lång historia av att tränga undan urfolket samerna, och Sverige har fått kritik internationellt för hur denna fråga har hanterats.

Vi har också en historia av att förorena vatten. Flera gruvbolag har gått i konkurs, och otillräckliga ekonomiska säkerheter har gjort att skattebetalarna har fått stå för notan för efterbehandling. Så sent som år 2000 skedde det största dammbrottet i svensk historia, i Aitik. Jag säger detta för att visa att det är på allvar när det gäller mineralnäringen och att tydliga regleringar behövs.

Frågan är om Miljöpartiet har en helt nattsvalt inställning till mineralnäringen. Svaret är nej. Det finns många bolag som jobbar väldigt bra och framåtutlutat. I nuläget är gruvnäringen stora klimatutsläppare, men de har också antagit en färdplan för en fossilfri mineralnäring till 2045. Elektrifieringen pågår också i full fart. Det finns även bra projekt för återvinning, med både spets och bredd. Och så sent som i dag var jag med på ett seminarium om spårbarhet av metaller, där man ser på hur man kan spåra andel återvunnet men också klimat. Detta ska nu implementeras. Sedan har vi Hybritprojektet, med stål utan kol.

Alla dessa är väldigt bra projekt som tar sikte på framtiden. Det är där vi behöver landa, inte i det förflutna. Vad är då Miljöpartiets syn på framtidens mineralpolitik? Jag skulle säga att det är enkel matematik. Vi har ett jordklot, fru talman, men vi lever i dag som om vi hade fyra. Det är verkligen inte rimligt.

Om man läser på Statistiska centralbyråns hemsida ser man att den största mängden avfall i Sverige kommer just från gruvnäringen. Om man lägger ihop alla andra avfallsmängder är gruvavfallet fortfarande den största mängden. Men avfall är ju inte avfall utan en resurs – det pratar vi mycket om i dag. Det handlar om gruvavfall men också om sådant som finns i våra städer men som inte används längre, och där kan man ägna sig åt urban mining. Sedan finns olika uttjänta produkter, och där finns waste mining.

Forskare i Linköping har räknat på kopparvärdet i kablar som inte används, och det är flera miljarder kronor. Detta är något som man behöver ta vara på. Om vi accepterar denna enkla matematik ser vi att det allra bästa är att helt enkelt minska konsumtionen och organisera om, ha andra affärsmodeller och jobba mer effektivt. Det är det allra mest klimateffektiva. Nästa steg är att kraftigt öka återvinningen.

SGU har skrivit att hälften av Europas behov av vanadin finns i svenskt stålslagg men att det behövs teknikinvesteringar och ekonomiska incitament. Miljöpartiet anser att det måste lagstiftas om återvinning, för det går alldeles för långsamt här.

Om steg ett är minskad konsumtion och steg två är ökad återvinning är steg tre att vi inte utesluter nya verksamheter. Men det är då viktigt att det finns ett stort miljöskydd, att det finns respekt för urfolket samerna och en långsiktigt hållbar markanvändning. Och vatten ska helt enkelt inte förorenas.

Vi tycker alltså att det är viktigt med tydliga regelverk och ekonomiska incitament som tar mineralnäringen in i framtiden.

Med Miljöpartiet i regeringen har vi tagit steg för steg kring detta. Uran är numera förbjudet. Det är förknippat med oerhört stora miljörisiker. När det gäller kol och olja står det i januariavtalet att de ska förbjudas. Vi har tagit bort skatterabatten på diesel. Vi har också tagit fram en strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi. Där är en av de prioriterade strömmarna innovationskritiska metaller och mineral. SGU har fått i uppdrag att jobba med just återvinning av metaller, och vi sköt till pengar i budgeten för detta.

Fru talman! Vi jobbar också just nu med alunskiffer och att skärpa regelverken kring detta. Det är en väldigt viktig fråga.

Ekonomiska säkerheter, som jag inledde med, finns också med på agendan. Det har gjorts en utredning som har remitterats och som det nu arbetas med. Platserna Dannemora, Tapuli, Blaiken och Svärtråsk är ställen där de ekonomiska säkerheterna var otillräckliga. Det behöver vi komma till rätta med.

Vi har precis beslutat om utredningsdirektiv för regelverk och prövningsprocesser som ska säkerställa en hållbar försörjning av dessa innovationskritiska metaller och mineral. Här är det väldigt viktigt med återvinningen och den lokala miljönyttan och att vi också tittar på hur en större del av värdet kan komma lokalsamhället till del.

Fru talman! Jag ska göra en sammanfattning. Vi tycker att vi verkligen behöver ta mineralpolitiken in i framtiden nu genom denna enkla matematik. Vi har bara ett jordklot. Vi behöver minska konsumtionen och kraftigt öka återvinningen. Och när det gäller nya verksamheter behövs ett stort miljöskydd. Grundvattnet ska inte förorenas. Och vi ska ha en tydlig respekt för urfolket samerna.

Anf. 123 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! I dag sker flera stora och spännande investeringar i ny och grön teknik i norra Sverige. Det handlar om miljardinvesteringar som ska hjälpa till att klara klimatomställningen, men som också kommer att kunna ge tusentals jobb som är mer än välkomna. Några av dessa spännande satsningar är Northvolt, som just nu bygger Europas största batterifabrik utanför Skellefteå. Området är ungefär lika stort som 40 fotbollsplaner eller som Gamla stan, för att ge perspektiv. När alla fabrikslinor är klara kommer upp till 3 000 personer att jobba där.

Andra spännande industriinvesteringar är Hybrit, som några har nämnt, där SSAB, LKAB och Vattenfall satsar på fossilfri framställning av stål. En liknande tanke där stål ska produceras via en fossilfri process är på gång i Boden med företaget H2 Green Steel i spetsen.

Fru talman! Världen behöver mer metaller och mineral, och med omställning till ett klimatsmart samhälle kommer också en ökad efterfrågan. När det gäller sällsynta jordartsmetaller som behövs för framställning av till exempel batterier till elbilar, batterier för vätgaslagring, vindkraft, smartphones och drönare sker ingen produktion av det i Sverige eller Europa. Globalt är Kina den största producenten med 86 procent av världsproduktionen. Endast ett fåtal procent sker genom återvinning. Dock försöker gruvbolaget LKAB utveckla metoder för utvinning ur gruvavfall från järn, vilket är bra och nödvändigt. Det är i sammanhanget viktigt att nämna att det även finns en geopolitisk aspekt här. EU:s blickar riktas därför bland annat mot Sverige för att minska beroendet av Kina.

Fru talman! Gruvnäringen är väldigt viktig för Sverige och bidrar med tusentals jobb, inte minst på landsbygden. Men tyvärr, som flera har nämnt här, har långa och oförutsägbara handläggningstider för till exempel miljö-tillstånd gjort att fler och fler gruvföretag drar sig för att investera här. Det har gjort att vi i dag har blivit mindre attraktiva som gruvland.

Det är inte rimligt att ett företag ska behöva vänta uppemot tio år på att få ett besked. I Centerpartiet vänder vi oss mot det faktum att olika myndigheter kan överklaga varandras beslut i stället för att tala med en röst. Det skapar en enorm osäkerhet och oförutsägbarhet för företagen. Vi är också bekymrade över att tillståndprocesserna är så olikartade runt om i landet och att företag ska behöva ta beslut om lokalisering utifrån vilken länsstyrelse som bäst kan balansera frågor om bevarande av naturområden och hållbar industriutveckling. Det ska vara på samma sätt i hela landet.

Vi upplever också att det inte finns en balans mellan olika värden. Det har blivit en väl kraftig slagsida åt att bevara till exempel kulturlandskap och nyckelbiotoper kontra att bygga vindkraftsparker, även när påverkan på kulturlandskapet eller artrikedomen är näst intill minimal.

Slutligen menar vi att det finns alldeles för många olika lagstiftningar och prövningsinstanser inblandade. Det lägger en orimligt tung administrativ bevisbörda på företagen och öppnar för både godtycklighet och utdragna processer.

Fru talman! Jag hade väldigt mycket på hjärtat i dag. Men jag inser att min talartid börjar ta slut. Jag är tacksam över att Socialdemokraterna till slut, efter nästan åtta år, tog mod till sig och tillsatte en gruvutredning där bland annat tillståndsprocesserna och handläggningstiderna ska ses över. Det är på tiden. Annars kommer företag att välja att investera i andra länder, och tusentals arbetstillfällen kommer att gå förlorade. Det tjänar inte Sverige på och inte heller EU.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)

§ 16 Kommissionens meddelande om en handlingsplan för immateriella rättigheter

Näringsutskottets utlåtande 2020/21:NU25
Kommissionens meddelande om en handlingsplan för immateriella rättigheter (COM(2020) 760)
föredrogs.

Anf. 124 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag tänkte tala lite kort. Vi har lämnat in en motivreservation, det vill säga att vi vill ha texten lite förändrad.

Vi pekar ut att vi är positivt inställda till harmonisering av patenträttigheter och licenssystem men att man behöver lätta på patenträttigheter vid behov, till exempel när det kommer till läkemedel. Det har vi sett nu under coronapandemin.

Vidare behöver utvecklingsländerna få tillgång till modern miljöteknik. Där tror vi att tekniköverföringen skulle gynnas genom en förändrad patentlagstiftning. Vi tycker att EU-länderna tillsammans med andra industriländer borde ta ett initiativ till en storskalig tekniköverföring så att vi kan få fler länder att nå en hållbar utveckling.

Enligt min uppfattning borde miljöteknik och vissa livsmedelstekniker som bekämpar klimatförändringar ges liknande undantag i Tripsavtalet som livsbesparande mediciner har fått.

Jag yrkar bifall till motivreservationen.

Anf. 125 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! I och med att min företrädare i talarstolen yrkade bifall till reservationen vill jag i all enkelhet yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2020/21:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2020

Redogörelse

2020/21:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2020

EU-dokument

COM(2021) 66 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén Översyn av handelspolitiken – En öppen, hållbar och bestämd handelspolitik

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 mars

2020/21:573 SJ och Mälardalstrafik

av *Magnus Ek* (C)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:574 Ett överlåtande av Bromma flygplats

av *Thomas Morell* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:575 Älvdalskan som nationellt minoritetsspråk

av *Robert Stenkvist* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:576 Trygghet för alla kvinnor

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 mars

2020/21:2205 Förändring i miljöbalken

av *Björn Söder* (SD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2206 USA:s exportförbud av Astra Zenecas covidvaccin

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2207 En konkurrenskraftig kraft- och fjärrvärme
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2208 Återinförande av fastighetsskatten
av *Roger Hedlund* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2209 Kreditprövning vid konsumtionslån
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:2210 Bostadsbehov för personer över 65
av *Roger Hedlund* (SD)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2211 Bostadskostnader och finansieringsmöjligheter
av *Roger Hedlund* (SD)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2212 En kartläggning av antisemitism i skolan
av *Roger Haddad* (L)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2213 Kompensation för kollektivtrafiken
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2214 Vårdköerna inom ögonsjukvården
av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2215 Vaccinering mot covid-19
av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2216 Polisanmälan av brott i skolan
av *Alexandra Anstrell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2217 Hyressättningsavgift
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2218 Familjependlare över gränsen
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2219 Samordning av miljödata
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2220 Elektroniska produkters livslängd
av *Jon Thorbjörnson* (V)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2221 Läkemedelsrester i dricksvatten
av *Margareta Cederfelt* (M)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2222 Ytterligare medel för ledarskapsutbildning
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 mars

2020/21:1988 Taxiföretag som verkar över gränsen

av *Mats Sander* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2047 Myndigheters ansvar för bevarande av värdefull åkermark

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2073 Hot och trakasserier på Sis-hem

av *Robert Hannah* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2083 Ett konstmuseum i Uppsala slott och Statens fastighetsverk

av *Marta Obminska* (M)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2084 Relationerna till Israel

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2052 Nekad familjeåterförening

av *Christina Høj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2077 Den syriska regimens tortyr

av *Sara Gille* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2074 Den svenska vaccinationsstrategin

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2085 Statsbidrag till uttalat kommunistiska organisationer

av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2081 Energimarknadsinspektionens sekretessprövning av handlingar

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2086 Optikers möjlighet att korta vårdköerna

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2076 Säkerheten för produkter relaterade till covid-19

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2075 Skenäktenskap

av *Sara Gille* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2079 Upphandling av vacciner utanför EU

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2101 Investeringar i solenergi
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2107 Hongkongs nya valsystem
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2096 Gränskontroller mellan Danmark och Sverige
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2098 Överbelastningsattacker mot Region Gotland
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2102 Kommunala läkare
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2099 Stationslägen längs stambanan i Sörmland
av *Martina Johansson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2087 Attacken i Vetlanda
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2097 Skavsta flygplats
av *Pia Steensland* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2100 Skavsta flygplats
av *Martina Johansson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2078 Storbankernas roll i Amazonas avskogning
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2094 Anläggningar för nykterhetskontroll
av *Sofia Westergren* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2091 Problem med framtidsfullmakter
av *Magnus Stuart* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2090 Folkhälsomyndighetens återrapportering av regeringsuppdrag att utreda behov av en nationell stömlinje
av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2088 Utredningen om informationsplikten
av *Sofia Nilsson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2093 Informationsplikten för hivpositiva
av *John Weinerhall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2095 Utvecklingen i Hongkong
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2110 Kriminalisering av rymningar

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2092 Smuggelhundar

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2103 Folkhälsomyndighetens komposition

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2121 Vargetablering i Skåne

av *Boriana Åberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2131 Kvinnors situation i Turkiet

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2109 Utredningen om enklare regelverk för mikroföretagande och en modernare bokföringslag

av *Tobias Andersson* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2151 Kampanj för anonyma anmälningar

av *Annika Carlsson* (C)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2126 Passhantering för exporterande företag

av *Johan Forssell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2127 Folkbokföringsbrott

av *Katarina Brännström* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2124 Taiwans deltagande i ”the Leaders’ Network”

av *Björn Söder* (SD)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2020/21:2134 Certifieringssystemet för arbetskraftsinvandring

av *Christina Høj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2130 Svensk ekologisk växtbaserad mat

av *Elin Segerlind* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2111 Kulturskolan

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2104 Polismyndighetens budgetunderlag

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2115 Importmoms

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2122 Den stigande svenska arbetslösheten

av *Markus Wiechel* (SD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2123 Framtida skattechöjningar
av *Markus Wiechel* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2118 Bioenergianläggningar inom EU ETS
av *Rickard Nordin* (C)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2116 Bedömningen att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas
av *Pål Jonson* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2136 Pollenmätningar i hela landet
av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2108 Förbud mot niqab och burka i offentliga miljöer
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2119 Schweiz burkaförbud
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2133 Viltstängsel
av *Birger Lahti* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2128 Allmänhetens klimatengagemang
av *Jens Holm* (V)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2117 Fördröjda stöd till besöksnäringen
av *Alexandra Anstrell* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2135 Risker med nya kärnkraftsreaktorer nära Skåne
av *Birger Lahti* (V)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2105 Skånska riksintressen för kommunikation
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2120 Småskalig vattenkraft
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2129 Privata aktörer som driver skyddat boende
av *Maj Karlsson* (V)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2106 Vilande SGI för utlandssvenskar
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2112 Ungas idrottande
av *Anna Wallentheim* (S)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2114 Utdragna handläggningstider
av *Daniel Bäckström* (C)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2113 Immaterialrätt på svensk nivå och EU-nivå
av *Lars Beckman* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2125 Juan Guaidó som legitim interimsresident

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2137 Växtskyddsmedel för privat bruk

av *Betty Malmberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2142 Poliser på fältet

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2150 Lantmäteriets handläggningstider

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2138 SLU:s ställning som sektorsuniversitet

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2139 Växtodlingssäsongen 2021

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2143 Hizb ut-Tahrirs verksamhet i Sverige

av *Björn Söder* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2147 Förutsättningarna för småföretagare med anledning av covid-19

av *Cassandra Sundin* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2141 Handläggningstiderna hos Etikprövningsmyndigheten

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:2152 En jämlik föräldraförsäkring

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2140 Antalet kliniska prövningar i Sverige

av *Betty Malmberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2144 En ny lag om företagsrekonstruktioner

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2146 Socialministerns ställningstagande om munskydd

av *Björn Söder* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2145 EU:s gemensamma mål inom förskoleverksamheten

av *Sofia Damm* (KD)

till statsrådet Hans Dahlgren (S)

2020/21:2149 En postmarknad i förändring

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

Prot. 2020/21:96
18 mars

2020/21:2153 Flygskattens inverkan på landsbygden och näringslivet
av *Johnny Skalin* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2154 Transportskatternas sysselsättningseffekter
av *David Lång* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2148 En sparbonus

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2155 Skatteskulder i spåren av fler konkurser

av *David Lång* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.50.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.56,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 75 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 95 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.....	1
Försvarskommitténs betänkande 2020/21:FöU5.....	1
Anf. 1 PÅL JONSON (M).....	1
Anf. 2 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	3
Anf. 3 CLASGÖRAN CARLSSON (S).....	4
(Beslut fattades under § 11.).....	5
§ 5 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor	5
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU22.....	5
Anf. 4 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	5
Anf. 5 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	6
Anf. 6 ULLA ANDERSSON (V).....	8
Anf. 7 JAKOB FORSSMED (KD).....	10
Anf. 8 JOAR FORSSELL (L)	12
Anf. 9 JAKOB FORSSMED (KD) replik	13
Anf. 10 JOAR FORSSELL (L) replik	14
Anf. 11 JAKOB FORSSMED (KD) replik	14
Anf. 12 JOAR FORSSELL (L) replik	15
Anf. 13 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	15
Anf. 14 JOAR FORSSELL (L) replik	16
Anf. 15 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	16
Anf. 16 JOAR FORSSELL (L) replik	17
Anf. 17 BJÖRN WIECHEL (S)	17
Anf. 18 JOAR FORSSELL (L) replik	19
Anf. 19 BJÖRN WIECHEL (S) replik	19
Anf. 20 JOAR FORSSELL (L) replik	20
Anf. 21 BJÖRN WIECHEL (S) replik	20
Anf. 22 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	21
(Beslut fattades under § 11.).....	21
§ 6 Statlig förvaltning	21
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU25.....	21
Anf. 23 SOFIA WESTERGREN (M)	21
Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V).....	23
Anf. 25 JAKOB FORSSMED (KD).....	24
Anf. 26 ADNAN DIBRANI (S).....	25
(Beslut fattades under § 11.).....	26
§ 7 Kommunala frågor	26
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU26.....	26
Anf. 27 JAN ERICSON (M)	26
(forts. § 9).....	29
Ajournering.....	29
Återupptaget sammanträde	30
§ 8 Statsministerns frågestund.....	30
<i>Utvecklingen i Sverige</i>	<i>30</i>

Anf. 28 ULF KRISTERSSON (M).....	30
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	30
Anf. 30 ULF KRISTERSSON (M).....	31
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	31
<i>Statsministerns ansvar</i>	32
Anf. 32 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	32
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32
Anf. 34 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	33
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33
<i>Vaccinationsplaner</i>	33
Anf. 36 ANNIE LÖÖF (C)	33
Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34
Anf. 38 ANNIE LÖÖF (C)	35
Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
<i>Avslag på ansökningar om sjukpenning</i>	35
Anf. 40 NOOSHI DADGOSTAR (V)	35
Anf. 41 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
Anf. 42 NOOSHI DADGOSTAR (V)	36
Anf. 43 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
<i>Statsministerns uttalande om hot mot demokratin</i>	37
Anf. 44 EBBA BUSCH (KD)	37
Anf. 45 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
Anf. 46 EBBA BUSCH (KD)	38
Anf. 47 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
<i>Skyddet av brottsoffer och vittnen</i>	38
Anf. 48 JOHAN PEHRSON (L)	38
Anf. 49 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39
Anf. 50 JOHAN PEHRSON (L)	39
Anf. 51 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Mäns våld mot kvinnor</i>	40
Anf. 52 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	40
Anf. 53 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Yttrandefrihet och hat på nätet</i>	41
Anf. 54 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	41
Anf. 55 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
<i>Tidsgränser för häktningar</i>	41
Anf. 56 JOHAN FORSELL (M).....	41
Anf. 57 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>Väntetiderna i vården</i>	42
Anf. 58 CLARA ARANDA (SD)	42
Anf. 59 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>EU-förslaget om taxonomi</i>	43
Anf. 60 LARS THOMSSON (C).....	43
Anf. 61 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Coronastöd till järnvägen</i>	43
Anf. 62 JENS HOLM (V)	43
Anf. 63 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Äganderätten och skyddet av skog</i>	44
Anf. 64 MIKAEL OSCARSSON (KD)	44
Anf. 65 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44

<i>Förbud mot omvändelseterapi</i>	44
Anf. 66 ARMAN TEIMOURI (L)	44
Anf. 67 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
<i>Åtgärder mot hedersrelaterat våld</i>	45
Anf. 68 CARINA OHLSSON (S)	45
Anf. 69 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
<i>Återinförande av fastighetsskatten</i>	46
Anf. 70 ÅSA COENRAADS (M)	46
Anf. 71 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46
§ 9 (forts. från § 7) Kommunala frågor (forts. FiU26).....	46
Anf. 72 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	46
(forts. § 12).....	49
Ajournering	49
Återupptaget sammanträde	49
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 17 mars	49
CU9 Bostadspolitik	49
CU11 Fastighetsrätt	51
CU26 Översyn av resegarantisystemet	53
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	53
FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	53
FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor	53
FiU25 Statlig förvaltning.....	55
§ 12 (forts. från § 9) Kommunala frågor (forts. FiU26).....	56
Anf. 73 LARS THOMSSON (C)	56
Anf. 74 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	58
Anf. 75 EVA LINDH (S)	60
(Beslut skulle fattas den 24 mars.).....	62
§ 13 Offentlig upphandling	62
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU34.....	62
Anf. 76 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	62
Anf. 77 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	64
Anf. 78 LARS THOMSSON (C)	66
Anf. 79 ULLA ANDERSSON (V).....	67
Anf. 80 GUNILLA CARLSSON (S).....	68
(Beslut skulle fattas den 24 mars.).....	71
§ 14 Trafiksäkerhet	71
Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU6	71
Anf. 81 JENS HOLM (V)	71
Anf. 82 HELENA ANTONI (M)	73
Anf. 83 JENS HOLM (V) replik	75
Anf. 84 HELENA ANTONI (M) replik	75
Anf. 85 JENS HOLM (V) replik	76
Anf. 86 HELENA ANTONI (M) replik	76
Anf. 87 THOMAS MORELL (SD).....	76
Anf. 88 MIKAEL LARSSON (C).....	78
Anf. 89 MAGNUS JACOBSSON (KD)	80
Anf. 90 JENS HOLM (V) replik	82
Anf. 91 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	83

Anf. 92 JENS HOLM (V) replik	83
Anf. 93 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	84
Anf. 94 HELENA GELLERMAN (L)	84
Anf. 95 TERES LINDBERG (S)	87
Anf. 96 THOMAS MORELL (SD) replik	88
Anf. 97 TERES LINDBERG (S) replik	89
Anf. 98 THOMAS MORELL (SD) replik	89
Anf. 99 TERES LINDBERG (S) replik	90
Anf. 100 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	90
Anf. 101 TERES LINDBERG (S) replik	91
Anf. 102 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	91
Anf. 103 TERES LINDBERG (S) replik	92
Anf. 104 EMMA BERGINGER (MP)	92
Anf. 105 JENS HOLM (V) replik	94
Anf. 106 EMMA BERGINGER (MP) replik	95
Anf. 107 JENS HOLM (V) replik	95
Anf. 108 EMMA BERGINGER (MP) replik	95
Anf. 109 THOMAS MORELL (SD) replik	96
Anf. 110 EMMA BERGINGER (MP) replik	96
Anf. 111 THOMAS MORELL (SD) replik	97
Anf. 112 EMMA BERGINGER (MP) replik	97
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)	98
§ 15 Mineralpolitik	98
Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU18	98
Anf. 113 MATTIAS JONSSON (S)	98
Anf. 114 HELENA ANTONI (M)	100
Anf. 115 ERIC PALMQVIST (SD)	102
Anf. 116 MATTIAS JONSSON (S) replik	105
Anf. 117 ERIC PALMQVIST (SD) replik	105
Anf. 118 MATTIAS JONSSON (S) replik	105
Anf. 119 ERIC PALMQVIST (SD) replik	106
Anf. 120 LORENA DELGADO VARAS (V)	106
Anf. 121 CAMILLA BRODIN (KD)	107
Anf. 122 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	109
Anf. 123 HELENA LINDAHL (C)	111
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)	112
§ 16 Kommissionens meddelande om en handlingsplan för immateriella rättigheter	112
Näringsutskottets utlåtande 2020/21:NU25	112
Anf. 124 LORENA DELGADO VARAS (V)	112
Anf. 125 MATTIAS JONSSON (S)	112
(Beslut skulle fattas den 24 mars.)	112
§ 17 Bordläggning	113
§ 18 Anmälan om interpellationer	113
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	113
§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor	115
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.50.	120